פר' **משפטים-שקלים** תשפ"ו לפ"ק | גליון א'תלח, שנה ל'

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק פרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

אור פניך עלינו אדון נשא

בלבבות מלאים התפעמות ואהבה, מעורב בעצב ודאגה נתיישבו שני הידידים למסיבת פרידה, כל אחד מביט בחבירו ומתבונן בדומיה, הנה כבר עשרות בשנים הם קשורים א' לחבירו בקשר אמיץ וחזק, ימים ולילות העבירו בצוותא ובידידות עמוקה, ועתה אחד מהם נאלץ לנדוד למרחקים, והנה ההכרח לא יגונה ולא ישובח ואת הנעשה אין להשיב, אמנם שניהם מוטרדים מלהמציא איזה רעיון איך ששניהם ישארו קשורים ואגודים אחד באחד לנצח, והמים הרבים אשר יפסיק ביניהם לא יוכלו לכבות את האהבה, א' העלה הצעה שכל אחד יתן לחבירו את תמונתו, וכך יישאר חקוק בזכרונו, וכשירצה להיזכר מצורת ידידו הוותיק יעיין בתמונה המונחת בחיקו.

נענה חבירו בחכמתו – לא ולא, אין בזה די כדי להנציח ידידותינו כמאז ומקדם, אלא עצתי היא איפוא – שניקח את שני התמונות שלנו, ונקרע אותם לחציים, וכל אחד יקבל רק חצי מכל תמונה, ונניח אותם בגנזי אוצרותינו וכך יעמוד למשמרת, וכל חיינו נזכור ולא נשכח שהחצי השני של התמונה נשאר אצל ידידי, ומבלעדו אני רק כחצי תמונה.

משל זה מתאמרא משמי' דהרה"ק רבי מנחם מענדל מרימינוב זי"ע שביאר בזה ענין היחין בליל פסח, דהנה הקב"ה הגלה אותנו בין האומות ונתפזרנו בכל קצוי תבל, אבל היחין בא לרמז כלשונו הק' "אז מיר בלייבן אנעקניפט אין בורא כל עולמים, און ער בלייבט אנגעקניפט אין אונז", עכתודה"ק.

ובבחינה זו איתא בספה"ק לבאר ענין מחצית השקל, שהוא כמים קרים על נפש ישראל עייפה, על שעם ישראל נודדים מגלות לגלות דווים וסחופים כשקללה רודפת חברתה רח"ל, וגלו מעל שולחן אביהם ונתקיים מאמה"כ ואנכי הסתר אסתיר פני, אעפ"כ ימצא נוחם לנפשו ע"י שיחשוב שאנו נתקשרנו בקשר אמיץ וחזק אשר לא במהרה ינתק, וזה הרמז בנתינת מחצית השקל להורות שחציו השני יושלם על ידי כביכול ית"ש בבוא הגואל.

אמנם דברים אלו אמורים רק בזמן הגלות כאשר כלל ישראל נתגרשו כבן שגלה מעל שולחן אביו על כן צריכים המה להתחזק ולמצוא רווחה, אך לעתיד לבוא כאשר נשיב לציון ברינה ושוב לא יפרדו איש מעל אחיו לעולם אז יתנו שקל שלם, ועל כן אנו אומרים אור פניך עלינו אדון נשא – ושקל אשא בבית נכון ונשא – כי אז יבואו האובדים מארץ אשור ונשתחווה לה' בהר הקודש, ואז יושלם התמונה והמטבע בשלימותה בביאת משיח צדקינו, ומלכינו מרן רבינו שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

תוכן העניינים

לקח טוב ..... ב
תורה ותפלה ..... ג
דבש תמרים - לקיטת תמרים ..... ד
קדוש י-ק"ר ..... ו
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ח
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ט
שבח"י רפבן ..... י
פיתוחי קרת ..... יב
חוקים להורותם ..... יח
פשיגן כהלכה ..... כ
צדקה כהלכתה ..... כא
הילולא רבא ..... כג
נועם שיחת ..... ל
פשולחן מלכים ..... לו

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ
להר"ר **אלטר אשר אנשיל אילאוויטש** הי"ו
052.7648437

כל הזכויות שמורות ©

וידו בישורון מלך

בשמחה ובחדוה רבה מקדימים אנו את פני כ"ק מרן אדונינו מורינו ורבינו, על ישראל הדרתו, שומר גחלת ישראל שלא תכבה, עינו ולבו לירא' ה' ולחושבי שמו, לוחם מלחמות ה' בעוז וברמה, גודר גדר ועומד בפרץ, מגן ומחסה ליראי ה' ההולכים בדרך הסלולה של מרן רבינו הקדוש זי"ע, מדריכנו ומאירנו, פה מפיק אמרי פנינים יקרים, דולה ומשקה מבארו באר מים חיים, ומבאר אבותיו אשר מפיהם אנו חיים,

רבא דעמיה ומדברנא דאומתיה בצינא דנהורא, עטרת תפארת ישראל

רבן ומאורן של רבבות אלפי ישראל חוד

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

אשר בא יבא ברנה לשכון כבוד בתוכינו

לשמוח אתנו בשמחת

חנוכת הבית החיכל לב אהרן

ימים על ימי מלך תוסיף שנותיו כמו דור דור

בריך מתייך לשלם, ויהא בואו לברכה ולהרמת וחיזוק היהדות הצרופה, ובצלותא ובעותא מצלאין אנן לחיי דמלכא מרנא ורבנא, יאריך ימיו על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל, ויזכה לנהל אותנו קהל עדת מי מנה, במעגלי צדק ינחינו, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, ובימיו ובימינו נושע בתשועת עולמים, בביאת גואל צדק ומלכינו בראשינו בב"א.

בשמחה דקדושה ויראת הכבוד

הנהלת היכל לב אהרן

לבקש על הגאולה שלימה בכל עת וזמן

אם כפף תלוה את עמי את העני עמך לא תהיה לו כנושה. "דרכן של בני אדם בגלות החל הזה, כי בעת אשר יוטב להם וכספם וזהבם ירבה, וכל אשר להם ירבה, אזי לא יזכרו ולא יעלו על לב כלל לבקש על הגאולה ועל הפדות. כי אם בצר להם, ובכובד ראש ממשא מלך ושרים, אז יזעקו אל ה'. **והזהיר הכתוב על זה ואמר: 'אם כסף תלוה',** כסף כפשטיה, וגם חסדים, יתלוו ויתחברו **'את עמי'** בגולה ויוטב לך, עם כל זה **'את העני עמך',** רוצה לומר משיח צדקנו הקרוי (זכריה ט, ט) 'עני ורוכב' וגו', וגם הוא בעוני ועינוי בין סובלי חלאים (סנהדרין צח.), והוא עמנו בכל דור ודור, **'לא תהיה לו כנושה'** כשוכח (מלה"כ בראשית מא, נא: 'כי נשני אלקים'), רק תזכור תמיד לבקש רחמים על עריכת נרות במהרה אמן סלה".

נועם מגדים

חשיבות המצות גם בשאר ימי הפסח, למצוה יחשב

את חג המצות תשמור שבעת ימים תאכל מצות כאשר צויתיך. יש לפרש **"כאשר צויתיך" כאילו צויתיך,** כי מצינו לפעמים שהאות כ"ף הוא במקום כאילו. ורוצה לומר, **דהנם שאין מצוה לאכול מצות כי אם בלילה הראשון, ולכן אין מברכים 'על אכילת מצה' כי אם אז,** כידוע, עם כל זה מצד מה שאמרו חז"ל (קידושין לט:): "ישב ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כעושה מצוה", אף לא פעלו עולה כאילו בדרכיו הלכו (ע"פ תהלים קיט, ג), **אם כן מה שאוכלים מצות מצד הרשות שבעת ימים הוא כאילו נצטוינו על זה במצות, כיון שאנו שומרים חג המצות,** "את חג המצות תשמור וכל השמר אינו אלא לא תעשה" (עירובין צו.) **מה שנזהרים מחמיץ הוא כאילו היתה מצוה מפורשת לאכול מצה.** ועל דרך זה מפרשים העולם: "יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך" (תהלים לג, כב), הגם שיש נרדמים מלייחל להשי"ת, מכל מקום ייחשב לנו כאילו יחלנו לך. וכן כאן: **שבעת ימים תאכל מצות כאשר צויתיך, כאילו צויתיך לאכול מצות שבעת ימים.**

מחזה אברהם
להגה"ק מבוטשאטש זללה"ה

החשק והרצון שבאדם הוא סימן שעבודתו רצויה

ומראה כבוד ה' כאש אוכלת וגו'. דהנה, האדם בעבודתו להשי"ת בתורה ובמצות מביא תענוג גדול למעלה, **וכשאדם רוצה לידע אם השם יתברך יש לו תענוג מעבודתו, הבחינה הוא על זה, אם אדם רואה שלבו בוער כאש ומתלהב תמיד לעבוד אותו ויש לו חשק ורצון בעבודת הבורא,** אז בוודאי מוכה שהשי"ת יש לו תענוג מעבודתו, ולכך מסייעין לו מן השמים ושולחין לו מחשבות קדושות לתוך לבו. לזה אמר: **ומראה כבוד ה'** כו', שהסימן כשירצה אדם לידע אם רואה כבוד ה' והקב"ה נהנה ממנו, ולזה: **'כאש אוכלת' אם לבו בוער כאש,** וק"ל.

קדושת לוי

הקדמת דיבור ומחשבה לש"ש, מקדש מעשי הרשות

ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך, לא תבשל גדי בחלב אמו. דהנה איתא, נראה לי בספר "שבט מוסר" (פ"כ אות לז), **לומר האדם בפה מלא, קודם עניני עולם הזה, כמו אכילה ושתיה וכדו' לו, לומר בפה מלא:** הריני מוכן לאכול להיות לי כח לרצון א–ל ולקיים מצוותו, **שצוונו** (דברים ד, ט): השמר לך ושמור נפשך מאד, ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך (שם ח, י), וכיוצא בזה. וכן בשאר עניני גשמיות, וכמו שאיתא בחובת הלבבות (שער עבודת האלקים פ"ד), **וכן כשנוסע לסחורה יאמר בפה מלא:** הריני נוסע לסחורה להיות לי ממון לכבוד השי"ת, לשלם שכר לימוד בני, להיות בני תלמידי חכמים עוסקים בתורה ובמצות לשם שמים, וכן להשיא בנותי לתלמידי חכמים, ולכבד את השבת וליתן צדקות ומעשר וכיוצא בזה, **"ובזה מקשר עסקיו בו יתברך".** והגם שבא אחר כך הנאות גשמיות זה רק במחשבה, **והעיקר היה במחשבה ודיבור. וכן הכל הולך אחר המתחיל, ויש לו על ידי דרך זה עזר וסיוע להיות כונתו לשמים, ושלא תכטל אותו הנהגתו מדבקותו ית',** וזה יש לומר: **'ראשית בכורי אדמתך',** פירוש הראשית הוא המחשבה, **'בכורי'** הוא דבור, י"ל שבא מחשבתו לגמר **'אדמתך'** של הגשמיות [שיתקדשו גם מעשי הגשמיות, וזהו –] **'תביא בית ה' אלקיך'** (ועיי"ש עוד)

זכרון זאת

גדול כח התפלה אפי' לשנות מזלו לשפע פרנסה טובה

ועבדתם את ה' אלקיכם וברך את לחמך ואת מימיך והסירותי מחלה מקרבך. יש לפרש, מפני שאמרו חז"ל (מו"ק כה.): "בני חיי ומזונא לאו בזכותא תליא מילתא, אלא במזלא תליא מילתא", ואף שאמרו (שבת קנו.) ד"אין מזל לישראל", כבר פירשו דהיינו, **שעל ידי תפלה יכולים הם לעלות למעלה מן המזלות,** וכענין דכתיב אצל אברהם אבינו (בראשית טו, ה): "ויוצא אותו החוצה", ופירשו חז"ל (שם) שהגביהו למעלה מן המזלות. וכן מצינו בגמרא (עירובין מא:) **שהענויות מעבירה את האדם על דעתו וכו', ואיתא שם: "למאי נפקא מינה למבעי רחמים עליו".** וזהו שאמר הפסוק: **"ועבדתם את ה' אלקיכם"** עבודה זו תפילה (תענית ב.) רוצה לומר, שעל ידי התפלה, **"וברך את לחמך ואת מימיך"** דהיינו מזונא. ואח"כ אמר: **"והסירותי מחלה מקרבך",** והוא על דרך שאמרו (ב"ב קמו.): "כל ימי עני רעים", ומקשי: "והא איכא שבתות וימים טובים", ומשני: "שנוי וסת תחילת חולי" (פירש"י: עני שבימות החול אוכל פת חריבה ובשבת אוכל בשר, ועי"ז בא חולי מעיים), וזהו: **"והסירותי מחלה מקרבך" שתנצלו מן העניות.**

פנים יפות

תורה ותפילה

זהרורי אורה מספרים הקדושים, בפרשה יפה נדרשים

לאמץ ידים רכוחות איתנים בתורה ותפילה עמודי עולמים, הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

כשהאדם עוסק בתורה כפי כוחו, באהבה וכונה ראויה, אז גם מה שלא השיג בעוה"ז הפשט הנכון, ילמדוהו בעוה"ב

ורצע אדוניו את אזנו כו', גם ירמוז אל מה שנתבאר בספר הזוהר **כל מי שטרח בעוה"ז בעסק התורה ולא השיג לדעת סודותיה שם** (בעוה"ב) **מלמדין אותן לו**, וז"ש '**ורצע אדוניו**' וישמיעוהו סודות התורה (והיינו '**את אזנו**') שלא הבין בחייו בעוה"ז, ('**ועבדו לעולם**' היינו לעולם הבא הנצחי).

עין הדעת טוב, להרח"ו ז"ל

רבינו ישראל בעל שם טוב זלה"ה אמר אדם שהוא קורא בתורה ורואה האור של האותיות שבתורה, אעפ"י שאין מבין הטעמים כראוי '**כיון שהוא קורא באהבה גדולה ובהתלהבות אין חשי"ת מדקדק עמו אף שאין אומרם כראוי', משל לתינוק שאביו אהבו מאד ומבקש דבר מאביו, אעפ"י שהוא מגמגם ואין אומר כראוי אביו נהנה מאד, כן כשאדם אומר דברי תורה באהבה חשי"ת אוהבו מאד ואין מדקדק אחריו אם אומרם כראוי כמארז"ל ודגלו עלי אהבה אל תקרי 'דגלו', אלא 'ולגלוגו' עלי אהבה.**

הרה"ק המגיד ממעזריטש זללה"ה – לקוטי יקרים

כי כשאדם יושב ללמוד בכוונה ראויה ממשיך המוחין מהעדן שהוא בחי' תענוג העליון מקור המוחין להגן שהוא התורה ג"ן סדרים דאורייתא וכו' בחי' ונהר יוצא מעדן וכו' ומשם יפרד והיה לארבע ראשים בחי' הדלת מוחין ונמשכין לתוך האותיות וכשאדם מסתכל בהן נמשך בשכלו ועי"ז הוא מבין בחכמה ואח"כ בא לכלל דעת וכו', **ואפי' מה שאינו יכול להבין על בוריו אף אעפי"כ הלימוד בעצמו הוא תועלת שאחר פטירתו שיזדכך חומרו אז יזכה להבין וכו'. לכך ילמוד אדם אעפ"י שאינו מבין לתועלת זה הנ"ל.**

מאור עינים חי' שבת

מותר ללמוד שלא לשמה עבור לכבוש את יצרו

כי יריבון אנשים פי' היצ"ט והיצה"ר כשיתגברו זה על זה '**והכה איש**' היצה"ט שזה בודאי נקרא איש, '**את רעהו**' היינו היצה"ר, כי אחר שיכבוש אותו לכפות אותו גם אל הקדושה נקרא 'רעהו' של היצ"ט וכו', וע"י איזה דבר יוכל לכבוש את יצרו, ואמר הכתוב '**באבן**', פי' ע"י התורה כאשר כתבנו לעיל דאותיות התורה נקראים אבנים דע"י התורה הוא מתיש כח היצה"ר, וכו' דעיקר הלימוד צריך להיות לשמה פי' לשם ה' אחרונה היא השכינה ליחדא וכו' **אך אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו יכול ללמוד אף שלא לשמה פי' שיכול להיות כוונתו כדי לכבוש היצה"ר** וכו'.

נועם אלימלך

תפילה

כח התפילה בקרבנות להמתיק הדינים ולהפכם לרחמים

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם וגו' נ"ל דבזמן שביהמ"ק הי' קיים נתייסדו לנו הקרבנות להמתיק כל הדינין לרחמים וכו' והן עתה שאין לנו ביהמ"ק ולא מזבח כפרה ישולם פרים שפתינו ונתייסדו לנו התפלות במקום הקרבנות שע"י התפלות של שחר ומנחת הערב שהאדם מתפלל ג' תפלות בכל יום, **או בכל עת שהאדם עומד ומתפלל תפלתו בחשפיך שיחו לפני הבורא ית"ש בכוונת לבו מעומק חלב. בודאי שהיא רצוי' לפניו ית' כהקרבת הקרבן ממש וכאלו נפשו הקריב לה' ונמתקין כל הדינין לרחמים וחסדים גדולים ע"י התפלות הקדושות שאנו מתפללין.**

וזה שאה"כ '**ואלה המשפטים**' כשיהי' לפעמים איזה בחי' משפטים ודינים ר"ל אזי '**אש"ר**' רמז לתפלה מלשון אישור ושבח דהיינו ע"י התפלה שישראל מתפללין בכוונה בזה '**תשים לפניהם**' תעלה לכל הדינים ותשים אותם לפניהם דהיינו שתביאם לפנימיות הרחמים שימתקו לרחמים וחסדים גדולים אמן. [בפשטות כונתו ז"ל **שתשיב את המשפטים 'לפניה"ם' היינו לשורש הדינים שהוא ג"כ , ע"י 'אשר' שהוא התפילה**, לפי הידוע דשורש הדינים עצמן הם מקור הרחמים, ולכן המתקת הדינים הוא בהבאתם לשרשם, וזה נעשה ע"י תפילה (עי' פרי עץ חיים, שופר א', וסליחות פרק ה', ועי' קהלת יעקב ע' 'עק'), והיינו 'לפניהם' במה שלפני הדינים, היינו שורשם לשם יובאו ע"י התפילה].

באר משה

תפילה צריך להיות בהכנעה, אף הסגולה והדרך שתתקבל הוא כאשר מתפלל בעד הכלל

ועבדתם את ה' אלקיכם וברך את לחמך ואת מימיך וגו'. בהקדים פי' הפסוק '**ויאמור את רכבו ואת עמו לקח עמו**' וגו', כי העומד בתפלה צריך להיות בהכנעה וכמאמר חז"ל '**אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש**' ופירש"י '**הכנעה**', **וצריך לעמוד על מעמדו ולא יפנה לכאן ולכאן רק כעבד לפני רבו ואז יפיק רצון מה'** עבור עמו ישראל, וזהו פי' הפסוק '**ויאמור את רכבו**' הוא הגוף, שבעת התפלה הוא אסור כעבד לפני המלך, אבל מזהיר הכתוב '**ואת עמו לקח עמו**' הייני שיהיה כל מגמותיו עבור בנ"י להמשיך עליהם רחמים ושלו' וכו'.

ובזה נפרש הפ' '**ועבדתם את ה' אלקיכם**' וגו' ולא נאמר לשון יחיד '**ועבדת**' פי' שמתפלל על עצמו אבל אמר לשון רבים, ואז מבטיחה לו התורה שהבוי"ת יברך '**את לחמך**' וגו' היינו **על הצטרכותו ומחסורו הפרטי אני אשגיח בזכות תפילתו עבור בנ"י להמשיך עליהם רחמים ושלום.**

אור לשמים

כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע. ובמדרש בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע נעקר יצר הרע מלבם, וי"ל דהנה מצד הסברא אינו מצווה ועושה עדיף, והא דמצווה ועושה עדיף הוא משום דמגרי ביה יצר הרע וכמו שכתבו התוס', והנה כאן אמרו ישראל נעשה ונשמע משמע נעשה קודם שנשמע, וקשה למה לא אמרו נשמע ונעשה דמצווה ועושה עדיף. לזה אמר המדרש בשעה שאמרו נעשה ונשמע נעקר יצר הרע מלבם, אם כן אינו מצווה ועושה עדיף, ושפיר הקדימו עשיה לשמיעה.

(ישמח משה)

☆

לא תהיה משכלה ועקרה בארצך את מספר ימיך אמלא. יתבאר עפ"י הכתוב לא יהיה בך עקר, עפ"י דברי הנועם אלימלך לפרש אלה תולדות נח נח, כי אמרו ז"ל כל המלמד את בן חבירו כאילו ילדו וכ"כ המלמד את עצמו תורה ועושה מעשים טובים כאילו הוליד את עצמו, וז"ש אלה תולדות נח נח עצמו, כי איש צדיק תמים היה, ע"כ הוליד את עצמו ע"כ, וז"ש לא יהיה בך בעצמך, עקר ועקרה כ"א תוליד א"ע במצוות ומע"ט, וז"ש לא היה משכלה ועקרה בארצך, אפי' בעת שאתה עוסק בענינים ארציים וגשמיים כמו אכליה ושתיה ומו"מ, שגם בזה צריך לעבוד את הבורא יתי כדכתיב בכל דרכיך דעהו וכל מעשיך יהיו לשם שמים, ואז את מספר ימיך אמלא, כי כולן שוין לטובה ולא נחסר ולא נפקד ממנו אפי' שעת אכילה ושתיה ומו"מ כי מחשבתו דבוקה תמיד בהי.

(ויטב לב)

☆

על כל דבר פשע וגו' אשר יאמר כי הוא זה עד האלקים יבא. יובן כי הנה אמרז"ל בכל יום ב"ק יוצאת שובו בנים שובבים חוץ מאחר, ופי' המפרשים עפ"י דברי הגמ' אשרי איש, אשרי שעושה תשובה כשהוא איש שחטא בעודו בכחו והתאוה גוברת, והיא גובר וכובש את יצרו וזה דבר חשוב, משא"כ כשישב בימי זקנתו שכבר תש כחו ופסקו תאותיו הרי הוא כאיש אחר ולא זה שחטא, וז"ש שובו בנים שובבים חוץ מאחר, היינו שחטא

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, ע"ל רבות יה"ק עצי התמרים

דברות קדשו של מרן הגה"ק בעל קדושת יו"ט זי"ע בליל שב"ק פרשת משפטים תרס"ד לפ"ק

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם וגו', סיפר לנו הגאון הגדול רבי מענדל זילבער אב"ד פריימאן, שבשנת תשכ"ח ליל שישי פרשת משפטים נכנס אל הקודש פנימה אל רבינו הגה"ק זצוקללה"ה, ביחד עם אביו אב"ד פריימאן זצ"ל, ובתוך הדברים של שיחות ת"ח, התחיל רבינו לספר מגדולת אביו הגה"ק בעל קדושת יו"ט זצ"ל, אשר היארצייט שלו חל באיזה ימים הבאים, והאב"ד פריימאן זצ"ל שאל את רבינו זצ"ל כמה הי' שנותיו של אותה צדיק בעל הקדושת יו"ט זצ"ל בעת פטירתו, ורבינו השיב לו, כמנין ס"ח. ואח"כ שאל את רבינו "מתי אמר הקדושת יו"ט את התורה הידוע על הפסוק עה"פ ואלה המשפטים, ותרגומו 'ואילין דיניא די תסדר קדמיהון', (שאמר ע"ז הקדושת יו"ט בתוד"ק 'ואילין דיניא די תסד"ר' הינו הדינים של שנת תרס"ד, יהיו קדמיהון, שבשנה זו נתעלה לגנזי מרומים)

מיד הי' נראה כי רבינו איז געווארן גאר ערנסט און פארטראכט, ונענה לו שטאטלעך **"פרייטאג צו נאכטס פרשת משפטים, פרייטאג צו נאכטס פרשת משפטים"...** ואח"כ אמר רבינו ז"ל כי באותה שבת הי' שבת שבע ברכות, ובשעה שסיימנו את השבע ברכות, ואז לא הי' אלא הקדושת יו"ט ובניו הקדושים באותה חדר, ואז אמר התורה ההיא, זייענדיג גאר אפעשוואכט און מוטל על ערש דוי.

ואז סיפר לו רבינו, מה שאמר לו (לרבינו) הקדושת יו"ט לפני שהלך להחופה שלו, וכך אמר לו "יהודי אחד בא להדברי חיים זי"ע ושאלה בפיו, מה יעשה לפרנס את עצמו ובני ביתו, אם יהיה מלמד תינוקת של ב"ר, או יהי' סופר, או יבטח בשם ה' ולא יעשה כלום, והשי"ת בוודאי יעזור לו באיזה אופן שיהי', וע"ז ענה לו הגה"ק בעל ה'דברי חיים זצ"ל **"דו גאלגאן, אז מען איז א מלמד אדער א סופר דארף מען זיך שוין נישט פארלאזן אויפן אייבערשטן?!"** ואמר לו אביו הגה"ק בעל קדושת יו"ט, כי הגמרא אומר בתחילת מסכת סוכה כי כתוב (ישעי' ד') 'סוכה תהי' לצל יומם מחורב' והקשה בגמרא אמאי כתבו 'וסוכה' היל"ל 'וחופה', ואמאי כתיב כאן סוכה?, אלא מ' סוכה היא צלא דמהימנותא, **כי האדם יוצא מן הבית, אין לו על מי לסמוך אלא על הקב"ה, וכן הוא בחופה, כי יוצאים מן העולם הזה,** וסמכינן אלא על הקב"ה בלבד, וסיים הקדושת יו"ט : דו גייסט איצט אונטער די חופה, זאלסט וויסן דו קענסט זיך נישט פארלאזן אויף מיר (ואמר רביה"ק 'דער מאטע איז שוין זייער נישט געזונט געווען) קענסט זיך נישט פארלאזן אויף דיין שווער, **"נאר אויפן אייבערשטן זאלסטו זיך פארלאזן".** עד כאן סיפר לו רבינו זצ"ל באותה שיחה.

מבצר תורה ויראה (ח"ב עמ' רי"א)

בילדותו ושב בזקנותו כשהוא אי אחר ע"כ, וז"ש על כל דבר פשע, וצריך להתודות על חטאיו, בעת אשר יאמר עליו כי הוא זה שחטא, ולא איש אחר.

(קדושת יו"ט)

☆

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. יבואר לפמ"ש בדברי"י כי כאו"א הישראל קיבל מסיני חלק בתורה כפי שורש נשמתו, ומה שראוי שיתגלה ע"י חכם זה א"א שיתחדש ע"י אחר, וע"כ אמרו חכמים חכם שמת אין לו תמורה, דאפי' יש בעולם חכמים גדולים ממנו, מ"מ כיון שאין עבודת האדם דומה לחבירו וחכל תלוי בשורש נשמתו, א"א שישתלם חלק התורה השייך אליו ע"י זולתו, והנה כתב הרמב"ן שבתואר פניו וצורת פרצופו של אדם ניכר מהותו ובחינת נפשו ע"כ, ולפי"ז יתפרש הכתוב ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, כי אמרו חז"ל כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש נאמר למשה מסיני, ובכן י"ל שנצטוה משה רבינו בזה ללמוד עם בני ישראל חלק התורה ששייך לכל אחד כפי שורש נשתו, והו הכוונה אשר תשם לפניהם, היינו כפי מה שנחקק בפניהם ופרצופיהן.

(ברך משה)

☆

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. וברשי' כשולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם, וי"ל בהקדם מ"ש בדברי"י בביאור דרשת חז"ל ע"כ והודעת להם זה בית חייהם, ופירשי' ת"ת, ובמק"א פירשי' על דרש זה בית חייהם ללמד להם אומנות להתפרנס בו, דהנה בני אדם חושבים שמי שיש לו אומנות טוב ופרנסה בהרחבה, ע"י יוכל להחזיק ת"ת ביד רחבה כברכת חי אשר נתן לו, הנה גם זה אמת שמי שחננו חי בעושר ישוג ידו להחזקת התורה, אמנם גם להיפוך המשתדל בהחזקת התורה יותר מיכלתו, השי"ת משלם שכרו בעוה"ז ויזכה לאומנות טוב ופרנסה בהרחבה, שיוכל לעשות המצוה בשלימות, נמצא דשני הפירושים שברשי' כחדא נינהו, כי האחד מביא לידי חבירו, וע"י האומנות להתפרנס בו יגיע לת"ת, וע"י התורה יזכה לפרנסה ע"כ, וזש"ה ואלה נהמשפטים אשר תשי"ם לפניהם, היינו שישומו ויחזיקו בהתורה, ולזה פי' רשי' כשולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם, דכאשר מצויה הפרנסה בבית אדם אז יוכל להחזיק התורה, אבל באמת הפי' הוא גם להיפך, שבאם הוא מחזיק תורה ולומדיה, אז יהיה ביתו כשולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם, ויעזרהו השי"ת בשפע פרנסה בהרחבה גדולה.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

הש"י נתן טבע קמצנות לעשירים, כדי שיהיה להם נסיון וירבה שכרם

אם כסף תלוה את עמי את העני עמך לא תהיה לו כנשה לא תשימון עליו נשך. שמעתי שאבי זקיני הרבני הצדיק מו"ה משה ליב ג'ינצלער מאוהעלי ז"ל הי' דרכו תמיד ללכת לאסוף עבור עניים ואלמנות ות"ח, ונכנס אל גביר אחד וביקש ממנו ולא נתן לו, והי' כואב לבו מאד על הקמצן שהעיז כ"כ שלא ליתן אפילו פרוטה אחת, וזקיני ז"ל הי' אדם מפורסם חשוב ומכובד מאד בעירו, **והלך זקיני לספר הדבר לפני רבו הגה"ק בעל ישמח משה ז"ל, ואמר הישמח משה: כי תמיה בעיני למה האיש הזה קמצן כ"כ, כי אחז"ל 'וסמניך עשירים מקמצין', ולמה באמת העשיר הוא קמצן, אך הוא מחסדי הש"ת, כדי שהצדקה שנותן להעני יהי' חשוב כלפי שמי', דהא באמת יש לו כסף הרבה מאד, ואין הכסף נחשב בעינו מאומה, וע"כ נותן לו הקב"ה לב קשה וכבד שיהיה קמצן, ואם אעפ"כ יתן אז הצדקה יש לו חשיבות,** וכ"ז אם הוא נותן, אבל אם אינו נותן כלום, למה הוא קמצן עכ"ד הישמח משה זללה"ה וש"י.

ולפי זה יש לאדם עשיר שהוא קמצן להתבונן וללמוד מעצמו איך שהוא צריך לעשות גמילת חסדים וצדקה, דאל"כ למה הוא עני בעיני עצמו שמחזיק את עצמו תמיד לעני, כאלו אין לו מאומה, הלא הוא עשיר ויש לו באמת רכוש גדול, אלא ודאי דהטביע הקב"ה בו טבע ומדה זו, כדי שיתגבר ע"ז ויתן צדקה שיהיה חשוב לפני הקב"ה, ובזה נראה לפרש מש"כ בפ' משפטים **"אם כסף תלוה את עמי את העני עמך"** דהאי **"אם"** הוא ציווי, כמ"ש רש"י והיינו שילוה ויעשה טוב וחסד, דיש לך ראיה שצריך אתה לעשות צדקה וגמילת חסדים, דהרי **"את העני עמך"**, ר"ל שאתה מחזיק עצמך לעני, והוא למען שתהי' צדקה שלך חשוב, והבן.

אגרת הטיול (תשי"ז, עמ' ב' טו"א)

דייקא כאשר כל אחד הסיר נגיעותיו מלבו, והתבונן בדעתו לבקש האמת לאמתו, אז יש חשיבות להמנין

לא תהיה אחרי רבים לרעות ולא תענה על ריב לנטות אחרי רבים להטות. מעשה במרן הרה"ק בעל ייטב לב זללה"ה, שהיה יושב באסיפת רבנים, והיה א' הרבנים משמיע דעתו, וכולם ענו ואמרו אחריו: "גם אני, גם אני!. מיד עמד הרה"ק בעל "ייטב לב" על רגליו, ואמר: כתיב **"עדת חנף גלמוד"** (איוב טו לד) ופי' המילות הוא שחבורת חנפים אינם חשובים אלא כיחיד, וביאור הענין אמאי הוא כך הוא דהנה התורה אמרה (שמות כג, ב) "אחרי רבים להטות", אבל זה נאמר דווקא כשיושבין אנשי מעלה יחדיו וכל אחד שוקל את הענין בדעתו, ומביע ואומר דעתו, אז יש להם סייעתא דשמיא שלא יצא חלילה משפט מעוות, כי כל אחד מבקש אחרי האמת, וממילא מסדר הקב"ה שיצא האמת. ברם, כאשר כל אחד אומר אחר אנשי חברתו המחניפים אחד לחבירו "גם אני, גם אני" **הרי אין בזה אלא שכולם כאחד לא שקלו בדעתם כלל את הענין לבקש האמת, ואין זה אלא חנופה שרוצה לשאת חן בעיני חבריו, ועל כך אמר הנביא "עדת חנף גלמוד", רק דעה אחת היא, ולא יותר, ופשוט שאין כאן שום חשיבות למנין האומרים כן שכולם כאחד חשובים. ולכן 'עדת חנפים - גלמוד'.**

(שמעתי מפי הרה"ח ר' ברוך פלדברנד מעיר לעמין, ת"ח וחסיד גדול, נלב"ע בירושלים ח' תשרי תש"א).

בישישים חכמה (דף רמ"ד)

ליקוטי אמרים מפרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע
מספר "אמרי יואל" אשר אך זה יצא לאור

שבת משפטים מסוגלת לתשובה ולתיקון החטא הידוע, כי מרומזים בפרשה עניני הגלות והגאולה כמ"ש בזוה"ק ובמדרש בפרשה זו, והוא משבוע שחרון של ימי משוגני"ם בשנה פשוטה, כי הוא גמר מתן תורה, שכמוב בה שקבלו ישראל עליהם נעשה ונשמע, וכל המשפטים כתובים בה.

(דברי יואל)

אחר פרשת מתן תורה הוא פרשת משפטים, שמרמזים בה עניני ממונות ודיני תובן משפט, שבל רבותינו סידרו לנו את כל חלקי שולחן ערוך, שחלק תובן המשפט הוא הרביעי והאחרון. ונראה הטעם בזה, דגבי דיני ממונות מצינו (תובן משפט יב): מלוה לפצר בין הבעלי דינים; ולילו היו מסדרים את חלק תובן משפט רחשובה, היה מקום לחשוש שיטעה האדם שגם בשאר חלקי השולחן ערוך הבאים אחריו יש מקום לפצר, על כן סדרו את חלק תובן משפט באחרונה, להורות שבחלקים הראשונים אין שום מקום לפצרה.

(ר' יוסף פרענקל ע"ה)

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. ידוע תומר העון להתדיין בערכאות העכו"ם, ובאמת המתבונן בדבר רואה בעליל שאלו הטוהגים כשורה וממדיינים לפני בית דין מרויחים מזה שני הצדדים, ולעומת זה המתדיינים בערכאות יוצא מזה הפסד לשניהם, דהנה מי שיוצא זכאי בערכאות, אף שזכה בממון, אבל יצא שכרו בהפסידו בעונג שמים, כי מה יענה ליום הדין על שנתן יקר וכבוד לגוילים, ולעומת זה היוצא חייב הרי נתחייב בכפליים, הן בהפסד ממון, והן בעונג שמים שהלך לערכאות, ואלו שמתדיינים לפני בית דין של ישראל, הרי היוצא זכאי ומרויח ממון, מרויח גם כן שכר מצוה של כבוד שמים על שהלך אמר בית דין יפה, וגם מי שיצא חייב בדיני נפשות, אבל על כל פנים הרויח זכות רב ועשוי בזה שנתן כבוד להתורה, שזהו ריוח גדול המכסה על כל ההפסדים שבגרם לו על ידי פסק הדין תורה.

(אבות טז)

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. במשפטים נכלל גם הפגם בחות ברית קודש (ס"ך על התורה). והנה **בזוה"ק** (ויקי ריט:) מיתא: שלחטא הידוע אין מועיל תשובה, ובמקום אחר (ויקהל ריח:) כתב: כי מועילה תשובה; ונראה שאין דבריו סותרים, כי מה שכתוב שאין מועיל תשובה, היינו תשובה מיראה, והתשובה המועילה היינו תשובה מאהבה, **וק"ו היאמת משה** (שמות קמו:) כתב: תשובת רבים לף שהיא מיראה מחשבת כתשובה מאהבה, כי גדול כח הרבים, ומועילה תשובתם להפוך זדונות לזכיות; וזהו **ואלה המשפטים** הרומז על פגם הברית, **אשר תשים**, שהוא ה' למשה שיעורר בלבם הרהורי תשובה, ויתחרטו בחרטה גמורה על מעשיהם, עד שיגיעו למדריגת בעלי תשובה, כדכתב **הרמב"ם** (תשובה ג): מדרכי התשובה שיהא האדם וכו', ומשנה שמו, כלומר מני אחר, ושיני חותו הדיש שעשה חותן המעשים; ואין לך שימה גדולה מזו, שעשאם בעלי תשובה ונהפכו לזכיות מחריס. ורמז לנו בזאתו **לפניהם** לשון רבים, כי שימה זו מועילה ביותר בעת שיעשו ברבים, כי תשובת הרבים אין לשער ולהעריך, שכל מה שיוכל היחיד לתקן בעידן עידנים וזמן זמנים טובא, יוכלו הרבים לתקן ברגע אחד, ומקובלת התשובה לה' כתשובה מאהבה.

(דברי יואל)

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. במשפטים נכלל גם הפגם בחות ברית קודש (ס"ך על התורה). והנה **במדרש** (בראשית לה.): כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה, כאילו גוזל לה' וכנסת ישראל; **המהרש"א** כתב: כי הברכות מורידים שפע ברכה על הפירות, וכשאינו מברך על דבר שנהנה ממנו הוא מסחית שפע הקדושה; נמצא כי הממעט שפע הברכה מן העולם על ידי חטאיו נקרע גזלן. והנה ידוע כי על ידי פגם

הברית מתמעט שפע הברכה מן העולם, נמצא כי זהו בכלל גזל. ובמתת זה לא הוי גזל בידים, כי אם גרמא בנזיקין, שעל ידי הפגם גורמים להפסקת השפע מן העולם, והלא קיימא לן (בבא קמא נה:): גרמא בנזיקין פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים; אבל אמרו (דברים רבה ה): כשם דין למטה אין דין למעלה, ואם לא נעשה הדין למטה נעשה הדין למעלה; ומעתה אם היו מקבלים לשמור את הדין, לא היו נענשים על גרמא בנזקין, כי כשם דין למטה אין דין למעלה, רק על ידי שלא מקבלים את הדינים, נענשים גם על גרמא בנזקין החייב בדיני שמים. וזהו **ואלה משפטים אשר תשים לפניהם**, הכוונה על פגם הברית שנקרע גזלן על ידו, אמנם הוא רק גרמא בנזיקין ובדיני אדם אינו חייב, והתקנה לכך שלא יענש בידי שמים, שיקיימו ישראל את הדינים **אשר תשים לפניהם**, וכשם דין למטה אין דין למעלה.

(דברי יואל)

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. אשר תלמדם מצוה ליה (סנהדרין ז:). **הרבי ר' זושא מהניפאלי** אמר (בני יששכר תשרי ג ב): כשהמקטריגים מקטרגים על ישראל, למה יושיעם ה' כיון שאין להם זכות, אז אומר ה' כשם שישראל מקיימים מצות שהם חוקים גלוי טעם, כך יושיעם מדה כנגד מדה מבלי טעם; וזהו מה שכתוב ה' למשה **שלה המשפטים** יערוך לפני בני ישראל בבחינת **תשים**, שיגרמו בקיימם את המשפטים שלה המשפטים יהיו נוהגים גם למעלה, שגם שמה ידונו על פי המשפטים האלה, כי ה' מתנהג עם ישראל כמעשיהם, ואם הם נזהרים בדיני התורה ובמשפטיה, גם הוא מתנהג ככה עמהם. ולכן כתיב **אשר תשים** ולא אשר תלמדם, כי נגטוה משה לפעול אצל בני ישראל שיעשו ויקיימו בפועל את כל המשפטים האלה, כדי שזה לעומת זה ידונם על פיהם בשמים ממעל.

(מדושי תורה רס"ג)

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. ואלה מוסיף על הראשונים, מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני (רש"י). לפעמים מצינו שאף מי שהולך לדון בדין תורה כדין, מכל מקום הולך מקודם גם אצל ערכאות העכו"ם, לא כדי לדון לפניהם, רק לדעת כיצד הפסק אצלם בנידון שלו. ועל זה בא לרמז ולהוסיף **ואלה**, דגם **לפניהם** קודם שהולך לדון בדיני ישראל, לא ילך לשמוע דעת העכו"ם, דאף זה בכלל מחלל את ה', ואין לערב מוץ בקודם, רק ילך לשמוע את דבר ה' בלבד.

(ר' משה גפן מ"ו משב"ק)

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. ואלה מוסיף על הראשונים, מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני (רש"י). כל זמן שמשה היה חי, רצו בעיניהם לילך שהיה לומד עם ישראל פה אל פה, אבל אחר הסתלקותו לא רצו עוד כמו עיניהם את משה בעצמו, אבל עדיין ההשפעה קיימת, אף כי לא היו הדיבורים בעצמם. וזהו **ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם**, שאף בדורות אחריו שהוא לא ילמד את התורה לבני ישראל, אבל 'השימה' והשפעתו עדיין יהיה לפניהם בכל דור ודור. וזהו גם **ואלה** בו' המוסיף, להגיד לאפשר לומר דמה שנלמד אחר משה הינו מסיני, אמנם אמרו (ויקרא רבה כב): כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש כבר נאמר למשה בסיני, רק על ידי זה המחדש בא מהשלם אל הגילוי; וזהו **ואלה המשפטים**, וצא להוסיף **מה הראשונים** שנלמדו על ידי משה בעצמו **מסיני, אף אלו** שנתחדשו על ידי חכמי הדור גם כן **מסיני.**

(טיב לבב)

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. על ידי שקיבל משה את הערב רב, נעשה קלקול לישראל בכל הדורות, שכל דור יש בו מנשמת הערב רב, ועל כן אחת למאתים שנה בא משה בסוד העיבור בתחד מצרי דורו, כדי ללמוד עם הערב רב שבתוכו הדור (ליקוטי תורה האר"י ופתחון). וזהו **ואלה המשפטים אשר 'תשים' לפניהם** בלשון עתיד, ולא כתיב 'שים' לפניהם בלשון הוה, שבכל דור ודור יחזור ויבוא משה לשים לפני ישראל את המשפטים האלה, וללמדם את הדרך ילכו בה, האיך לפרוש מהערב רב. וזהו גם מה דכתיב **ואלה המשפטים** בתוספת ו', והוא על דרך (רש"י פרשתנו כו): ויתן לך האלהים, ויתן ויחזור ויתן; שמשה ומחזור ומשים לפניהם את המשפטים האלה בכל דור ודור.

(דברי יואל)

סיפורי צדיקים, בגיאוז הפסוקים
המלאים זיו ונוגה מפיקים

רק שבתו יתן ורפא ירפא

פעם אחת נחלה הרה"ק ר' יצחק מסקווירא זצוק"ל, ורצו ליתן לו עליה בשבת פרשת בשלח, כי בפרשה זו כתיב "כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאיך", ולא הסכים הרה"ק הנ"ל באמרו "ס'איז זייער א שטארקע רעצעפט", ובשב"ק פר' יתרו ג"כ רצו ליתן לו עליה, כי איתא במדרש דבמתן תורה נתרפאו כל החולים אמר ג"כ שהוא קשה מדי, ובפר' משפטים אמר כתיב רק שבת"ו יתן שרק נקיים את השב"ת, ורפא ירפא זו הוא רפואה קלה וטובה, כמאמרם ז"ל שקולה שבת כנגד כל המצוות.

אל תשת ידך עם רשע

כותב הרה"ק מקאמארנא ב"היכל הברכה" (פר' קדושים) שמעתי מאדוני חמי הרב אלוקי הקדוש מוהר"ר אברהם מרדכי מפינטשיף, שסיפר לי מגדולת מרן אלוקי הבעל שם טוב ובתוך הדברים סיפר שפעם אחת עמדו התלמידים בראש השנה והתפללו ואחד מן התלמידים נפל ממנו בתוך התפלה הכלי עם הטאבאק לארץ, והגביה אותו וחבירו ראה זה והתרעם עליו על שהספיק בתפלתו להגביה הטאבאק ולשאוף, כמנהג, ומרן אלוקי הבעש"ט ראה ברוח קדשו, שהתרעומת של צדיק זה, גרם לחבירו שפסקו עליו שימות באותה שנה, רח"ל, ועלה הבעש"ט בעליית נשמתו למעלה וטען הרבה טענות על זה, ולא הועיל, עד שבליל הושענא רבא עלה עוד וטען וצעק, ופעל בתפלתו שאם זה המקטרג מעצמו ימצא לו זכות יפטר זה, וננסנס מרן לבית מדרשו ומצא התלמיד שהתרעם שהוא עוסק במשנה תורה, ונטל הבעש"ט המוחין ממנו, ולא היה יכול לומר בדביקות כראוי באמירת התיקון, ומפני זה הלך אנה ואנה לחשוב ברוממות קל ויחודו ובאיזה ענינים ונפל בזה במחשבתו, מפני מה נתגלה בדור אחרון עקב הזה, ענין עשב טאבאק לשאוף ולעשן, ואמר במחשבתו כי יש כמה נשמות יקרות בדור האחרון שאי אפשר להם שיתלבשו ויתגשמו, אלא עיקר תיקונם בריח כטעם אשה ריח ניחוח לה', ומזה בא לו חרטה שלא היה לו להתרעם על חבירו ששאף הטאבאק בתוך התפילה, כי מי יודע איזה נשמה ודבר יקר העלה הצדיק הזה בייחודו, וביום הושענא רבה היה דרך מרן אלוקי הבעש"ט, להשיב לכל שואלו מה שנגזר למעלה ולמטה, ומה שיתהוה בכל העולם, כי צפה ברוח קדשו מסוף העולם ועד סופו, והיה בדיחא דעתו מאד ביום הנ"ל, וכל אחד היה מכין לעצמו איזה שאלה, הן בדרוש הן בגמרא ופוסקים, או בשאר ענינים, ולכולם היה דרכו להשיב ביום זה, ואותו תלמיד הכין לשאול שאלה הנ"ל [למה נתגלה טאבאק בדורתינו] וכששאל להבעש"ט א"ל הרה"ק אמור אתה! ואמר טעמו של דבר, ואמר מרן אמור יתר הדברים שהיה במחשבתך אז, ונזכר וסיפר לו האיך שמצא בהן זכות על חבירו, ואז נתבטל הקטרוג והגזר מעל חבירו, וכיון שנתבטל סיפר לו מרן כל הענין שגרם על חבירו, והזהיר לו שתמיד ידין לכף זכות להירא שמים, ולא יעורר עליו דינא ודיינא, ויהיה טוב לו, בזה המעשה פירש הרה"ק ר' משה מפשעווארסק זי"ע אה"פ אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס, דהנה כשהיצה"ר הוא השטן, עולה לקטרג אמרה על פי שנים עדים יקום דבר, מה עושה השטן, ממתין ומצפה הוא עד שידבר אחד לשון הרע על איש זה, ואז הוא מצטרף אל האיש הזה להעיד על הראשון ולקטרג עליו ח"ו, וזהו שהזהיר הכתוב אל תשת ידך עם רשע אל תתן ידך להצטרף אל השטן להיות עד חמס, על ישראל אחר.

לשון חכמים

לשון חכמים צדק וישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

מדבר שקר תרחק. איתא בתקוני זוהר (תכ"ה) **'שקר אין לו רגלים'. נראה על דרך הלציי, כי יצר הרע נקרא שקר**, שמיפה השקר, ויצר טוב הוא אמת. והנה, על דרך משל מי שיש לו רגלים להלוך, ובא לבית איש, וגוער בו האיש, צא מכאן, תיכף הוא יוצא והולך. **אבל החזיר והקיטע שאין לו רגלים, לא יצא אף אם ידחפנו באמת הבנין, רק אם יתגבר עליו להשליכו בכל כחו** (וזה שנאמר בו 'תרחק'), ויש להרחיב המשל, והנמשל מובן מאליו.

אבקת רוכל - ישמח משה

ששת ימים כו' וביום השביעי תשבות כו', ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו ושם אלהים אחרים לא תזכירו. יתכן **על דרך הצחות** על פי מה דאמרו רז"ל בשבת (קיח:) כל המשמר שבת כהלכתו אפילו עובד ע"ז כדור אנוש מוחלים לו. וזה שאמר **'ששת ימים תעשה מעשיך, וביום השביעי תשבות'** כו', והגם אמנם סגולת השבת רבה היא לכפר עונות ולהתם זדונים אפי' עע"ז ר"ל, ובכל זאת אל יסמוך אדם על זה ח"ו בששת ימי המעשה כאשר עסוק וטרוד בעניני העולם להקל משהו במצוות התורה ח"ו, רק **'בכל אשר אמרתי אליכם תשמרו'** גם כל ימות החול, **'ושם אלהים אחרים לא תזכירו'** מלכתחילה, רק להיות נזהר ביראתו ית' כל ימיו.

משך חכמה

בס"ד

סדר ימי הביקור

של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

יום שני פרשת תרומה - כ"ט שבט

נאכמיטאג שעות וועלן זקני וחשובי אנ"ש מקבל פנים זיין
כ"ק רבינו שליט"א אין מאנטשעסטער עירפארט

מעמד חנוכת הבית - היכל לב אהרן

פארנאכט וועט פארקומען דעם גרויסן

מעמד חנוכת הבית

אין שלחן הטהור - סעודת ראש חודש

אין "בית יעקב" זאל

במהקלות אלפי אנ"ש פון אובער אידאפע

יום שלישי - ראש חודש אדר

דינסטאג צופרי וועלן אנ"ש זקנים וגערים ראוענען שחרית
אין בית מדרשנו הגדול ווי כ"ק רבינו שליט"א
וועט יורד זיין לפני התיבה לאמירת הלל

מעמד קביעת מזוזה

נאכן ראוענען וועט כ"ק מרן רבינו שליט"א קובע מזוזה זיין
אינעם נייעם היכל אין דערנאך וועט זיין א לחיים וואו רבינו שליט"א
וועט משמיע זיין דברות קודש

מעמד קבלת פנים ע"י תלמידי מוסדותינו

מעמד קבלת פנים דורך ילדי התלמוד תורה, מכינה לישיבה,
אין בחורי ישיבתינו אין בית מדרשנו הגדול

וכי יזיד איש על רעהו להרגו בערמה מעם מזבחי תקחנו למות. ונל"פ עפי"מ דאיתא במדרש בפרשתן מה כתיב למעלה מן הענין ולא תעלה במעלות על מזבחי וכתיב ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם וכי מה ענין זה אצל זה אלא אמר ר' אבינא כשם שהזהיר הקב"ה את הכהנים שלא יהיו פוסעים פסיעות גסות על גבי המזבח אלא יהיו מהלכים עקב בצד גודל, כך הזהיר הקב"ה את הדיינים שלא יפסיעו פסיעות גסות בדין, ופי' ביפ"ת שלא ימהרו לחתוך את הדין בלתי דקדוק רק אלא יהיו מתונים בדין עכ"ל וז"ש וכי יזוד איש וכו' דאע"פ שתדעו שעשה בזדון ובערמה, מ"מ אל תמהרי לדונו למיתה אלא מע"ם מזבחי כלומר ממה שעם מזבחי דהיינו שצויתי לעשות כבש למזבחי ולא יעלו במעלות לעשות פסיעות גסות מזה תלמדו שלא לעשות ג"כ פסיעות גסות בדינו אלא אחרי שתדקדקו היטב בדינו אז תקחנו למות.

(אפריון)

☆

ועבדתם את ה' אלוקיכם וכו' והסירותי מחלה מקרבך לא תהי' משכלה ועקרה את מספר ימיך אלמלא. ונל"פ עפי"מ דאיתא בגמ' בשעה שקיבל ר"א עליו יסורים לא הי' אשה מפלת נפלים ולא שכיב איניש בלא זמניה ולפי"ז קשה כיון דהפסוק מבטיח שלא תיהי' משכלה דהיינו מפלת נפלים וגם את מספר ימיך אמלא דהיינו שלא בלא זמניה הרי א"א להסיר ב' דברים אלו כי אם ע"י יסורים של הצדיק כמבואר בגמ' הנ"ל ואיך קאמר הפסוק והסירותי מחלה מקרבך אך זה אינו דכל הטעם שהי' לר"א יסורים מחמת עוונות הדור וזשה"כ ועבדתם את ה"א ויהיו כל העולם צדיקים אז והסירותי מחלה מקרבך שלא יצטרכו הצדיקים לקבל עליהם יסורים ואעפ"כ לא תהי' משכלה וכו' ואת מספר ימיך אמלא אפי' בלא יסורים.

(עיר דוד)

☆

מכה איש ומת מות יומת. ונראה דאיתא (סנהדרין ע"ח.) טריפה שהרג שלא בפני בי"ד ובאו עדים והעידו עליו שהרג פטור משום שזה עדות שאי אתה יכול להזימה כי אין אתה יכול לקיים בעדים כאשר זמם משום שהם רצו להרוג טריפה שהוא גברא קטילא (אדם מת) זה דווקא בדיני אדם אבל בדיני שמים כן חייב ויש לו עונש וזה שאמר הכתוב "מכה איש ומת" היינו המכה היה מת היינו טריפה הגם שהוא פטור בבי"ד בדיני אדם אבל אל תחשוש שינצל מעונש אלא "מות יומת" הוא יקבל עונש לעולם הבא.

(משכנות יעקב)

☆

דורש טוב

ורצע אדוניו את אזנו וגו'. ברש"י 'הימנית', או אינו אלא של שמאל, תלמוד לומר אוזן אוזן לגזירה שוה, נאמר כאן ורצע אדוניו את אזנו ונאמר במצורע תנוך אוזן הימנית, מה להלן הימנית אף כאן הימנית. **וקשה מה ההו"א שתהיה הרציעה בשמאל,** הרי כל המצוות הדין נותן שיהיו בימין כמו שמוצאים בכמה דברים. ואדרבה תפלין שבשמאל נצרך לימוד מיוחד יד כהה.

וי"ל דהנה איתא בספרי פר' וזאת הברכה על הפסוק 'מימינו אש דת למו', כשהיה הדיבור יוצא מפי הגבורה היה **יוצא דרך ימינו של הקב"ה כביכול לשמאלם של ישראל** וכו' עיי"ש. והנה אי' במכילתא כאן והובא ברש"י, מה ראה אוזן להרצע משאר איברים שבגוף, אמר ר' יוחנן בן זכאי **"אוזן זאת ששמעה על הר סיני לא תגנוב והלך וגנב תרצע".** לפי"ז משמע שהרציעה היא על שלא שמר מה ששמע. **והרי השמיעה היתה באוזן שמאל א"כ שפיר הו"א לרצוע אוזן שמאל, ולכך בא הגזירה שוה להודיענו דמה להלן ימנית אף כאן ימנית.**

חנוכת התורה

עוד צ"ב ברש"י הנ"ל, דהנה בהמשך דבריו הביא רש"י ז"ל מאמר רבי יוחנן בן זכאי, ומה ראתה אזן להרצע מכל שאר אברים שבגוף, אמר ריב"ז אזן ששמעה על הר סיני לא תגנב והלך וגנב תרצע, **ומקשין העולם למה המתין רשיז"ל לשאול 'מה ראתה אזן להרצע' רק אחר שבירר שרוצעין באוזן ימנית.**

ונראה ליישב דהנה ידוע דרמ"ח מצות עשה הם כנגד רמ"ח אברים שבאדם, וכל אבר ואבר הוא כנגד מצוה אחת. **ולפי"ז** היה נראה בפשטות לומר דהרצעת העבד הוא כנגד האזן, וממילא לא שייך להקשות מה ראה אזן להרצע, **אבל אחרי** דכתב רש"י שההרצעה מתקיימת באזן הימנית מגז"ש דמצורע, שמעינן מיניה דמצות המצורע הוא כבר נגד האזן הימנית, **ובכן עולה הקושיא 'ומה ראתה אזן זו להרצע', שהרי יש כבר מצוה אחת כנגדה, וזאת בא רש"י ליישב דטעם מיוחד יש בדבר 'אזן זו ששמעה' וכו'.**

מובא בשם התוס' יו"ט זללה"ה

מבוא: בפסוקים אלו מבואר, שהביא משה את בני ישראל בברית עם הקב"ה, שקרא לפניהם את מצוותיו, והשיבו העם 'נעשה ונשמע', ואז שחטו קרבנות, ולקח משה דם של הקרבנות, וזרק חציו על המזבח וחציו על העם. **ובפסוק דיקן מבואר שחצי הדם שזרק על ישראל הניחם 'באגנות'**, והנה בכל הקרבנות היה מצוה של 'קבלת הדם', והכלי שהיו מניחים את הדם היו נקראים **'מזרקות'** כדאיתא בפרשת תרומה (כז ג). ולכן סובר רבינו שהאגנות שבהם הניח הדם שזרק על ישראל, לא היו בתוך המזרקות שהם כלי שרת. אלא היה כלים אחרים שאינם כלי שרת. והטעם משום שכדי לזרוק על ישראל, לא היה צריכים להכניסם לכלי שרת.

וַיִּקַּח מֹשֶׁה חֲצִי הַדָּם וַיָּשֶׂם בָּאַגָּנֹת וַחֲצִי הַדָּם זָרַק עַל הַמִּזְבֵּחַ: (פרק כד פסוק ו)

וַיָּשֶׂם בָּאַגָּנֹת[א]. הֵם כֵּלִים עֲשׂוּיִים שֶׁלֹּא כִּרְמוּת כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ[ב], וּלְכָךְ אָמַר כִּי חֲצִי הַדָּם שָׁחָיָה דַּעְתּוֹ לִתֵּן עַל הָעָם שָׁם בַּכֵּלִים הָהֵם[ג], וַחֲצִי הָאַחֵר זָרַק עַל הַמִּזְבֵּחַ מִן הַמִּזְרָקוֹת שֶׁקִּבֵּל אוֹתוֹ בָּהֶם כְּדָרְכָּן הַקְּרָבָנוֹת[ד]. וְרַבִּי אַבְרָהָם אָמַר, כִּי בָּאַגָּנוֹת יִשַּׁמֵּשׁ בָּעָבוּר שְׁנֵיהֶם[ה]. וְכֵן דַּעַת אוּנְקְלוֹס שֶׁתִּרְגֵּם בְּמַזְרְקֵיָא[ו]:

תמצית השיטות	'וישם באגנות'	'ויזרוק על העם'
רש"י	אינם מזרקות והלשון רבים 'באגנות' אחד לחצי דם עולה, ואחד לחצי דם שלמים	זרק על העם
רבינו	אינם מזרקות	זרק על העם
אבן עזרא	מזרקות והלשון רבים 'באגנות' אחד על חצי הדם שזרק ע"ג המזבח, ואחד לחצי הדם שזרק על העם	זרק על העם
תרגום	מזרקות	זרק ע"ג מזבח עבור העם

וַיִּקַּח מֹשֶׁה חֲצִי הַדָּם וַיָּשֶׂם בָּאַגָּנֹת וַחֲצִי הַדָּם זָרַק עַל הַמִּזְבֵּחַ: (שם)

וַיִּקַּח מֹשֶׁה חֲצִי הַדָּם. מִי חִלְּקוֹ, מַלְאָךְ גָּמָ וְחִלְּקוֹ[ח]: (רש"י)

מעשה חש"ב

א רבינו מבאר מה הם ה'אגנות' שבהם הניח חצי הדם. הרי הכלי שבה היה מקבלים הדם נקראים 'מזרקות'. ועוד שהרי לא מצינו בעוד מקום שיניחו דם בהאגנות.

ב פירוש שהאגנות אינם המזרקות שבהם היו מניחם תמיד הדם של הקרבנות. אלא הם כלי אחר, ואינם כלי שרת.

ג פירוש כיון שאותו הדם זרק על ישראל, לא היה צריכים להניחם במזרקות. ולכן הניחם באגנות.

ד אבל חצי הדם השני שזרק ע"ג המזבח לא הניחם באגנות אלא במזרקות. כיון שלצורך הזאה ע"ג המזבח היה צריכים להכניסם לתוך כלי שרת.

ואפשר לומר שדעת רש"י נמי שהאגנות אינם המזרקות, שרש"י מפרש הלשון רבים באגנות, "שתי אגנות, אחד לחצי דם עולה ואחד לחצי דם שלמים, לחזות אותו על העם", וכיון דכל הדם שבאגנות היו כדי להזות על העם, מסתבר לומר שהאגנות לא היו המזרקות. דלהזות על העם לא היו צריכים להניחם בכלי שרת.

ה דעת האבן עזרא 'וישם באגנות', מוסב לא רק על 'חצי הדם', שהיה דעתו ליתן על העם, אלא גם על חצי הדם שזרק על גבי המזבח. וא"כ לדעתו 'אגנות' הם המזרקות. שהרי לצורך הדם שזרק על גבי המזבח ודאי היה צריך מזרקות לקבלת הדם.

ו התרגום מפרש אגנות 'מזרקיא', הרי שהוא נמי סובר ש'וישם באגנות' משמש עבור שניהם. שהרי ודאי גם חצי הדם שזרק על המזבח קיבל במזרקות

ז **רבינו לשיטתו והתרגום לשיטתו.** רבינו מפרש מש"כ לקמן (פסוק ח) 'ויקח משה את הדם ויזרוק על העם', כפשוטו שהזה על העם. לכן מפרש שהאגנות לא היו כלי שרת. שכדי לזרוק על העם, לא הכניסו לכלי שרת. שרק כשזורקים ע"ג המזבח צריכים להכניסם בכלי שרת. והתרגום לשיטתו שסובר שכוונת הכתוב ויזרוק על העם, היינו שזרקו על המזבח עבור העם. שכתב 'וזרק על מדבחא לכפרא על עמא', מפרש שהאגנות הם המזרקות, שהרי על המזבח היה צריכים להכניסם קודם לכלי שרת. אבל האבן עזרא סובר שחצי הדם זרק על גבי העם, ומ"מ מפרש שהאגנות הם המזרקות.

ח רש"י מפרש שמלאך חלקו חצי לאגנות וחצי לזרוק ע"ג המזבח. אמנם יש לומר שרבינו אינו מפרש כרש"י שבא מלאך וחלקו. ואפשר לומר טעם הדבר, דהנה בפסוק נאמר שחילקו את הדם, חצי הדם באגנות, וחצי הדם לזרוק על גבי המזבח, והנה משה לקח את הדם משעת שחיטה כשהתחיל קילוח הדם מהבהמה, וחצי הדם הניח מיד באגנות, ושאר חצי הדם הניח מיד במזרקות לצורך זריקה על גבי המזבח. משום דאי אפשר לומר שקודם קיבל כל הדם במזרקות ואח"כ חילקם והניחם באגנות, דאז כבר נתקדשו בכלי שרת כשהיו במזרקות, ושוב לא היה יכול לזרוק הדם על העם. ולכן היה קשה לרש"י איך חילקם משה מיד בעת קילוח הדם מהבהמה חצי באגנות וחצי במזרקות, אע"כ שבא מלאך וחילקם.

אמנם רבינו לשיטתו (במדבר לב פסוק לג) 'ולחצי שבט המנשה', מפרש רבינו ש'חצי' אינו חצי בצמצום, שאף חלק שאינו חצי מכונה בלשון 'חצי', שהרי לשבט מנשה היו שמונה משפחות, ומתוכן שש משפחות נכנסו לארץ ישראל, ורק שני משפחות לקחו מעבר לירדן, והכתוב קראו חצי שבט המנשה עיי"ש. ולפי"ז אפשר לפרש כאן 'וחצי הדם', הכוונה על 'חלק' מהדם הניח במזרקות וחלק הניח באגנות, אבל לא היה חצי מצומצם, ולפי"ז שפיר אפשר לומר שחילקו משה.

מבוא: הנה בפרק כד מפסוק א עד פסוק יב מסופר כדלהלן: משה נצטווה לעלות להר סיני עם זקני ישראל להשתחוות לה'. וכן מסופר שהביא משה את בני ישראל בברית עם הקב"ה, שקרא לפניהם את מצוותיו והשיבו העם 'נעשה ונשמע'. ואז שחטו הבכורים הקרבנות, ולקח משה הדם של הקרבנות, וזרק חציו ע"ג המזבח וחציו על העם. לאחמ"כ עלו משה והזקנים, והראה להם הקב"ה במראה הנבואה את כסא הכבוד. ונחלקו רש"י ורבינו אימתי נאמרה כל הפסוקים האלו, לפי רש"י נאמרה לפני מתן תורה, [ואין מוקדם ומאוחר בתורה]. ולפי רבינו נאמרה לאחר מתן תורה. [שדעת רבינו שכל התורה כסדרה נכתבה]. **וכמאמר הזה נסכם פירוש הכתובים, וזמן אמירתן, לפי רש"י ורבינו.**

(א) וְאֶל מֹשֶׁה אָמַר עֲלֵה אֶל ה' אַתָּה וְאַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא וְשִׁבְעִים מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם מֵרָחֹק: (ב) וְנִגַּשׁ מֹשֶׁה לְבַדּוֹ אֶל ה' וְהֵם לֹא יִגָּשׁוּ וְהָעָם לֹא יַעֲלוּ עִמּוֹ: (ג) וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיְסַפֵּר לָעָם אֵת כָּל דִּבְרֵי ה' וְאֵת כָּל הַמִּשְׁפָּטִים וַיַּעַן כָּל הָעָם קוֹל אֶחָד וַיֹּאמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה: (ד) וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֵת כָּל דִּבְרֵי ה' וַיַּשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ תַּחַת הָהָר וּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מַצֵּבָה לִשְׁנֵים עָשָׂר שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל: (ה) וַיִּשְׁלַח אֶת נַעֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּזְבְּחוּ זְבָחִים שְׁלָמִים לה' פָּרִים: (ו) וַיִּקַּח מֹשֶׁה חֲצִי הַדָּם וַיָּשֶׂם בָּאַגָּנֹת וְחֲצִי הַדָּם זָרַק עַל הַמִּזְבֵּחַ: (ז) וַיִּקַּח סֵפֶר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיֹּאמְרוּ כֹּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע: (ח) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת הַדָּם וַיִּזְרֹק עַל הָעָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה דַם הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת ה' עִמָּכֶם עַל כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: (ט) וַיַּעַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא וְשִׁבְעִים מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל: (י) וַיִּרְאוּ אֵת אֱ-לֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לְטָהַר: (יא) וְאֶל אֲצִילֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁלַח יָדוֹ וַיֶּחֱזוּ אֶת הָאֱ-לֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ:

מעשה חש"ב

תמצית שיטת רש"י ורבינו בביאור סדר הכתובים

ט

נחלקו רש"י ורבינו אימתי נאמרה פסוקים אלו, פסוקים א – יא: דעת רש"י שנאמרה קודם מתן תורה, ורק מפסוק יב שנאמר 'וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עֲלֵה אֵלַי הָהָרָה וֶהְיֵה שָׁם', נאמרה לאחר מתן תורה.

וסדר הפסוקים לפי רש"י כדלהלן. פסוק א' 'ואל משה אמר עלה אל ה' וגו'', נאמרה קודם מתן תורה, ביום ד' בסיון, ואז נצטוה משה לעלות אל הר סיני בו' סיון לקבל התורה.

והמשך פסוק ג' 'ויבא משה ויספר לעם את כל דברי ה', ואת כל המשפטים', נמי היה לפני מתן תורה, ולכן הוכרה לפרש 'את כל דברי ה', זו מצות פרישה והגבלה. 'ואת כל המשפטים', זו שבע מצות שנצטוו בני נח, ושבת וכבוד אב ואם ופרה אדומה. ודינין, שנתנה להם במרה. [שהרי עדיין לא קבלו את התורה].

והמשך פסוק ד' 'וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֵת כָּל דִּבְרֵי ה' וַיַּשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ תַּחַת הָהָר וגו'. היה ג"כ לפני מתן תורה, בחמשה בסיון שאז בנה משה את המזבח. וכרת ברית עם בני ישראל. ואמרו ישראל נעשה ונשמע.

ופסוק יב 'וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עֲלֵה אֵלַי הָהָרָה וֶהְיֵה שָׁם וְאֶתְּנָה לְךָ אֶת לֻחֹת הָאֶבֶן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְהוֹרֹתָם', זה כבר היה אחר מתן תורה. ואז עלה משה אל ההר ואמר לו הקב"ה והיה שם, שיהיה שם ארבעים יום. ואחר ארבעים יום כשירד עשו ישראל את העגל.

אמנם דעת רבינו שמפסוק א' 'ואל משה אמר', וכל הפרשה היה אחר מתן תורה. וסדר הכתובים כדלהלן. פסוק א. 'ואל משה אמר עלה אלי ההרה', נאמרה לו במתן תורה, שיעלה להר למחרת קבלת התורה.

ומה שנאמר בפסוק ג' 'ויבא משה ויספר לעם את כל דברי ה', ואת כל המשפטים', היינו כפשוטו שמיד אחר מתן תורה, עוד באותו יום למד עם כלל ישראל את פרשת יתרו ומשפטים, כמו שכתוב (פרק כ פסוק יט) 'כה תאמר אל בני ישראל אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם', ובאותו יום כתב התורה מה שקבל עד עכשיו, ולמחרתו בז' סיון, קרא לבני ישראל מה שכתב ביום אתמול, ובנו את המזבח, וקבלו עליהם לקיים כל התרי"ג מצות ואמרו נעשה ונשמע, ואז זרק עליהם הדם שזהו כריתת ברית. שהברית עשה עם ישראל, רק כשאמרו 'ונשמע' גם על שאר התרי"ג מצות. ואח"כ [באותו יום, ז' סיון] עלה להר. ומה שנאמר בפסוק יב 'עלה אלי ההרה', היינו אותו עליה שנאמר בפסוק א', 'ואל משה אמר אלי אל ה', היינו שיעלה למחרת מתן תורה. ולכן נאמר עוה"פ מכיון שיש כאן הוספה 'והיה שם', שיהיה שם ארבעים יום. ולכן הוצרך לומר לו, שיהיה בהר ארבעים יום. כדי שיוכל להכין את כלל ישראל שלא יהיה עמהם ארבעים יום. וכן שיוכל לומר לזקנים (שם פסוק יד) 'מי בעל דברים יגש אליהם'. וצוה אותם שישפטו את העם במקומו.

ביאור הכתוב 'ואל משה אמר': הנה מזה שלא כתוב 'ויאמר ה' אל משה' לשון הוה, אלא 'ואל משה אמר' שהרי הוא לשון עבר, מוכה כדעת רש"י דפסוקים הנכתב עד כאן. רק שזה היה כבר קודם מתן תורה. אמנם לדעת רבינו שפרשה זו נאמרה אחר מתן תורה, צ"ב למה נאמר לשון עבר. ע"ז מפרש רבינו שכוונת הכתוב לומר שעד כאן הם המצוות והמשפטים שנצטוו משה לצוותם לבני ישראל. אבל המצוה הזאת נצטווה משה שיעשנה בעצמו. וזה כוונת הכתוב 'ואל משה אמר'. שזה המצוה הנאמר כאן שיעלה אל ההר זה היה רק למשה רבינו.

כמה נפ"מ בין רש"י לרבינו

[א] האם עלה משה אל ראש ההר לפני קבלת תורה: לכאורה נחלקו בזה רש"י ורבינו. דהנה לפי רש"י פסוק א 'ואל משה אמר עלי אל ה'', היה קודם מתן תורה, נמצא שעוד לפני מתן תורה עלה משה אל ההר אל ה', דהרי הנאמר בפסוק א' 'עלה אל ה', והנאמר בפסוק יב' 'עלה אלי ההרה, היה שני עליות נפרדות, אחד לפני מתן תורה ואחד לאחר מתן תורה, משא"כ לדעת רבינו היה רק עליה אחד אחר קבלת התורה, שלפני קבלת התורה לא עלה משה אל ראש ההר, רק היה על ההר, אבל לא למעלה, במקום שהיה השכינה שם.

[ב] אימתי היתה כריתת הברית עם ישראל: לפי רש"י היתה לפני קבלת התורה. משא"כ לפי רבינו היתה לאחר מתן תורה.

[ג] ביאור הכתוב 'ויהי ביום השלישי 'וענן כבד על ההר: נפ"מ בין רש"י לרבינו, לדעת רש"י (פרק יט פסוק טז) היינו שלישי לימי הפרישה. דהיינו רק במתן תורה ירד ה' על הר סיני. משא"כ דעת רבינו כוונת הכתוב ליום השלישי בחודש, שכבר מאז ירד ה' על הר סיני. וישראל שמעו מה שהקב"ה מדבר עם משה מצות הגבלה ופרישה. שמשה רבינו לא עלה ממש אל ההר במקום שהיה השכינה.

[ד] עד היכן כתב משה התורה כשירד מהר: הנה רבינו כותב בהקדמה לפרשת בראשית, למ"ד שהתורה מגילה מגילה נכתבה, כשמשה רבינו ירד מהר סיני אחרי ארבעים יום הראשון, כתב התורה מבראשית עד אחרי מעשה המשכן. דהנה נחלקו רש"י ורבינו מתי נצטוה משה סדר המשכן שבפרשת תרומה, דרש"י אומר בפרשת כי תשא שחטא העגל היה קודם למלאכת ציוה המשכן. ופרשת כי תשא נאמר חטא העגל היה לפני פרשת תרומה. משא"כ דעת רבינו שכל התורה כסדרה נאמרה, משה נצטוה במלאכת המשכן בארבעים יום הראשון, ואח"כ היה מעשה העגל. ולמה לא ציוה מיד כשירד לבנות המשכן, מכיון שראה שעשו את העגל, לא ציוה. ורק אחר שאמר הקב"ה סלחתי כדבריך אמר להם לבנות המשכן. משא"כ לרש"י כתב רק עד מלאכת המשכן. דזה היה אחר חטא העגל.

חגיגת
חנוכת הבית
היכל
לב אהרן
וקבצו ושמעו לשמוע את ה'
במעמד הנשוב
חנוכת הבית
היכל לב אהרן
נזכה לשמוע קול ה' בבח
דברי אלוקים חיים
משא
הקודש
מפי כמהלל"ר ברבן
איהן אדמו"ן עטרת תפארת ראשון
הוד כ"ק
מרן רבינו
הגה"ק שליט"א
אשר ישמיע בעז וברמה את דבר ה' וחובת השעה
דברי חיזוק והדרכה
לאנ"ש באיראפע
אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי ה' אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ
וַיַּקְשֵׁב ה' וַיִּשְׁמָע וַיִּכָּתֵב סֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו
לְיִרְאֵי ה' וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ

מאמר המשך:

לא תשא את שם ה' אלקיך (ב)

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

המשך עיון ובירור לדינא אי מותר בשעת לימוד מקרא או גמרא להזכיר שם הוי"ה, או אם נזכר ברכה בגמ' ובשו"ע האם מותר להזכירו.

והנה, במס' ברכות (ו.) איתא: "מנין שאפילו א' יושב ועוסק בתורה ששכינה עמו שנאמר בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך".

ופירש שם ה'מהרש"א' בזה"ל: "והכי מפרש לה לענין עוסק בתורה, בכ"מ שאתן לך רשות להזכיר שמי דהיינו בדרך לימוד, אבל בע"א אסור להזכיר ש"ש דהוה לבטלה וק"ל", עי"ש. מבואר מזה דבדרך לימוד מותר להזכיר שמו של הקב"ה.

ובספר 'פרדס יוסף' בפ' יתרו מביא בזה"ל: "ובשם החוזה מלובלין ז"ל ראיתי שהראה מקום במהרש"א ברכות (ו. ח"א ד"ה שאפילו), דבדרך לימוד שרי עי"ש.

ובספר 'אלף המגן' על ספר מטה אפרים (סימן תקפ"א ס"ק כ"ב בהערה) העיר ע"ז, וז"ל: "קצת צ"ע מהמהרש"א בסנהדרין (קד:) על המאמר רב אמר אלו הדיינין, שם יש ראיה לדעת האוסרין", עי"ש, וכן העיר הפרדס יוסף, והכונה דשם מבואר דאסור למלמד כשקורא עם התינוקות להוציא שם מפיו, עי"ש. אולם ב'שדי חמד' (מערכת ברכות סימן א') מבואר דמש"כ המהרש"א בסנהדרין דאסור היינו אזכרות שבמטבע הברכות, דכבר בארנו דבזה רוב פוסקים אוסרים, אבל אזכרות בלימודו מותר, עי"ש.

וב'פני יהושע' שם במס' ברכות כתב על דברי מהרש"א, וז"ל: "במה שפי' מהרש"א ז"ל דאשר אזכיר את שמי איירי בתורה דדרך לימודו יש לו רשות להזכיר שמו של הקב"ה נמי קשיא לי, דהיכי דמי, אי בשם המיוחד אפילו דרך לימודו נמי אסור, כדאיתא בפסחים (נ.) דרבא סבר למידרשא בפירקא אמר ליה ההוא סבא לעלם כתיב, ואי בשאר שמות הדרא קושיא לדוכתיה מאי איריא תורה אפילו תפלה ושאר מצות אנו מזכירין שמו של הקב"ה בברכותיהן" וכו', עי"ש. מבואר שם דשאר שמות חוץ משם המיוחד מותר להזכיר בלימודו, רק הקשה דא"כ אמאי נקט הגמ' דוקא לימוד דמותר נמי בתפלה ובברכות.

וב'נוצר חסד' [להרה"ק מקאמרנא ז"ל] על מס' אבות (פ"ד מ"ב) כתב בנוגע ליקח גמרא לקדש הלבנה לאחר זמן ולומר הברכה מתוך הגמרא, וז"ל: "והנוהגין ליקח גמרא וללמוד - זה שטות, **אדרבה כשמכוין ללמוד ולא לשם שבח הוא איסור לברך ברכה" וכו'**, עי"ש.

אולם בספר 'דרך פיקודיך' (מצוה ד' חלק המעשה אות ט"ז בהג"ה) כתב בזה"ל: "אמרו לי מגידי אמת בשם אדמו"ר הרב מהריע"צ [מלובלין] זצוק"ל, באם לא נראית הלבנה בזמנה עד אחר אותו הזמן יאמר המימרא בגמרא סנהדרינן (מב.) מאי מברך אמר רב יהודה ברוך אתה ד' אלקינו מלך העולם אשר במאמרו וכו', ולי נראה לומר בריך רחמנא מריה מלכא דעלמא אשר במאמרו וכו', וכן אני נוהג בכל ספק ברכות", עי"ש. אגב כבר העירו (עי' שו"ת עני בן פחמא (או"ח סי' כ"א) ועוד): דבגמרא לא נזכר שם ומלכות, אבל כן הוא הגירסא בהרי"ף סו"פ תפלת השחר ועוד, ומשמע דכן הוא הגירסא באמת בש"ס.

ובספר 'זכרון טוב' (להרה"ק ר' יצחק מנעשכיז ז"ל) כתב: "כבוד אדומו"ר זצוקלה"ה בשנים רבות בשנותיו האחרונות היה רגיל לקדש הלבנה קודם מעריב, ובענין המובא בשם הרב הצדיק הקדוש מלובלין זצוקלה"ה, שעשה מעשה פעם אחת שקידש הלבנה מתוך הגמרא, מחמת דבלאו הכי היה קשה על פי דין לקדשה אז, ולכן קידשה מתוך הגמרא סנהדרין (מב.) הרואה לבנה בחידושה וכו' כדי שיהיה נראה כדרך לימוד, דייק כבוד אדומו"ר זצוקלה"ה דמה הועיל בזה, הלא מובא בשולחן ערוך סימן רט"ו במגן אברהם (ס"ק ה') הגדול בשעה שלומד אסור להזכיר השם ואיך הזכיר הרה"ק מלובלין את השם בסדר הברכה מתוך הגמרא כדין כל ברכה שצריכה שם ומלכות. ואמר כבוד אדומו"ר זצוקלה"ה שיש להמליץ על הלובלינער כי במהרש"א בחידושי אגדות משמע שרשאי להזכיר השם בשעת הלימוד, וכשאמר זה כבוד אדומו"ר ישב אז לפניו הרה"ג וכו' ר' שמואל שיניוור ז"ל, ואדומו"ר ציוה לאחד מאנשי ביתו לחפש דבר זה בחידושי אגדות, וחיפשו ולא ידעו היכן כתובים הדברים, וכבוד אדומו"ר הפטיר את הרב ויצא לו, ושאל כבוד אדומו"ר להמחפש המצאת את זה ואמר לא, וציוה והגישו לפניו ספר עין יעקב חלק א', ופתח הרב את העין יעקב ונמצא לפניו תיכף בפתיחתו ראשונה מאמר הגמרא ברכות דף ו ע"א ומנין שאפילו וכו' שנאמר שבכל המקום אשר אזכיר את שמי, ופירש מהרש"א ז"ל בחידושי אגדות להזכיר שמי דהיינו בדרך לימוד אבל בענין אחר אסור להזכיר שם שמים דהוה לבטלה, ע"כ. מוכח מזה שבדרך לימוד מותר להזכיר שם שמים, וזהו מליצה על הלובלינער שאמר סדר הברכה מתוך הגמרא בשם ומלכות, ושלח להראות את הרה"ג ר' שמואל שיניוור את החידושי אגדות ונתפלא מאוד, ואמר שהוא בעצמו מעולם לא שת לבו לדברי חידושי אגדות הנ"ל", עי"ש.

ובספר 'מור ואהלות' (להגאון ר' אליהו פוסק ז"ל) כתב ששמע שהרה"ק מהרא"ד מחמעלניק זצ"ל עשה מעשה בליל ט"ז, ופתח הגמרא ולמד כל המימרא עם הברכה בשם ומלכות, ושכן עשו מעשה כמה צדיקים מפורסמין, אך לא ידע אם גם הם עשו כן דרך לימוד בגמ' שבירכו בלא שם ומלכות, עי"ש.

אמנם בספר 'ישועות יעקב' (סימן תכ"ו) שם בדברי נכד המחבר בא"ד החמיר בזה, וז"ל: "עיין בשו"ת יעב"ץ שהביא בשם אבי זקני הח"ץ ז"ל דמותר לקרות האזכרות הנמצאות בגמרא בעת לימודו בלי כינוי, והביא ראיה ברורה לדבריו, עיי"ש, ואפשר שע"ז סמך גדול אחד בדור שלפנינו אשר שת עצות בנפשו לקדש הלבנה ביום י"ו לצאת ידי דעת תלמידי הרי"ף והמאירי ז"ל שהבאתי שלמד הלכה ז"ל בש"ס וכיון לצאת בזה ידי חובת הברכה אם עדיין היא זמן חידושה וכו' עי"ש.

ובשו"ת 'שבט הלוי' (ח"ז סימן כא) מיישב דבריהם: "ובעניותי לחלק בפשיטות, דשאני ספק ברכה בעלמא היכא דהספק בהמצוה ולא ספק בברכה, אבל הכא הברכה היא המצוה", עי"ש.

המשך יבוא בגליון הבא אי"ה

חוקים להורותם
הלכות ודינים. מפסקי הראשונים והאחרונים. עם תוספת ביאורים וטעמים שונים
נו"נ ע"י הרב הגאון דומ"ץ דקהילתינו שליט"א

הנהגות בברכת המזון

ברכת המזון סגולה לרפואה ואריכות ימים

בפרשתן (שמות כג, כה) **וברך את לחמך וחסירותי מחלה מקרבך**, וכתב במדרש (אלפא ביתא ח"ב עמ' תמ"ט) "וברך את לחמך" זו ברכת המזון, ואם תעשה כך הכתוב מקיים "וחסירותי מחלה מקרבך", ובזוה"ק (שמות דף קס"ט) מי שזהיר בברכהמ"ז זוכה לאריכות ימים.

כיסוי הראש והגוף בשעת ברכהמ"ז

בשעה שמברך ברכת המזון יהא נזהר ללבוש הכובע על ראשו, ולא יברך במצנפת הקטנה.

בב"ח (סימן קפ"ג אות ה) כתב דיר"ש יהא נזהר בשעת ברכה להתעטף במלבוש העליון, וגם להשים הכובע על ראשו ולא יברך במצנפת קטנה, ואפילו כשהוא מברך ביחיד יהא נוהג כך [דאם מברך במזומן על הכוס צריך ללבוש הכובע משום דין "עיטוף הכוס"], וכתב הטעם לפי שכיסוי זה מכניע לב האדם ומביאו לידי כוונת הברכה וליר"ש, ובמחצה"ש כתב דכן כתב של"ה [שער האותיות אות ק, ד"ה וראיתי מדקדקים נוהרים] דלהוי אימתא דמריה עליה, וכ"כ בקיצשו"ע (סי' מ"ד סעי' ו), וכן הביא במשנ"ב (סעי' ג, סקי"א), אלא דהוא כתב לגבי דין עיטוף דיר"ש ישים הכובע על ראשו, ויש שנוהגין ג"כ להתעטף בבגד העליון, ולגבי המנהג ביחיד כתב רק שמשימין הכובע על ראשיהן, ולא כתב בגד עליון, ובשו"ת תורה לשמה (סי' תכ"ז) הביא מצוואת מוסר וז"ל כאשר תברך ברכהמ"ז, הזהר להיות דומה למלאכי השרת, ומבאר הבא"ח דכוונתו למה שכתב הירו' דכשאדם מתעטף ומברך הרי הם כמלאכי השרת שמכסין פניהם ורגליהם, ובשלמת חיים (סי' קע"ח) כתב דכובע חיוב מדינא, ואם מברך על הכוס צריך ללבוש הכובע משום הפוסקים הסוברים דזהו מדין עיטוף הכוס.

וכן ילבש לבוש כראוי ובמלבוש עליון.

בב"ח משמע דזהו גם מדין ירא שמים, וכן הוא בבאה"ט (שם), וצ"ע קצת דברי המשנ"ב עי' הערה הקודמת.

ונכון להעתיק מעשה נורא שמובא בס' אור עולם (להגה"ק ר' מאיר נתיבים זצ"ל מגדולי תלמידי הבעש"ט) שבא אליו חסיד אחד שהיה ת"ח וצדיק, שרח"ל מתו בניו בקטנותם, וכששאלו רבו התנהגתו בשעת ברכהמ"ז, אמר לו שבימי הקיץ כשנכנס לביתו לאכול והוא עיף, הוא פושט בגדיו העליונים להתקרר מעט, וכך הוא אוכל ומברך ברכהמ"ז, וא"ל הגה"ק אכן נודע הדבר,,, ושיקבל לישב לאכול לבוש בכל בגדיו ויברך ברכהמ"ז מעוטף במלבוש העליון באימה וביראה, וא"ל "אני ערב לך שמהיום ואילך תזכה שיחיו בניך, וכך הוה.

ברכהמ"ז בישיבה

ברכת המזון צריך שתהא בישיבה,

גמ' (נ"א:), שו"ע (סי' קפ"ג סעי' ט'), והטעם בזה, בתוס' (ד"ה והילכתא) כתבו לפי שברכהמ"ז דאו' החמירו שתהא בישיבה, שהרי עשרה דברים נאמרו בה ע"כ, ובפשטות הכונה שזהו מחמת כבוד הברכה כמו שאר דברים שנאמרו על הכוס, ובשיטמ"ק (נ"א.) כתב הטעם משום דצריך לכוין לבו יותר דכתיב היכון לקראת אלוקיך, וכן הוא בטור דצריך לישב כדי שיוכל לכוין יותר, ובלבוש (סי' קפ"ג סעי' ט') מפני שברכהמ"ז ארוכה היא ואפשר לכוין יותר בישיבה, ובתוס' (שם) הביאו רמז בשם רבי משה אלברט ד"ושבעת" נוטריקון "שב עת", ובמשנ"ב

(סקל"א) הביא דמסתימת האחרונים משמע דגם ברכה רביעית שהיא דרבנן צריך לישב, שלא לבוא לזלזל בהו, ובכה"ח (סי' קצ"א סק"ה) הביא בשם רוח חיים להמהר"ח פלאג'י (אות ב') דצריך לישב עד עושה שלום כמו עקירת רגלים בשמו"ע, וכעי"ז בקצוה"ש (סי' מ"ו סקכ"א) לגבי אחיזת הכוס, דיש לאחזו גם באמירת הרחמן, דכיון שנהגו לאמרו הריהו כטופס הברכה.

ובאימה ולא בהסיבה,

בטור כתב ולא יהא מיסב שהוא דרך גאוה אלא ישב באימה, ומבואר דיש בזה שני דינים, א) שיברך בישיבה ולא בעמידה, ב) שישב באימה ולא בהסיבה,

ואם אכילתו היתה בהליכה והוא ממהר לדרכו יכול לברך בהליכה.

שו"ע (שם, סעי' י"א), וטעמו דכיון שממהר יקשה בעיניו איחור דרכו ולא יוכל לכוין יפה, ולכן כתבנו דזהו כשממהר לדרכו, דאם אינו ממהר לדרכו, וכל אכילתו בהליכה היתה שלא מחמת סיבת מהירות, לכאו' צריך לברך מיושב, ובמשנ"ב (סקל"ו) הביא הח"א דזהו דוקא כשאכילתו היתה דרך הליכה, אבל אם אכילתו היתה בישיבה, צריך לברך בישיבה, ולכאו' יל"ע בטעם הדבר דהרי בישיבה אינו יכול לכוין כראוי דהוא ממהר, וא"כ מה איכפת לן האיך היתה אכילתו, ואולי יש מקום לומר דכיון דאכל בישיבה ולא חשש למהר, יכול לברך גם כן בישיבה, ובאמת אם רק לאחר סיום האכילה נודע לו שצריך למהר, דיוכל לברך בהליכה, ובשולחן הטהור (סעי' י"ב) כתב דבכל ענין יש לברך בישיבה.

ברכהמ"ז בכוונה

יזהר לברך ברכהמ"ז בכוונה.

בב"ח (סי' קפה) הביא מהגהה (תשב"ץ קטן סי' שט"ו) דכתב למה אין ף' [פ"א פשוטה] בברכת המזון לפי שכל מי שמברך ברכהמ"ז בכוונה אין שולט בו לא אף ולא שצף ולא קצף, ובספר חינוך (מצוה תל) כתב יש אומרים שכל מי שזהיר בברכת המזון מזונותיו מצויין לו בכבוד כל ימיו, וכן נמצא בספר שמו ג"ן, ובספר חסידים (סי' מ"ו) מעשה באדם שמת לפני זמנו, אחר י"ב חודש נתגלה בחלום, ואמר לו שבכל יום דנין אותו על שלא היה מדקדק לברך ברכהמ"ז וברכת הפירות בכוונת הלב ואומרים להנאתך נתכוונת, ואחר י"ב חודשים שכבר אין משפט לרשעים, אין דנין פורעניות חזקים כמו בי"ב ראשונים עכ"ל, ובס' תולדות אהרן (להרה"ק מזיטאמיר זצ"ל, פר' שופטים ד"ה ראשית) בשם הרה"ק ר"ר בער ממעזריטש זצ"ל דברכהמ"ז צריכה כונה יותר מתפילה, דתפילה דרבנן וברכהמ"ז דאו', ובדרך פקודיך (בהקדמה א' אות ג') מחדש דבאכל כדי שביעה ולא כיון לא יצא, ובחסד לאלפים (סי' קפ"ג אות ז') כתב דחיוב הוא לברך בשמחה ובטוב לבב ובכוונה, ובפרט כשמברך ביחידי שצריך ביותר כוונה גדולה עד מאד לסלק מעליו הסט"א, ואם לא יכוין בברכהמ"ז אז יהי' הסט"א ח"ו הבעל הבית, וביסוד ושורש העבודה (ש"ז פ"ט) מתאר המחבר שמתפלל לפני ברכהמ"ז שלא יבטלו אותו מהכוונה, ולאחר שסיים לברך, מודה לבוראו על כך.

ברכהמ"ז בסידור ובקול רם

המדקדק יזהר לברך מתוך הספר,

משנ"ב (סי' קפ"ה סק"א) בשם מדרש תלפיות (עמ' ק"ט), ובסדר היום (סדר ברכהמ"ז) כתב ראוי ליזהר בה ולכוין לומר מלה במלה בנחת ובקול רם, ואם יש לו ספר להביט בו כדי שיוכל לכוון יותר ולא יסיח דעתו אחר עיניו בדברים אחרים,,, וגורם ברכה לעצמו ולכל בני ביתו ע"כ, אולם במ"א (סי' קפ"ב סוסק"ו) וכן בבא"ח (שלח אות ט"ו) מבואר לברך כשעיניו סגורות, ועי' במדרש תלפיות (שם) מה שכתב דזהו כשאין לו סידור, ובבא"ח (ש"א פר' מסעי אות י"ג) כתב דהמחמיר לברך מעין ג' בעינים סגורות כמו בהמ"ז תע"ב ע"כ, ובשולחן הטהור (סי' קפ"ג סי"ב) דמי שאינו מברך על הכוס, יעצום עיניו או יביט בסידור, וראוי להעתיק העובדא שמובא בס' עמוד אש (תולדות מהרי"ל דיסקין, עמ' קס"א) שאשה אחת בקשה ברכה בפני הרה"ק המהרי"ל דיסקין זצ"ל על שהיא משכלת את בניה בקטנותם רח"ל, נענה הגאון שתקבל על עצמה לברך ברכהמ"ז מתוך הסידור, ואכן צייתה ונפקדה בזרע של קיימא.

ויברך בקול רם.

של"ה (שער האותיות אות קע"ה) ומובא במשנ"ב (סי' קפ"ה סק"ג) והטעם כיון שברכהמ"ז צריך כוונה יתירה צריך לברך בקול רם כי הקול מעורר הכוונה, ובשל"ה הביא עוד טעם בכדי שלא ישכח להזכיר מעין המאורע בשבת ויו"ט, ועפי"ז כתב במשנ"ב דביו"ט צריך ליזהר ביותר.

בס"ד

וכהם נהגה יומם ולילה

התאחדות אברכים

שע"י קהל יצב לב ד'סאטמאר

בשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

קענווי איילענד

הִנֵּה מַלְכֵּךְ יָבוֹא לָךְ

בהדרת הכבוד הננו מקדמים את פני אבינו רועינו עטרת תפארת ראשינו, רבא דעמי' מדברנא דאומתיה, בוצינא קדישא, ראש גולת אריאל

הוד כבוד קדושת מח רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל הופעתו כבוד לבקר בתוככי עיר מאנשעסטער יצ"ו

לפאר על ראש שמחת עדתינו מזמור שיר חנוכת הבית הגדול והמפואר היכל התורה

היכל "לב אהרן"

ביום ב' לס' ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ראש חודש אדר הבעל"ט

ברכת התורה, ברגשי הוקרה, שזוכים למעמד הנהררה, תבאינה בהיכל מלך בשמחה ואורה, היכל שילמד בתוכו אלפי שעות תורה בהרחבת הדעת לתפארה, אשרי עין ראתה שמחת קהלתינו במאנשעסטער בחיזוק התורה ולרומם קרן התורה לתפארת כרם בית ישראל.

יהא בואו לברכה להרמת קרן התורה והחסידות, ותזכו להרבות פעולות טובות להגדיל תורה ולהאדירה, ויהי' בית נכון ונשא ותשרה שכינה במעשה ידיכם מתוך הצלחה מרובה והרחבת הדעת וכל טילי דטיבו.

הִתְעוֹרְרוּ הִתְעוֹרְרוּ כִּי בָא אוֹרֵךְ

התאחדות אברכים ד'סאטמאר
קענווי איילענד

ריבית בהלוואת חפצים [סאה בסאה] [ז]

הלוואת כספים במטבע חוץ, ובדולרים בארץ ישראל

מטבע של מדינה אחרת, אע"פ שיש שמקבלים אותו באותו מקום, יש בהם איסור הלואת 'סאה בסאה', ולכן אסור ללותם אפילו להחזיר אותו סכום, משום החשש שמא יעלו מחירם עד שעת הפירעון.

דוגמא:

אסור ללות באר"י 'אירו' אפילו אם יחזיר לו אותו סכום ממש של אירו. וכן אסור ללות בחוץ לארץ הלואה של שקלים, אפילו על מנת להחזיר לו אותו סכום בדיוק.

אופנים המותרים

יש לו: אם נמצא ברשות של הלוה מעט מאותו סוג מטבע, אז מותר לו ללות את כל הסכום באותו מטבע[1].

עשאו דמים: אם קבעו ביניהם להפוך את החוב למטבע מקומי, דהיינו שיהיה חייב מעכשיו מטבע מקומי שווה ערך למטבע החוץ בזמן ההלואה מותר ללות[2].

הנפ"מ בין שני ההיתרים

בהיתר של 'יש לו' החיוב במטבע החוץ, ואם התייקר או הוזל המטבע, הרווח וההפסד של המלווה. אך ההיתר השני של 'עשאו דמים', החוב נהפך לחוב מטבע של אותו מדינה, ואף אם התייקר או יוזל המטבע לא ישתנה כלום.

ולכן המלוה 100 אירו בא"י, ורוצה להיות בטוח שיקבל בחזרה 100 אירו, צריך להלות עם ההיתר של 'יש לו', שהרי בהיתר של עשאו דמים יהפוך החוב לשקלים ואז אם אירו תתייקר משך הזמן הלואה לא יוכל לקנות סכום שהחזיר לו 100 אירו.

---

1 כפי המבואר לעיל שבהלוות סאה בסאה אם יש לו מעט מאותו חפץ, שמותר ללות מזה סכום גדול. אבל ההיתר השני דשם של 'יצא השערי' לא שייך כאן, כיון שהשער משתנה כל הזמן.

2 שו"ע (יו"ד סימן קסב ס"א).

הלוואת דולרים בארץ ישראל

יש אומרים שהדולר בארץ ישראל[3] דינו כמטבע, כיון שהדולר נחשב למטבע בא"י, ולכן מותר ללות דולרים תמורת דולרים[4] [5]. אמנם למעשה דעת הרבה פוסקים שיש להחמיר שדינו כפירות, ואסור ללותם אא"כ יש ללוה מעט[6] דולרים ברשותו, מדין "יש לו" [או שעשאו דמים, כנ"ל][7].

ובפרט בשנים האחרונות שמטבע השקל התחזק הרבה, ורוב אנשים כבר אינם עושים עסקיהם ע"פ הדולר אלא ע"פ השקל, – ואף מחירי הדירות וכיו"ב שהיו נקובים תמיד לפי ערך הדולר, נקובים היום לפי ערך השקלים –, מסתבר שהכל מודים שאין הדולר נחשב כמטבע באר"י[8].

---

3 דווקא בארץ ישראל, אבל בשאר ארצות באירופה לכו"ע נחשב כפירות, דאין שום אפשרות לקנות שם בדולרים.

4 שו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ג סימן לז, או"ח ח"ה סימן מג אות ג) וז"ל (שם) הנה ודאי שהלירות דבא"י שברור וידוע לכל שהולכין וניזולין מיום ליום, אין חשיבות מטבע להם, אלא אף באר"י חשיבות המטבע הוא הדאלרין. ועיין מש"כ לקמן עוד בשם ספר תורת רבית (פי"ט הערה ח) שלכאורה בזמה"ז גם האגרות משה יודה שנחשב כפירי.

5 האם נחשב כיצא השער: בשו"ת שבט הלוי (ח"ג סימן קט) כתב להתיר להלות דולרים, אע"פ שנידון אותו כפירות ולא כמטבע, מ"מ נחשב כיצא השער, כיון שמצוי לקנות אותו באיזה שער שהוא, אע"פ שהשער עולה ויורד, מכל מקום כל יום יש לו שער חתוך ובשער זה הסוחרים מוכרים, חכן נחשב כיצא השער. אמנם בברית יהודה (עיקרי דינים פי"ג ס"ט) כתב ששער הדולר בארץ ישראל אינו נחשב כיצא השער, ואסור להלות על סמך שער הדולר. וכ"כ בקיצור דיני ריבית המצויים (פי"ד ס"ה) שאסור ללות מטבע חוץ או זהב על סמך השער שבבנקים מפני שהשער משתנה בכל עת, ואפילו בשעות שהבנקים סגורים ואי אפשר לקנות המטבעות משתנה השער. וכתב בבירור הלכה שאפשר שגם דברי השבט הלוי לא נאמרו אלא בזמן שהיה השער משתנה רק פעם אחת ביום, אבל כיום שהשער משתנה בכל רגע, אף לדבריו אי אפשר להחשיבו כיצא השער. ואף שיש שער יציג שנקבע רק פעם אחת ביום, מ"מ הרי ידוע שכל הסוחרים והבנקים אינם קונים ומוכרים אלא לפי השער הרציף המשתנה בכל רגע.

6 הנה מדין "יש לו" סגי שיהיה לו רק דולר אחד, וכן מביאים האחרונים דסגי שיהיה לו דולר אחד, אמנם ראיתי בספר ריבית מפורשת שכתב להעיר שמכיון שבזמנינו בדרך כלל כל גמ"ח אינו מוכן לקבל דולר יחידי אפילו בתורת תשלום חלק מן הפרעון, לכן אינו מועיל ודינו כמין אחר. וצריך שיהיה ברשות הלוה בשעת ההלואה לפחות שטר של חמשה דולרים. ובגמחי"ם שאומרים בפירוש שאינם מוכנים לקבל שטרות שהם פחותים מ50$ אז יהיה צריך שיהיה ללוה ברשותו לפחות שטר של 50 דולר.

7 ברית יהודה (פי"ח דין ה, ובהערה טו) כתב ששמע שכן דעת רוב הרבנים בארץ ישראל, והוא ע"פ דברי הרי"ף ריש פרק הזהב שכל שצריך להריצו אצל שולחני אין עליו דין מטבע. וע"ע מש"כ שם, (עיקרי דינים פי"ג הערה ט). וכ"כ בחוט שני (פי"א עמוד עט) וכתב שם שאפילו בזמן שהרבה עסקים גדולים עושים בדולרים דווקא, וכן ישנם הרבה דברים שערכן נצמד לדולר, מ"מ עיקר מטבע היוצא הוא שקלים, ואין משתמשים בדולרים אלא לקביעת מחירים שלא ישתנו מפני שהדולר יציב יותר, אבל התשלום והעודף, וכן כל משא ומתן בסתמא הוא שקלים ולא בדולרים, ולכן השקלים הם המטבע והדולרים דינם כפרי.

8 מחברי זמנינו. וכ"כ בתורת ריבית (פי"ט הערה ח) שדברי האגרות משה נאמרו רק בזמנו שערך השקל היה פוחת מידי יום, ולפיכך היההדולר למטבע שע"פ חישבו את כל המסחר. אבל בזמנינו שהשקל יציב ואינו פוחת, וחזר המסחר להיות ע"פ השקל. יש לדון שגם האגרות משה יודה שאין הדולר נחשב כמטבע בארץ ישראל.

שוהל הויף

ק"ק סיגוט

הומענע יצ"ו

ויתנני נואם לביתי ביום קדשינו

בברכת ברוכים הבאים בשם ה'
הננו מקדמים בשלום ובברכה את פני

תלמידי המתיבתא הק'
דסאטמאר - שיעור ג'

בראשות כבוד הרב הגאון, מרביץ תורה

רבי מרדכי אהרן זאבעל שליט"א

שבאו לפקוד על ציון קדשו
של רביה"ק בעל ההילולא זי"ע
ולהסתופף בצל הקודש של ממשיך דרכו
מרן רבינו הגה"ק שליט"א לרגל ההילולא

יהא בואכם לברכה ולהצלחה, ויהי רצון שקדושת מקום
הקדוש הזה וזכותו הגדול של רביה"ק בעל הילולא זי"ע יגן
בעדיכם להתרומם ולהתעלה באופן נעלה ולהוושע בכל מיני
ישועות והשפעות טובות, ברוחניות ובגשמיות.

הנהלת ה'שוהל-הויף'
- סיגוט יצ"ו

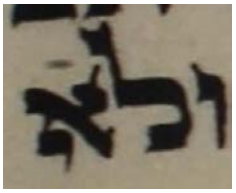
בְּצֵל כְּנָפֶיךָ יֶחֱסָיוּן יְרוּיִן מִדֶּשֶׁן בֵּיתֶךָ

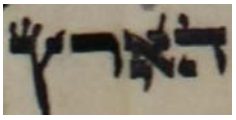
נו"ג ע"י הרה"ג ר' שמעון יואל בריאך שליט"א
מו"ץ לענייני סת"ם דקהילתינו הק' - מח"ס פתיחה תמה כהלכתה

לשכת הסת"ם

שאלות ותשובות בהלכות סת"ם
שהגיע בקרב ההוראה

שאלה: מעשה שהיה נתנו לבדוק מזוזה, והמגיה ציין שני הערות על שני אלפי"ן, 1 אל"ף של 'ולא', 2 אל"ף של 'הארץ' האם הם כשרים. והספק האם הוה חסרון רגל דאז פסול.

תשובה: שני האלפי"ן כשרין, כיון שניכר שיש רגל. אמנם הרגל קטנה, אבל אין שיעור להרגל.

<u>לרגל הלימוד ב'תורתך שעשועי' בענין שיעור הוצאה בקלף ודוכסוסטוס.</u>

סוגי עורות: ישנם שלשה סוגי עורות: [א] **גויל.** [ב] **קלף.** [ג] **דוכסוסטוס.**

גויל – עור שלם [שלא נחלק] שהוסר ממנו רק השער, ומצד הבשר לא הוסר כלום.

קלף – כשחולקים העובי לשנים, חלק חיצוני לצד השיער.

דוכסוסטוס – כשחולקים העובי לשנים החלק לצד הבשר.

מקום הכתיבה: בין חיבור של הקלף והדוכסוסטוס. ולכן בקלף כותבים בצד הבשר. ובדוכסוסטוס כותבים בצד השיער. ורמז לזה כבוד א–לקים הסתר דבר (לשכת הסופר סימן ב' סק"א בשם עטרת זקנים).

מעיקר הדין: תפילין כותבים ע"ג 'קלף', מזוזה ע"ג 'דוכסוסטוס', וספר תורה ע"ג גויל.

בזמנינו כותבים רק על הקלף: בזמנינו שאין אנו בקיאים להלקה, ושיהיה אפשרות שיהיה גם קלף וגם דוכסוסטוס אין חולקים העורות לשנים, ומה שאנו כותבים עליו נקרא 'קלף', כיון שמצד הבשר גוררים הרבה עד שלא נשאר אלא הקלף בלבד. ומהצד העליונה שבצד השיער קולפים רק קליפה העליונה, שאפילו אם היו חולקים העור לשנים היה צריך לגרוד כך.

<u>קלף ליצה</u>

לדעת הרבה פוסקים הרי זה הידור לקחת קלף עם 'ליצה', דהיינו שלא הורידו השכבה העליונה [הליצה] מהקלף. דהנה מבואר בשו"ע שמותר לגרר את הקלף מצד השערות בשיעור הנצרך לתקנו והחליקו. ונחלקו האחרונים מה הדין אם גררו יותר, לפי הנשמת אדם שוב אינו נחשב לקלף, אמנם לפי החת"ס כשרה. והובא המחלוקת במשנה ברורה (סי' לב ס"ז בה"ל ד"ה לתקנו), עייש.

וללא ספק הרוצה לחדר בסת"ם יקח קלף 'ליצה'

לשכת הסת"ם כהלכתה
רח' ראדזימין 8 בני ברק [בחניה]
טל: 054-8562976
ולשכה מחוזית לשאלות בהלכה מדי יום ביומו
ביי השעות 6:30-7:00 בערב

משמרת סת"ם

ניתן להבחן על ידינו
הבחינות של משמרת סת"ם
לתעודה 'קבלה'

קול הסופרים

שיעורים בהלכות סת"ם
[משנה ברורה סימן לב, לו, משנת סופרים, קסת הסופר סימנים י-יב]
079-520-5237

שיעורים בהלכות סת"ם

כל יום ראשון
בביהמ"ד אהל יהושע
רח' ברנדשטטר
בשעה 10:10 בערב

פיקוח על סת"ם

<u>תזכורת:</u>
הסופרים החשובים שנבחנו על ידינו במשמרת סת"ם במחזור א'. צריכים לחדש התעודה. והמחדשים התעודה עכשיו סגי בחידוש תעודה, שזה רק בחינה בע"פ. אבל אם עובר הרבה זמן, צריכים לעשות כל המבחן מחדש בכתב ובע"פ.

הילולא רבא

מאמרים יקרים, עובדות וסיפורים,
מרבותינו הק' בעלי ההילולא זי"ע

כ"ט
שבט

הגה"ק רבי חנני' יו"ט ליפא טייטלבוים זי"ע
בעל קדושת יו"ט

בשבוע הבעל"ט כ"ט לחודש שבט יחול יומא דהילולא קדישא של מרן רבינו הק' חנני' יו"ט ליפא טייטלבוים בעל הקדושת יו"ט זי"ע, מובן מאליו שא"א לתאר את האדם הגדול בענקים, בקווים קצרים ואף שכבר נכתב ונדפס הרבה עליו מגדולת תורתו, צדקתו וחכמתו ומכח הנהגתו מ"מ אין בהם אף מקצת מן המקצת מלהכיל את כל מסכת חייו הקדושים.

וע"כ אמור אמרנו כי כאשר ידוע הוא מה שמובא בספה"ק שהצדיקים הם תמיד בבחינת "שבת" שהרי דבוקים הם בשמו יתברך תמיד, ובשבת קודש גופא המה בבחינת "שבת שבתון" ומכ"ש אצל רבינו הקדוי"ט זי"ע ראה ראינו ההתלהבות אש קודש יותר ממה שראו אצל צדיקים אחרים וכמו שסיפר כ"ק מרן רבינו בעל ברך משה זי"ע מה ששמע מדודו מרן רביה"ק זי"ע וגם מאביו מרן העצי חיים זי"ע "שבחינה זו של השתוקקות וכלות הנפש לקדושת השבת שראו אצל אביו הק' לא ראו אצל שום צדיק שהיה בימיו", (תפארת יואל)

ומסופר כי פעם אחת אמר הנה מה טוב היה אם היו יכולין לקחת את לילי טבת הארוכים ויומי תמוז הארוכים ולעשותן ליום אחד - יום שבת קודש - יומא אריכתא.

ולאור כל זאת נביא כאן ענינים ועובדות, משובץ באמרות ה' אמרות טהורות, והנהגות טובות וישרות, בשבתות למנוחה מרבינו זי"ע, ויהא זה ללימוד לנו דורותיו אחריו עדי נזכה ליום שכולו שבת ומנוחה לחי העולמים.

לקראת שבת לכו ונלכה

בתורתו של רבינו הקדוי"ט בעצמו פרשת ראה מצינו ראינו בזה הלשון הקדוש: והכינו את אשר יביאו דהיינו שצריך לעשות איזה הכנה ליום השבת קודש להמתין ולצפות עליו אף קודם זמן ביאתו שזה ענין הכנה והוא הנקרא הוספה שימתין ויצפה עליו אף קודם ויתחיל אז בקדושת השבת. עכל"ק (ועיין עוד בספרו הק' פרשת ויצא וכי תשא).

וראויים הדברים למי שאמרם כי מאז שהגיע חצות היום בעש"ק היה שואל בכל שעה אם כבר הגיע הזמן של שב"ק, מחמת גיעגועין והשתוקקות מתי יבוא, והיה פורש ממלאכה ומקבל את השבת בעת שהגיע זמן כניסת שב"ק בא"י, ובאותו העת היה מדליק את הנרות שב"ק שהדליק הוא בעצמו לכבוד שב"ק בחדרו הפרטי, ופעם סיפר רבינו הק' ענין זה להרה"ק מסקווירא זצ"ל והוסיף בדרך צחות אילו הייתי רוצה לנהוג כמו אבי הק' במנהג זה לא הייתי יכול להניח תפילין בערב שב"ק (שיח זקנים).

פעם אחד חל פורים להיות בערש"ק והקדוי"ט קיים בנפשו מאמרם ז"ל חייב אדם לבסומי בפוריא והיה מאוד בגילופין ויושב על כסאו ומראהו נורא, וירא אנשי ביתו כי עוד מעט שבת קודש מתקרב ובא ורבם הקדוש יושב כמעט מבלי הכרה, אמנם סמוך לכניסת השב"ק ירד וטבל במקוה טהרה לכבוד שב"ק וכאשר יצא הכה הקדושת יו"ט באצבע צרידא על השולחן וצווח "שבת שבת" ונהיה אח"כ כאחד האדם. (גדולת יהושע)

מנוחה ושמחה אור ליהודים

בספה"ק קדוי"ט פרשת שמות כותב מרן זי"ע וזה לשון קדשו: אם ישראל עם קדושיו ית' משמרים השבת כמצווה עליהם יש ראי' לדבר שהם מאמינים בהשגחה פרטיות וע"כ הם למעלה מהטבע ולמעלה מן הזמן עכל"ק, וגדולה מזו מצינו בספה"ק בני יששכר (מאמרי השבתות מאמר ג' אות ה') על מאמרם ז"ל שלר' אליעזר אירע נס בשב"ק שדלק כל השבת ולא חסר כלום ומוסיף הבני יששכר שם וזל"ק: שבאמת הנס הזה לא אירע לר' אליעזר בלבד אלא הנרות של שבת של כל איש הישראלי מתברכים יותר באורם מכל ימות החול ליזה רב וליזה מעט עכל"ק. ומרגלי בפומי' דרבינו הקדוי"ט כי בשבת קודש יש ברכה בהנרות של שב"ק כמו שמסופר בספר גדולת יהושע בזה"ל: פ"א בליל שבת קודש כאשר ישב רבינו העצי חיים זי"ע על יד שלחנו הטהור והשעה היתה כבר מאוחרת מאוד ונרות של שב"ק טרם יכבו ועוררו אותו כי עוד מעט ויכבו הנרות ענה ע"ז "איך האב געהערט פון הייליגן טאטן זי"ע אז שבת איז דא א ברכה אין אלעמען אפילו אין די ליכט שבת ברענען די ליכט לענגער" וכן הוי שהנרות דלקו לזמן הרבה.

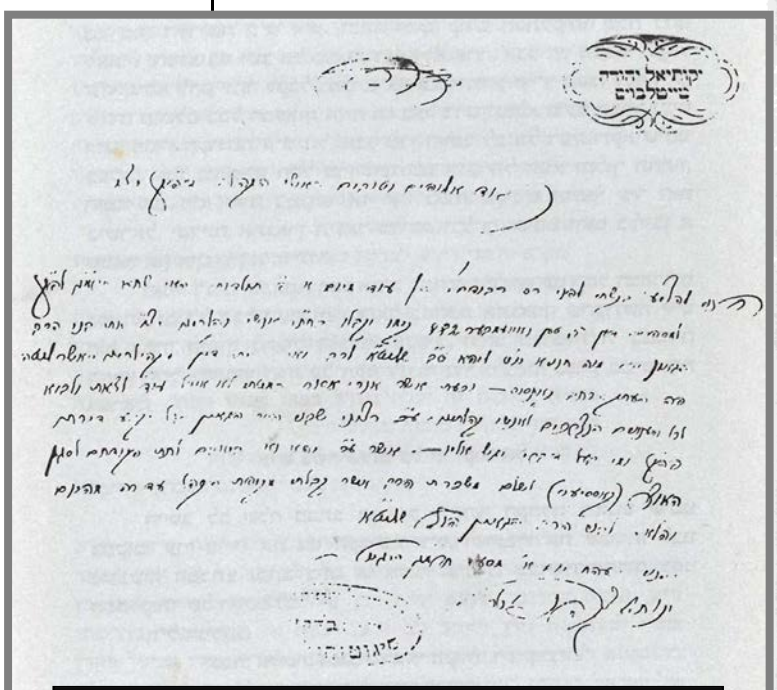
בספרו הקדוש פרשת ואתחנן כותב מרן זי"ע וזל"ק: מי שמתענג מאוד מיום השבת ונפשו מתאוה לו להתענג בו כדת היום ככתוב בתוה"ק בכל לב ונפש זה ימתין ויצפה ליום השבת קודם ביאתו ויראה להוסיף מחול על הקודש בין מלפניו ובין מלאחריו כי למיחוש בעי אם ח"ו ישמור רק זמן המפורש בתורה שמא יאנס ויעכב עוד איזה רגע לחלל את השבת ולכן הוא מתחזק לקדשו בספק קצת קודם זמן בואו אמנם זה שאיט מתאוה כ"כ ליום השב"ק ורק ששומר משום מנהג אבותיו בידו זה לא ימתין ולא יצפה להוסיף עליו מחול על הקודש ועוסק בעסקיו עד הזמן שהגיע החיוב עיצומו של יום כי אינו מתירא כ"כ אם יאחר איזה רגע ויחלל את השבת רח"ל, פירות הנושרים מדברינו אלה שהא בהא תליא שמירת יום השבת בעצם עם הוספה מחול על הקודש דאי לא הא לא קיימא הא, וזה "שמור" את יום השבת לקדשו יראה דצריך להיות שומר ומצפה מלשון ואביו שמר את הדבר, ולהמתין עליו מקודם ביאתו ולהוסיף מחול על הקודש עכל"ק.

והיה רגיל להתרות את בני עירו שיזהרו עד למאוד בשמירת שבת קודש, והרבה זמן לפני כניסת השבת יסגרו את חניותיהם כדי שלא יבואו ח"ו לספק חילול שב"ק, ולא זו אף זו פעל ועשה רבות בעצמו ולא חסך על כבודו וטירחתו כמו שסיפר הרה"ח ר' משה ארי' גליק ששמע מאביו הרה"ח ר' טובי' ע"ה מברעזנא, בסיגעט הי' יומא דשוקא (מארק טאג) ביום ו' ע"ק והי' רבינו הקדוויו"ט זי"ע דורש ותובע מיהודי העיר לסגור את החניות בעוד מועד, שלא יבואו ח"ו לידי חילול שבת, ופעם הודיעו להקדושת יו"ט שמאן דהוא עדיין חנותו פתוח סמוך לזמן כניסת השבת, והלך הקדוויו"ט למחות בו, ונתלוו אתו כמה בחורים והלה כאשר נודע לו שהרב דמתא מגיע ובא, סגר חנותו וברח לביתו, והקדושת יו"ט הלך אחריו לביתו, והיה שם גדר נמוך שסגר את השער, ואמר הקדושת יו"ט להבחורים גם אני הייתי פעם בחור, ואוכל לזחול ולעבור את הגדר, ועזרו לו כמה בחורים ועלה את הגדר ונכנס לתוך ביתו לחפשו, והלך מחדר לחדר עד שמצאו מונח תחת המטה, והקדושת יו"ט הוציאו משם ונזף בו והרעים עליו בקולו וחזר הקדוויו"ט לביתו נאוה קודש, ומני אז סגר הלה את חנותו בעוד היום גדול.

פארך חבוש על ראשך

מתאמרי' משמי' דהרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע ועכ"י שהשטריימל הוא במקום תפילין ורמז לזה ששבת ר"ת ש'טריימל ב'מקום ת'פילין, וסיפר כ"ק מרן רבינו שליט"א שעבודה גדולה היה לו לרבינו הקדוויו"ט זי"ע בהלבשת מלבוש השטריימל הנהוג אצל חסידים ואנשי מעשה כי בימים ההם לא היה המנהג להלביש לבוש זה רק בגאליציא ובמארמראש, אבל באונגארין לא לבשו פאר על ראשם לכבוד שבת קודש, והוא ז"ל פעל הרבה פעולות אצל תלמידיו בעת שהגיעו לפרק האיש מקדש והלכו לדור בערי אונגארין שישימו לראשם עטרת זו, ופעם אחד הפטיר ואמר שכאשר יגיע לעולם העליון וישאלו אותו מה פעל ועשה בעוה"ז, יענה ויאמר שהלביש לבוש השטריימל לבני ישראל, ואמר עוד כי באמת אין למצנפת זו שום קדושה, אמנם כאשר רואים שכל שער שיש בה מנגח אותם (המאדערנע) סימן שהוא מלא קדושה, וכל זה היה אצלו כעבודה שלימה במדה ובמשורה, כי לא ענה לכל אחד בשוה, רק לאחד ציוה ללבשו ביום החתונה ולאחד ציוה להמתין עד אחר השנה ראשונה, ויש מי שציוה להמתין חמש שנים. (מהר"א ט"ב תשס"א)

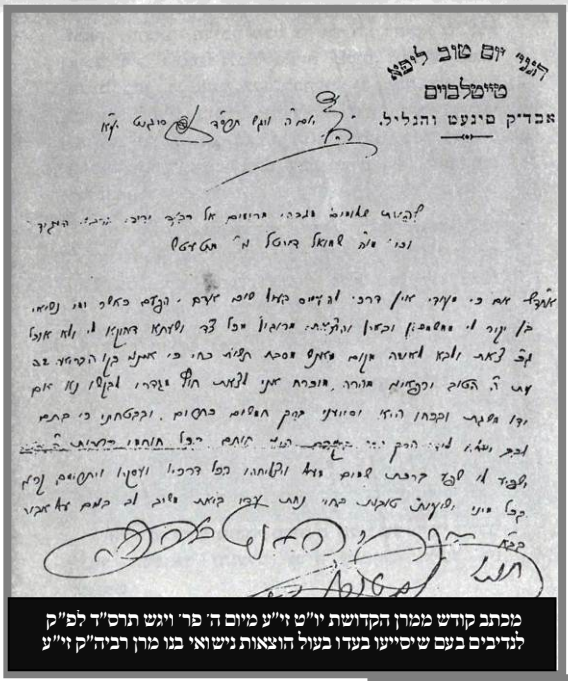
ולא רק שעשה ופעל למען רבות אלא גם הבטיח הרבה ברכות וישועות לאלו שקבלו על עצמם ללבוש שטריימל, ובספר צדיק כתמר מביא בזה"ל: סיפר לי הרה"ח ר' משה קאהן ז"ל משמש בקודש של רבינו שהי פ"א איש אחד על שבת אצל רבינו הגה"ק בעל קדושת יו"ט זי"ע ואיש הנ"ל היה גיט האלטער במחוז דניר (אונגארין) ובליל שבת קודש נתן רבינו לכל איש שיריים מהדגים ומכל דבר, ולאיש הנ"ל לא רצה ליתן שאמר לו רבינו מפני שאינו הולך בשבת עם שטריימל והיה זאת לפליאה גדולה להאנשים אשר עמדו שמה, והיה שם במעמד הלז רבי עזריאל שו"ב מסאטמאר, וכמה שנים אח"כ שאל אותו השו"ב הנ"ל, לאיש הנ"ל שהיה מכיר אותו מפני מה אמר לו רבינו שלא יתן לו שיריים, וכי מפני שאין לו שטריימל, והיה שם כמה

תצלום ממכתבו של מרן הייטב לב זי"ע בכתי"ק ששלח להנהלת הקהילה בו מבקש שימנו את בנו מרן הקדושת יו"ט זי"ע למלאות מקומו ברבנות ק"ק סיגעט

אנשים שלא היה להם שטריימל, ורבינו נתן להם שיריים וסיפר לו מעשה, שהיה פע"א חולה מסוכן רח"ל בחולי טיפוס, וחלם לו שבא לבית דין של מעלה, ודנים אותו אם ישאר בחיים, ופתאום ראה את הקדושת יו"ט וסיפר לו שזקוק לרחמי שמים, וברך אותו הקדושת יו"ט אבל בתנאי אחד שכשיבריא ילבש שטריימל לראשו, והבטיח לרבינו שילבש שטריימל ותיכף אח"ז הקיץ משינתו וקרא לאשתו וביקש ממנה שתביא כסא לרבינו הקדושת יו"ט ואשתו חשבה לפי תומה שמרוב מחלתו השתגע, עד שסיפר לה את כל המעשה, וביקש שרוצה לילך לקנות שטריימל אבל אשתו הניאתו מדבר זה באמרה שאין מתאים לגיט האלטער ללכת עם שטריימל, וכן עשה כפי ציווי אשתו ולא לבש את השטריימל, אח"ז היה המעשה שהגיע על שב"ק לעיר סיגעט והקדושת יו"ט ראה אותו ללא השטריימל, ולכן לא רצה ליתן לו את השיריים, ובשבת בבוקר הלך אל בית רבינו וסיפר לו שאשתו אינה רוצה שילבוש שטריימל, אבל הקדושת יו"ט אמר לו שלא ישמע אל עצת אשתו בדבר התלוי בריאת גופו ולא יועיל לו כלום רק אם ילבש את השטריימל, וכן עשה ואח"כ הבריא לגמרי ויהי לפלא.

וכשביקר רבינו זי"ע בארה"ק בשנת תשכ"ה וכשהיה בעיר בני ברק הלך לבקר חולה אצל החסיד הישיש ר' משה חיים שטראהלי ז"ל שהיה מתלמידי הקדושת יו"ט ובסוף ימיו התגורר בעיר בני ברק, וביקש ממנו רבינו שיספר לו גופא דעובדא מה שקיבל ברכת קדשו של מר אביו הק' הקדושת יו"ט איך שציוה עליו שילבוש שטריימל, וסיפר רמ"ח כי בחתונתו לא לבש שטריימל כי היה מגליל העליון ורבו הקדושת יו"ט צוה עליו שילבוש שטריימל, ופעם כשבא להסתופף בצל רבו הקדושת יו"ט וחבש לראשו שטריימל, קרא הקדושת יו"ט להרבנית ואמר לה: עס פאסט איהם דעם שטריימל, וברכו בעבור זה באריכות ימים ושנים וברכת צדיק עשה רושם והאריך ימים מרובים (מפי אחד שהיה נוכח שם).

מכתב קודש ממרן הקדושת יו"ט זי"ע מיום ה' פר' ויגש תרס"ד לפ"ק לנדיבים בעם שיסייעו בעדו בעול הוצאות נישואי בנו מרן רביה"ק זי"ע

מכתב קודש ממרן הקדושת יו"ט זי"ע מיום ג' פר' שמות תרס"ד לפ"ק להביע תודה לנדיבי עם ששתתפו בהוצאות נישואי בנו רביה"ק זי"ע

ו"לבנים" אומרים לנו

בספה"ק ברך משה כותב כ"ק מרן רבינו זי"ל, וזל"ק: אכן הן מודעת זאת כי לא הרי עבודת הצדיקים בימות החול כהרי עבודתם ביום השבת קודש כלשונו הק' של הסידורו של שבת בעינינו ראינו גודל קדושת השבת על איש החכם והצדיק אשר גודל אור הקדושה בוער בלבו כרשפי אש, ומים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה התקועה בלבו ומשתוקקת ומתלהב לעבודת ה' כל הלילה וכל היום של שב"ק ובאהבתו שוגה ונראה לכל כי כמעט נכסף וכלות נפשו לאלוקים מגודל הבערת אש האהבה הבוער בלבו, ותיכף אחר הטבילה בער"ש ניכר עליו התנוצצות קדושת שבת המאיר על פניו וזיו הדרת אורו מבהיק עליו עד שיראים לגשת אליו, עכל"ק הסידורו של שבת, ושמעתי ממרן דודי זלה"ה כי ככל החזיון הזה ראו אצל ק"ז מרן הקדוי"ט זי"ע אשר היה בוער כאש מקדושת השבת ומרגלי' בפומי' כאשר יוצא מן הטבילה בער"ש רואים שגם האבנים מזהירים מקדושת השבת עכל"ק, וכ"ק מרן רביה"ק זי"ע הזכירו פעם ברבים בס"ג שבה"ג תשכ"ו וזל"ק: גם היה אומר (הקדוי"ט) שכשיוצאים בערב שבת מהמקוה "זעהט מען בחוש ווי דער שטיינער בליטשקענען" וצועקים שבת שבת ומתנוצצים מקדושת שבת.

ובספר אבני חפץ (להרה"ג ר' נפתלי צבי בראדי שליט"א) מביא בשם הגה"צ מנאנאש שליט"א, מה ששמע מרביה"ק זי"ע כשהיה עמו בשערן ספרינגס בהאי לישנא ב' פעמים שמעתי ענין זה מאאמו"ר זי"ע פעם אחד כשהייתי עמו בבארדיוב והלכתי עמו בשב"ק ברחוב אמר לי "די שטיינער אויף די יארדע זעהן נישט אויס היינט ווי נעכטן" (האבנים על הארץ אינם נראים כדאתמול), ופעם שני היה בעיר סיגעט עמדתי עם אבי ליד החלון בעצם יום השבת וראינו שממולינו עובדים גוים בבנית בית, ואמר לי אז "אפילו די שטיינער זעהן נישט אויס ווי נעכטן". והוסיף לי רביה"ק עוד בענוות קדשו ואמר: "איך וויס

נישט וואס ער האט געזעהן", והוסיף לי הגה"צ מנאנאש שליט"א שרביה"ק סיפר דבר זה ג"כ להגה"צ מנאסאד וסיפר לי שרביה"ק הוסיף על הסיפור השני, בהאי לישנא "א פלא אפילו אויף די שטיינער וואס גוים האבן געארבעט שבת האט ער אויך געזעהן" ע"כ.

ועוד סיפר רביה"ק זי"ע שאביו רבינו הקדוי"ט לא היה רוצה לנסוע לשבות שבתו בעיר נירעדאהזי ואף שהיה שם הרבה מחסידי סיגעט והרבה פעמים הפצירו רבות ברבם הק' שיבוא לפאר אצלם בשב"ק עכ"ו לא הסכים, וטעמו ונימוקו עמו כי בעירם היה היומא דשוקא ביום השב"ק והיה חילול שבת גדול ע"ז והיה אומר שהאבנים מתרעמים וצועקים על שמחללים שם את השבת.

שמור לקדשו מבואו ועד צאתו

מרן רבינו ז"ל כותב בספרו הקדוש ברך משה (פרשת בהר): איתא בכתבי האר"י ז"ל (פרי עץ חיים שער הנהגת הלימוד) שבת גימטריא כן דעה חכמה לנפשך (משלי כד יד), כי בו נשפע השפעת החכמה ביתר שאת, ובו ראוי להגביר חיילים לתורה ולתעודה ביום השבת ולהזהר שלא לבטל אפילו רגע קלה, ומרגלא בפומיה דק"ז הקדושת יו"ט זי"ע כי אדם הישראלי מצווה ועומד להיות שומ"ר שב"ת, ושומר אסור להסיח דעתו משמירתו אפילו רגע אחד, ואמנם כן היתה מנהגו של ק"ז זללה"ה שלא היה יושן כלל בכל יום השבת, אלא היה יושב ועוסק בתורה כל היום וכל הלילה.

וסיפר כ"ק מרן רבינו ז"ל מעשה פלא מה שאירע פעם כששבת מרן הקדוי"ט בעיר קראסנא ולא ישן כל הלילה וגופא דעובדא הכי הוי: פעם אחת שבת רבינו הקדוי"ט בשב"ק בעיר קראסנא, ונקבצו ובאו הרבה חסידים מכל הסביבה להסתופף בצל קדשו, ומפני שתושבי העיר לא היה להם מקום די הצורך לכל החסידים, פשטו קש ותבן בחצרות הבתים והכינו שם מקום ללון לכל האורחים, והיה בליל שבת קודש התקדרו השמים בעבים וגשם עז ריחף באויר והאורחים אשר חשבו לישון בחצירות לא ידעו מה לעשות, ויצו מרן הקדוי"ט שילכו כל החסידים לישון מבלי דאגה כלל והוא העמיד את עצמו אצל החלון ועיניו הטהורים הפנה אל עבר העננים וככה עמד כל הלילה והשגיח מן החלונות ולתמהון כולם לא ירד גשם כלל כל הלילה ההוא והמוני החסידים מצאו מנוח לנפשם.

ובדרך אגב נביא ענין פלא מה שהיה באותו ערש"ק בעיר קראסנא המובא בספר אבני אור בזה"ל: מרן הקדושת יו"ט שאל אז את הגה"ק רבי ברוך בענדעט ליכטנשטיין זצוק"ל אב"ד קראסנא יצ"ו, מי מכין את הדגים לכבוד שבת, והשיב לו הגה"ק מקראסנא שהוא בעצמו עוסק בזה בכל עש"ק, ונכנס הקדושת יו"ט זי"ע לחדר המבשלות לראות את עבודת הגה"ק מקראסנא בשעה שמכין את הדגים לכבוד שבת, ונענה הקדושת יו"ט ואמר: "זייער שיין זייער שיין".

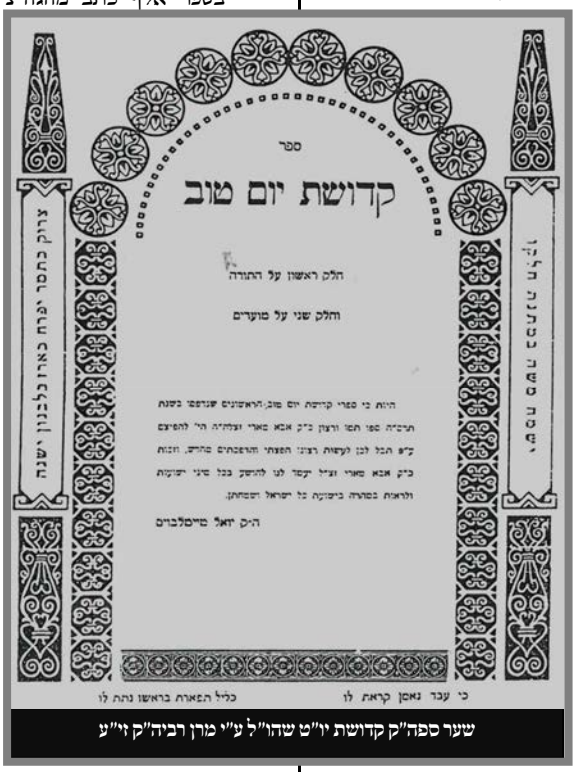
ונכרתה הנפש ההוא

בספר אלף כתב מהגה"צ ר' יצחק ווייס זצ"ל אבד"ק וועדרבוי בהספדו עליו מביא שמרן הקדושת יו"ט פעל בחיים חיותו רבות עבור שמירת שבת קודש ועשה ופעל בין היהודים שלא השגיחו על כל פרטיה ודקדוקיה וז"ל שם: וכמה פושעים ישראלים שהחזירם בתשובה שלימה, וכמה מאות שפעל לשמור שבת כהלכתו, ואפשר להמליץ עליו מאמרם ז"ל תני "חנניה" חייב אדם למשמש בבגדיו ערב שבת עם חשיכא הלכתא רבתא לשבתא (שבת יב), עכ"ל שם.

ומעשה נורא אירע אז בימיו שפ"א בשבת בבוקר נתוודע להקדושת יו"ט שהאפטייקער בעיר סיגעט, שמו הי' ד"ר קאסטנער, פתח חנותו בעצם יום השבת, ושלח הקדוי"ט את משמשו להתרות בו שיסגור את חנותו תומ"י, ד"ר קאסטנער לא נתבהל לדברי השליח וזרקו מחנותו.

הקדושת יו"ט שלח את השליח שנית בהתראה חמורה שיסגור חנותו, ואם הלה יעמוד בעקשותו אזי יאמר לו בשמו, שמי שפתח את החנות היום לא יפתח אותו עוד (בלה"ק:"וועד עס האט עס געעפנט, וועט עס מער נישט עפענען"), השליח עשה שליחותו, אמנם הלה התחצף בעזות ולא רצה לשמוע בקולו, ורמס את השבת קודש בחילול נורא ושם שמים נתחלל באופן מבהיל רח"ל.

לא עברו כמה שעות והד"ר קאסטנער נפל בחלשות, וכאשר ראו שהמצב בכי רע, רצו בני משפחתו להקדוי"ט ובקשו שימחול לאביהם, אמנם הקדושת יו"ט ענה, הלא התריתי בו ובקשתי אותו (וואס זאל איך אים טאן, איך האב דאך אים געבעטן) ומה אעשה לו, ואביו של הד"ר קאסטנער גם הוא בא לבקש עבורו, ואמר שיש לו בנים ובנות וצריך להכניסם לחופה,

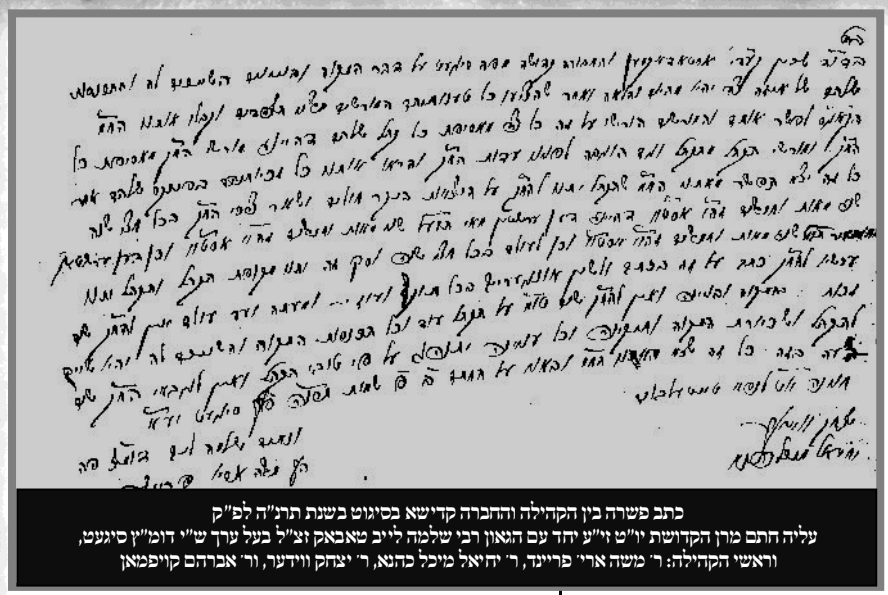

שער ספה"ק קדושת יו"ט שהו"ל ע"י מרן רביה"ק זי"ע

ואמר לו הקדוי"ט: "דו זאלסט זיי פירן אונטער די חופה" איני יכול לעשות לו דבר, כי התריתי בו, ובאמצע השבוע של"ח ותהום כל העיר.

כמו"כ מסופר שבאותו זמן הי' נפרץ מאוד לצחצח המנעלים בשבת ע"י עכו"ם, והקדושת יו"ט לחם נגד פירצה זו בכל תוקף, וכן כשדיבר עם תלמידיו ביחידות הזהירם על קדושת השבת, פ"א נכנס אצלו חסיד עם "קוויטל", וראה הקדושת יו"ט שחסיד זה נתברך בהרבה בנות, העיר לו הקדושת יו"ט ואמר שישגיח על בנותיו ויזהירם שלא יסרקו שערות ראשם בשבת קודש.

ואכן פעולות צדיק עשו רושם וקדושת היום היתה בתפארתו בעיר סיגעט, והיתה ניכרת קדושתה בחוצות וברחובות עד שגם במקום חניית מסילות הברזל לא היה אף אחד עולה ויורד על הבאן בעצם יום השבת, ומספרים שכאשר הערל מנהיג הבאן היה מגיע לעיר סיגעט, במקום להכריז שם העיר סיגעט כנהוג, היה מכריז בצחוק "שבת".

כתב פשרה בין הקהילה והחברה קדישא בסיגוט בשנת תרנ"ה לפ"ק
עליה חתם מרן הקדושת יו"ט זי"ע יחד עם הגאון רבי שלמה לייב מאבאק זצ"ל בעל ערך ש"י דומ"ץ סיגעט,
וראשי הקהילה: ר' משה ארי' פריינד, ר' יחיאל מיכל כהנא, ר' יצחק ווידער, ור' אברהם קויפמאן

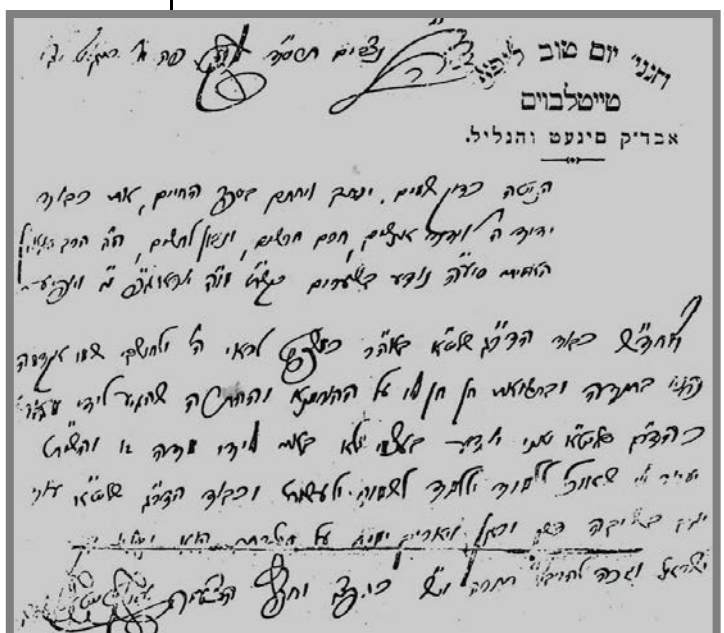
שבת המלכה... אל תוך בתיכם להניח ברכה

בספה"ק תפארת שלמה (משפטים) מצאנו ראינו שיום השבת מסוגל לרפואה כאמרם ז"ל שבת הוא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא ומפרש שם הפסוק שבתו יתן ורפוא ירפא שבתו הוא לשון שבת קודש אשר הוא מסוגל לרפואה עי"ש דבה"ק באורך, ואכן אצל הרבה צדיקים ראו ענין זה שהוחז לחולי עמך ישראל לבוא אליהם ביום השב"ק להתברך מפיהם ורבות יסופר על זה.

והנה כי כי כן מביא בספר מתן שבת שכשהיה באים אל רבינו הקדושת יו"ט בבקשה להוושע בדבר ישועה ורחמים ענה ואמר להם "איר זאלט קומען צו מיר אויף שבת".

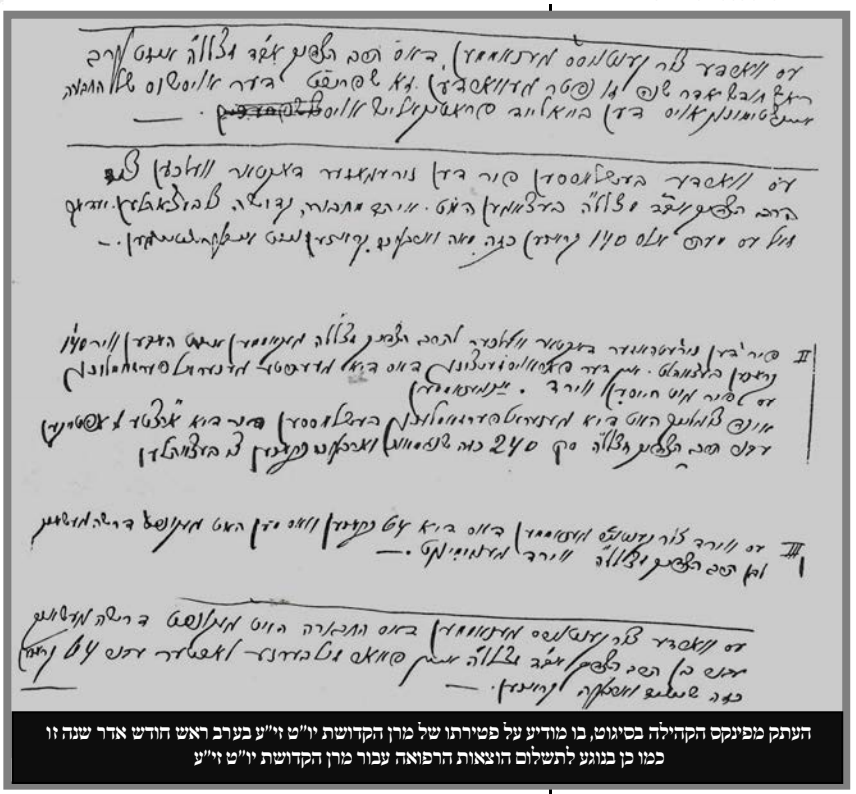
שבת גרוסה

וכמו"כ הרבה לחזור ולשנן לתלמידיו וספרו הקדוש מלא מדברי התעוררות על שמירת שב"ק, ועל תוספת שבת, ועל לימוד תורה בשבת, וכפי שהעיד הגה"ק משימלוי זצ"ל כשהספידו "שקדושת שבת היה ניכר אצלו עד להפליא, ומפיו הקדוש לא זז שבח קדושת שבת, באהבה חבוקה ודבוקה" (אבן שלימה בהר), וחביבים עלינו לשונו הקדוש בספה"ק קדושת יו"ט המעיד ומראה באצבע שהרבה לדבר מענין לימוד התורה בשב"ק ונעתיק אחד מני אלף וזל"ק: כבר כתבנו שביום השב"ק שלבו פנוי מעסקים יצרו מתגבר עליו ביותר ובפרט קודם התפלה כי בימות החול טרוד הוא ותיכף כשיקום משנתו הולך בהשכמה

מכתב ממרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע (ערוך על דף ממכתבי אביו מרן הקדושת יו"ט זי"ע)
להגאון רבי יהודה גרינפעלד אב"ד סעמיהאלי בו מביע תודה על ההורמנא שקיבל ממנו

להתפלל משא"כ בשב"ק שאינו ממהר להתפלל בהשכמת הבוקר כי אין לו עסק ביום ההוא בודאי צריך כל בר ישראל אשר יראת ה' נוגע בלבבו להיות זהיר ושמור וירא ויפחד מאימת שבת קודש ויתמיד בלימודו עד למאוד ולתקן מה שחסר כל השבוע שלא היה לבו פנוי לתורה ולעבודה, והנה ידוע דשבת יום נקרא ככתוב "אבלוהו היום" "שבת היום" "היום לא תמצאהו", וז"ש ז"ל כל השונה הלכות בכל יו"ם דייקא היינו ביום השבת קודש שלבו פנוי מכל עסקים שבעולם ויצרו מתגבר עליו לבלות הזמן בדברים בטלים ולה"ר ורכילות ר"ל ומתגבר לנצח את יצרו ולומד הלכות אז מובטח לו שהוא בעוה"ב ושאל תטעה לומר שדייקא במי שאינו בקי כ"כ בתהלוכות העולם ואין מבין שקר של זה ושל זה ליזה מצוה לשנות הלכות משא"כ מי שבקי בתהלוכות העולם ויודע את כל המומין שבחבירו וכדומה מצוה יותר להיות אותם בחברתם לפרסם את החנפים והרשעים מלימוד הלכות, עז"א מדיוקא דקרא שנאמר הליכות עולם לו דהיינו אף שבקי בתהלוכות עולם בטוב עכ"ז אל תקרי הליכות אלא הלכות ולומד ושונה הלכות באותו זמן שהי' לו יכולת לדבר בדברים האסורים ובטלים אז מובטח לו שהוא בעוה"ב ועי"ז גם תפלתו יהי' בטהרה ומקובל ומרוצה לפניו ית'.

העתק מפינקס הקהילה בסיגוט, בו מודיע על פטירתו של מרן הקדושת יו"ט זי"ע בערב ראש חודש אדר שנה זו
כמו כן בנוגע לתשלום הוצאות הרפואה עבור מרן הקדושת יו"ט זי"ע

גם כי אלך בגיא צלמות

ידוע בין החסידים עד כמה היה מוכן מרן הקדוי"ט בכל עת ורגע למסור נפשו רוחו ונשמתו לבוראו ית' והיה מוכן על מסירות בכל עת ובכל שעה. ובמיוחד ראו עבודת הקודש זו בעת רעוא דרעוין בשב"ק. וז"ל תלמידו הגאון רבי מנחם מענדל שוואַרץ מק"ק דראגמירעשט בספרו הין צדק (עמ' קנ"ט) בהספד על רבו מרן הקדושת יו"ט ז"ל ביום ז' אדר שנת תרס"ד לפ"ק, וכ' שם בא"ד: "כאשר שמעתי בעצמי מפיו הקדוש שאמר לפני זה איזה שנים בסעודת פורים, שמאוד משתוקק שיהי' לו זכיה זאת שימות על קידוש השם ית"ש, ומצפה להשי"ת מתי יבוא לידו ויקיימנה, ומאוד מקוה להשי"ת שבוודאי יהי' כן, ויהיה לו זכי' זו שימות על קידוש השם, ותסמר שערות ראשי ותצילנה אוזן שומעת דברים היוצאים מן הלב הארי החי' חוצב להבת אש". וכבר נשמע קולו בזמרו בשבת (תהלים כג, א) ה' רועי לא אחסר, רגיל על לשונו ומרגלא בפומי' לזמר "למען שמו – גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי", ומחבר סוף פסוק הקדום לתחילת הפסוק שלאחריו, וכוונתו מובן למשכילים עד כמה מסר נפשו לה'", עי"ש באריכות דברי ההספד ומה שמפ' בזה. (בדרך אגב נביא כאן מה שמובא בתולדות ספרו הנ"ל, שהגה"צ בעל הין צדק נסע משך ארבעים ושנים רצופים להסתופף בצילא קדישא של רבותינו הק' לבית סיגעט בימים הנוראים).

ומעשה נורא מספר כ"ק מרן רבינו שליט"א שפעם אחת האריך בקודש בעת רעוא דרעוין בדברי כיבושין שכל איש ישראל צריך להיות מוכן למסור נפשו בעבור כבוד שמו, והיה מדבר בהתלהבות כל כך, עד שהפסיקו א"ז הגה"צ האב"ד נירבאטור זצ"ל (שהיה ב"א וישב שם אצל השולחן) באומרו "פעטער! דער פעטער דארף נאך בלייבן אויף דעם עולם", ואז נרגע הקדושת יו"ט, ואחרי כן התנצל הגה"צ מנירבאטור שהרגיש איך שהקדושת יו"ט אומר דברי תורה בהתלהבות כל כך, עד שהגיע ממש לכלות הנפש, בבחי' נפשו יצאה בדברו.

לעי"נ האה"ח
מרת שרה לאה
שלאגער ע"ה
בת הרה"ח ר' מרדכי צבי ז"ל
נלב"ע ל' שבט
הונצח ע"י בנה הרבני הנגיד הנכבד
רודף צדקה וחסד
מוה"ר אהרן משה שלאגער הי"ו
מראשי ונכבדי קהילתינו הק'
בוויליאמסבורג יע"א

רוממות מעלת הד׳ פרשיות וגודל סגולתם

אמר איך וואלט געהרין עס זאל קומען דיע ארבע פרשיות איך זאל זיך זעהן מיט דעם אייבערשטען.

(פאר לישרים [בשם הרה״ק ר׳ פנחס מקוריץ])

◆◆◆

ענין הד׳ פרשיות שבזמנים אלו פרשיות לשון הפרשה להפריש עצמו מכל רע להיות משכן לשמו יתברך.

(ברכת דוד)

◆◆◆

בקריאת פרשיות אלו עושין ישראל קדושים כאילו עושין בפועל ממש בכל העולמות.

(ליקוטי תורה טשערנאביל)

◆◆◆

שני הפרשיות שקלים וזכור קורין קודם פורים שהוא תיקון הנפש מפגם העבר והתגברות על המונע ובפורים נגמר הישועה בפועל להיות נתקן כל העבר ולהתהפך הכל לטובה ובזה אנו נעשים מוכנים לקבל הטהרה מחדש ועל זה קורין אחר פורים פר׳ פרה וחודש.

(תורת אמת לובלין)

◆◆◆

בכל מועד ניתן הימים הקודמים להכנה כגון חג המצות שואלין ודורשין שלשים יום קודם וכל ענין מחיית עמלק והמן והפרשיות שקורין קודם פסח הכל הוא הכנה לקבל קדושת וחירות חג המצות.

(בית אהרן)

◆◆◆

בכח סגולת הד׳ פרשיות יעזרונו ה׳ לטהר נגעי לבנו מכל הד׳ יסודות שקלים מרומז מטבע של אש הראה לו לבטל כח היצה״ר מיסוד אש שהוא הגאוה והכבוד ופ׳ זכור נגד יסוד המים שעמלק הוא הגורם לכל התאוות וכן מהמים נצמח כל התאות פרה הוא איפר פרה החודש הוא כנגד רוח כד״א ורוח חדשה אתן בקרבכם.

(ישמח ישראל)

◆◆◆

הד׳ פרשיות המה ימי תשובה פ׳ זכור לתקן את אשר קלקל במחשבה פ׳ פרה לתקן את אשר קלקל בדיבור פ׳ החודש את אשר קלקל במעשה ולהתחדש במעשים נאים להשי״ת.

(עמק תפלה)

◆◆◆

הנה הד׳ פרשיות קורין תמיד קודם פסח כי המה ההכנה שיוכל כל נפש ישראל לקבל קדושה בחג הפסח.

(אמרי אמת לובלין)

גודל מעלת וסגולת שבת שקלים

באחד באדר משמיעין על השקלים וכו׳ (משנה מגילה) צפה הקב״ה שהמן עתיד לשקול כספו על ישראל אמר מוטב שיקדים כספן של בנ״י לכספו של אותו רשע לפיכך מקדימין וקורין פר׳ שקלים.

(ירושלמי מגילה פ״ג ה״ד)

◆◆◆

אמר משה לפני הקב״ה רבש״ע משאני מת אין אני נזכר א״ל הקב״ה חייך כשם שאתה עומד עכשיו ונותן להם פר׳ שקלים ואתה זוקף את ראשן כך בכל שנה ושנה שקוראין אותה לפני כאלו אתה עומד שם באותה שעה וזוקף את ראשן.

(מד״ר ותנחומא)

◆◆◆

הנה בזמן הזה שאין לנו בה״מ על מכונו ואין אנו נותנין שקלינו לכפר בעדינו עם כל זה ונשלמה פרים שפתינו וכשאנו קורין הפרשה הזו נעשה ונתקן הכוונת הנ״ל.

(אוהב ישראל)

◆◆◆

בפרשת שקלים יש תיקון על פגם הברית שקלים הוא לשון ששוקלים עוונות של אדם וגם מלשון שיקול הדעת ויסוד עולה עד הדעת וד״ל.

(שארית ישראל)

◆◆◆

כשאין בית המקדש קיים וודאי הקריאה נחשב לנו כאילו נתנו השקלים לכפר.

(דברי אמת)

◆◆◆

לכן נקרא שבת שקלים ע״ש המשקל היינו שישקול מעשיו ויהי׳ ממארי דחושבנא בכ״י וממילא יושפע עלינו שפע שקלים מזהב וכסף נחושת.

(דעת משה)

◆◆◆

בשבת שקלים מסוגל להמשכת פרנסה.

(עטרת ישועה)

◆◆◆

חודש אדר הבא לקראתינו מורה על התקופות והבטיחות עליו ית׳ על הישועה ובטיחות זה נמשך מקדושת שבת זו שקורין בו פר׳ שקלים ומברכין בו החודש אדר.

(תורת אמת)

◆◆◆

לכן גם עתה בזמן הגלות שאין לנו המצוה הזאת התקנה לזה נתינת הצדקה יותר מכדי יכולתו כמ״ש וחצו את כספו וגם את המת יחצון אם מנדבת לבו נותן צדקה אף בחצי עשרו אזי גם את המת יחצון להציל ממות נפשו ויזכה לחיים ארוכים. **(תפארת שלמה פר׳ תשא)**

שבת שקלים בצל תומר

במשנת רבותינו הק' עצי התמרים

נראה לי טעם על חצאי שקלים לפי שהמנין מפריד כל אחד לבדו, והחצאי שקלים שנותנים לבית ה' הוא מאחדן, כמו שהדין בעירוב דאם יש למשכיר תפיסת יד בחדר השוכר או השואל, דהיינו שיש למשכיר מקום שם להצניע את חפציו, אין השוכר או השואל אוסר על המשכיר, דהוי כאילו דר עמו בבית אחד, והכי נמי שיש לכל אחד תפיסת יד להשלים שקל חבריו, הרי זה מאחדן.

(ישמח משה)

◆◆◆

אחד מי"ג עקרים הוא אני מאמין בביאת המשיח ועתה בעוה"ר מעול הפרנסה ושיעבוד מלכיות השכחה מצוי ומסיחין דעת מזה כ"א מידי שנה בשנה כגון בפ' שקלים ע"ש באחד משמיעין על השקלים לקרבנות ובפ' זכור ובפר' פרה וחדש פר' הפסח ששמין על לבן מתי יבנה המקדש וימחה זכר עמלק וכ"ש בימי ניסן ותשרי זמן הגאולה לכל חד כדאית לי"ה.

(רב טוב)

◆◆◆

ענין פורים עיקר מצותה בחי' שמועה של מקרא מגילה שצריך להשמיע לאזניו כדי לתקן בחי' שמיעה טרם בא חדש ניסן שבו נגאלו ובו עתידין להגאל וכבר א' שואלין ודורשין שלושים יום וכו' וזה שאמרו חז"ל באחד באדר משמיעין על השקלים לתקן בחי' שמיעה ושורש התיקון לקשר בחי' ראי' ובחי' שמיעה אל אלופו של עולם להיות עיניו תמיד אל ה' ולשמוע בקולו לדבקה בו יתברך וזהו כי תשא את ראש ב"י לפקודיהם לחסרונם ופגמם רא"ש ר"ת ראי' שמיעה ובתוכו אלף ירמוז אל אלופו של עולם להיות תוכן ראות העין ושמיעת האוזן אל אלופו של עולם ית"ש לעד.

(ייטב פנים)

◆◆◆

ע"י מצות מחצית השקל **וקריאת הפרשה יאיר אלינו מאורו ית' מבחי' אש שלמעלה כי כן סגולת מצוה זו.**

(מהר"י ט"ב)

◆◆◆

בפרשת שקלים כתיב והיה לבני ישראל לזכרון לפני ה' לכפר על נפשותיכם, ונראה שהשקלים הם לזכרון לפני ה', אף בזמן שאין בית המקדש קיים ואין שוקלין שקלים, וע"ד דמצינו גבי תקיעת שופר דכתיב זכרון תרועה ודרשו ז"ל (ר"ה כ"ט) דקאי כשחל ראש השנה להית בשבת שאין תוקעין בשופר, אז הוא זכרון תרועה. **כמו"כ השקלים הם לזכרון גם בזמן שאין שוקלין שקלים, וע"כ אותן השקלים שנתנו אז בימי משה היו לזכרון גם על העתיד כשלא שקלו שקלים...**

ועפי"ז יבואר שפיר המדרש ילקוט (פ' תשא) ונתנו איש כופר נפשו לה' בימי משה ולא יהיה בהם נגף בימי דוד. ונתנו איש כופר נפשו לה' בימי משה, אכן לא רק על אז בימי משה יהיה זה לכופר נפש, אלא ולא יהיה נגף בימי דוד אע"פ שלא נתנו אז שקלים, מ"מ ראה ה' והנחם והרף המשחית ולא השחית עוד ע"י כסף הכפורים שנתנו מקודם בימי משה... כי עבודתם של הצדיקים הקודמים עומדת להגן ולהושיע לבניהם אחריהם, והשקלים שנתנו בימי משה עמדו לבניהם אחריהם ובזכות זה נעצר המגפה והמשחית גם בדורות הבאים.

(מרן רבינו בעל דברי יואל ז"ל – ס"ג שקלים תשכ"ג)

◆◆◆

בגמרא איתא אמר ר"ל גלוי וידוע לפני מי שאמר והי' העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים

בשעה אחרונה מימי השובבי"ם יכולים לתקן הכל

די גמרא לערנט ארויס ביי שומרים אשר יאמר כי הוא זה איז געדרינגען א מודה במקצת.. איבערדעם היצטערט וועז מ'גייט שוין ארויס פון די ימי השובבי"ם, **דאם איז די לעצטע שעה וואס מ'האמיר נאך פון די ימי השובבי"ם, איבערדעם אז א יוד איז [זיך] מתודה בכל כוחו, איז מען אליין נאך נאר א מודה במקצת,** נאר אז מ'איז א מודה במקצת העלפט דעם בוכ"ע, דעם איבעריגע האט מען סייעתא דשמיא, פתחו לי פתח כפתחו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם.

פון דעם קאן מען וויסן, ס'איז דא אן הבטחה אז מ'וועט האבן א פתחו לי כחודו של מחט, האט דער בוכ"ע צוגעזאגט כפתחו של אולם, פון דעם קאן מען פארשטיין אז מ'זעהט נישט דעם פתחו של עולם, האט מען נישט געמאכט קיין פתח כחודו של מחט.

עכ"פ דאס קאן זיין וואס דער טאטע זכרונו לברכה זאגט אין קדושת יו"ט זכותו יגן עלינו, על כל דבר פשע אשר יאמר כי הוא זה, אז מ'איז א מודה במקצת העלפט דער בורא עולם. דאס איז דער פשט "זה" יתנו אפילו נאר א כי הוא זה, אז מ'איז א מודה במקצת, איז אויך לכפר על נפשותיכם.

זה יתנו געווינטליך [בשנה פשוטה] ליינט מען פרשת שקלים נאר משפטים אבער תרומה, ס'קומט פרשת שקלים תיכף, אבער די ערשטע וואך נאך שובבי"ם, אבער **דער לעצטער טאג פון די ימי השובבי"ם, ליינט מען אייביג די פרשה זה יתנו, זה יתנו כל העובר על הפקודים, לכפר על נפשותיכם, ס'איז א כפרה, אזוי ווי ס'איז געווען די שקלים, אזוי איז געבליבן ווייטער, דאס איז די כפרה פון די ימי השובבי"ם.**

מרן רבינו הדברי יואל ז"ל – נדפס בליקוטי אורה מס"ג שקלים תש"ג

שקליהן לשקליו והיינו דתנן באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים. ולכאורה קשה בשלמא בזמן שביהמ"ק היה קיים צריך להביא שקלים לקרבנות אבל היינו דתנן באחד באדר משמיעין על השקלים שהיה בזמן החורבן ואעפ"כ אמרו באחד באדר משמיעין על השקלים, למה יביאו שקלים.

ואפ"ל דהנה במדרש מנין לאמירה לעכו"ם שבות שנאמר את שבתתי תשמורו דהנה הקב"ה ברא את העולם בדיבור בעלמא כדכתיב בדבר ה' שמים נעשו, ומזה שבת וינח ביום השביעי, נשמע מזה **אשר הקב"ה מאהבתו את עמו ישראל נתן להם כח זה שדיבורם יחשב כמעשה שיש כח בידם לפעול פעולות יתירות והשפעות טובות וישועות מרובות אף באמירה בעלמא.**

ועפי"ז אפ"ל הטעם דתיקנו הבאת שקלים בתחילת אדר, משום דבאדר הם ימי הפורים פרשה זכור והימים האלה נזכרים ונעשים והוא זמן מסוגל למחיית עמלק ע"כ מקדימין השקלים כדי להציל את ישראל וז"פ לפיכך הקדים שקליהם לשקליו דבזמן המן שהי' בזמן החורבן לא הי' צריכין להתחיל בהבאת שקלים מאחד באדר, שהרי הכל הי' רק בדיבור רק כדי להקדים שקליהם לשקליו קודם פורים התחילו מאחד באדר, **וכן הוא בכל דור ודור חודש זה הוא זמן מחיית עמלק שיש בכל דור שורש עמלק והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור להכרית כל שורשי המינות שבאים מעמלק והמן וכל המריעים לישראל,** והיינו דתנן באדר משמיעין על השקלים, וא"ת מה מועיל בזמן הזה כיון שאינו רק דיבור ע"ז אמר גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שהי' הבריאה רק באמירה ודיבור לחוד וכ"כ מהני בישראל הדיבור להיות נחשב כמעשה, שגם הדיבור אחר החורבן שא"א לקיים בפועל אעפ"כ הקדים הקב"ה שקליהם לשקליו והיינו דתנן **באחד באדר משמיעין על השקלים שאפילו עם הדיבור יש כח לישראל לנצח את כולם של עמלק והמן.**

(מרן רבינו בעל דברי יואל
ז"ל – ס"ג שקלים שנת תשט"ז)

◆◆◆

במדרש (פס"ר פט"ז) נתקשה משה במחצית השקל, עד שנטל הקב"ה מטבע של אש מתחת כסא הכבוד ואמר לו כזה יתנו. וצריך ביאור הרי מבואר ברמב"ן (פ' זו) שמשה רבינו היה מלך ישראל ועל ידו נקבעו המטבעות של כלל ישראל בדורו, ולמה נתקשה משה בזה.

וי"ל דהנה מחצית השקל בא לכפר על הנפש, כי כן שק"ל גימטריא נפ"ש כמ"ש בבעה"ט, והגוף ונשמה יחד הוא בבחינת שק"ל שלם, ויתכן שמטעם זה נצטוו ישראל לתת מחצית השקל דייקא ולא שקל שלם, להורות שזיכוך הגוף זה תלוי בעבודת כל אדם בעצמו, ולכן צריך כל אחד בעצמו להביא מחצית השקל, אבל זיכוך הנשמה מכל שמץ, זה היה על ידי משה רעיא מהימנא קדישא, וכנודע שמשה רבינו ע"ה היו כולל ס' רבוא נשמות שבישראל. וזהו נתקשה משה במחצית השקל, שלא הבין מה ענין מצוה זו, אם כדי לידע מספרם, הלא הקב"ה יודע מספר כולם, הראה לו הקב"ה מטבע של אש מתחת כסא הכבוד, ואמר לו כזה יתנו, כלומר שבעת שיקיימו ישראל מצות מחצית השקל, לזכך את גופם, יוסיף משה רבינו לעומתם מטבע של אש מתחת כסא הכבוד, רמז אל הנשמה שהיא מתחת כסא כבוד חוצבה, ובעת ההיא יזכך משה רבינו את נשמתם ויטהרם בקדושה של מעלה.

פרשת שקלים בא לחזק באמונה ובטחון שמהרה יבנה ביהמ"ק

שטייט זה יתנו כל העובר על הפקודים, זאגט די גמרא שנתקשה משה במטבע, ער האט נישט געוויסט וויאזוי איז דעם מחצית השקל, האט מען אים געוויזן כמין מטבע של אש "זה" יתנו.

נאר וואס'זשע דען, טאקע ווי כ'האב געזאגט אז די שקלים זענען אויף בטחון, מ'רופט אויס שקלים, מ'איז נאך אין דער האפענונג, מ'איז נאך מעגליך מ'זאל מיר נאך היי יאהר ברענגען די שקלים, מ'זאל מיר זוכה זיין, אלעס איז מעגליך ביי הקב"ה, מ'וועט דאך נאר זיין, מ'וויסט נישט די רגע דעם טאג, ס'איז נאך מעגליך.

איבערדעם האט דער בוכ"ע געוויזן, משה רבינו איז נתקשה געווארן, ס'קומט ערב ר"ח, מ'דערזעהט זיך אין ערב ר"ח אדר, און מ'שמועסט פון שקלים, און מ'האפט נאך מ'וועט נאך ברענגען היי יאהר שקלים, מ'וועט מקריב זיין קרבנות, ווי וועט זיין א ביהמ"ק אזוי שנעל, ס'זאל נאך זיין אויף היי יאהר, האט מען איהם געוויזן, אז אויבן איז אלעס דא א כח האש, אפילו די מטבע האט מען איהם געוויזן א מטבע של אש, ממילא אז די מטבע איז של אש, על אחת כמה וכמה דאס ביהמ"ק, וואס ס'איז געווען באש הצתה קען אוודאי זיין באש אתה עתיד לבנותה.

איבערדעם האט מען איהם געוויזן ס'איז גארנישט שווער, ווארן אויבן איז אלעס של אש, אז ס'גיט דא א מטבע אויף דעם עולם, אויף יענעם עולם איז עס א מטבע של אש, ווייסט מען גארנישט וואס מ'טוהט, יעדער דבר מצוה, יעדע תנועה וואס א יוד טוהט אויף דעם עולם, אז מ'טוהט פארן בורא כל עולמים'ס וועגן, מ'טוהט עס דא בגשמיות דאס האט התעוררות אויבן, דיא מטבע וואס מ'גיט דא אויף א דבר מצוה וואס מ'גיט דא אויף דבר מצוה, אזוי ביי יעדע דבר מצוה איז אזוי, דיא מטבע וואס מ'גיט דא האבן א גרויסן כוח, אויבן איז עס א מטבע של אש.

האט מען געוויזן משה רבינו'ן, דו מיינסט דאס איז אזוי פשוט, די מטבעות וואס יודען גיבן, האט מען איהם געוויזן פון דעם ווערט א מטבע של אש, האט מען איהם דאס געוויזן, דאס איז נישט פשוט דעם וואס יעדן גיבן, איבערדעם איז דאס נישט קיין שווערע זאך, מיט די פשוט'ע מטבעות איז שווער מ'זאל עפעס אויפטוהן, נאר וואס דען מ'דארף אבער וויסן, אז פון די מטבעות ווערט אויבן א מטבע של אש, מיט דעם קען זיך שוין אסאך טוהן, ס'קען זיך טוהן אזוינס, וואס מ'קען זיך גארנישט אויסמאהלן, איבערדעם האט מען איהם געוויזן א מטבע של אש, אזוי וועט זיין דאס ביהמ"ק באש אתה עתיד לבנותה, מיט א כח האש וועט מען אויפבויען דעם ביהמ"ק.

מרן רבינו הדברי יואל ז"ל – נדפס בליקוטי אורה משנת תשט"ו

וכן הוא בכל שנה ושנה אף בזמן הזה בעת קריאת פרשת שקלים, כדאיתא במדרש (תנחומא ס"ג) אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם משאני מת אין אני נזכר, אמר לו הקב"ה חייך כשם שאתה עומד עכשיו ונותן להם פרשת שקלים ואתה זוקף את ראשן, כך בכל שנה ושנה שקוראין אותה לפני כאילו אתה שם באותה שעה וזוקף את ראשן, וזה קאי על הנשמה שהוא במוח האדם שהוא בראשו, **ובכל שנה ושנה עד ביאת הגואל בעת קריאת פרשת שקלים, אתה עומד וזוק"ף א"ת ראש"ן, פי' שמשה רבינו הוא מזכך נשמות ישראל ומעלה אותן אל שורשן העליון.**

(ברך משה, שקלים

◆◆◆

הנה כתב בנועם אלימלך (פ' עקב) לפרש הכתוב (תהלים קל ו) **נפשי לה' משומרים לבוקר. כי** האנשים שאין להם שכל ובינה להשיג גדולת הבורא ועבודתו לעבדו באמת ובלבב שלם, רק הם מחברים עצמם אל אנשי צדק היודעים ומכירים גדולת הבורא ועובדים באמת, אזי נחשב להם כאילו גם הם עשו עבודתם שלימה כהצדיקים השלמים, וזהו נפשי לה' משומרים לבוקר, פי' **כשאני מדבק עצמי לה' מחמת אותם אנשים הצדיקים השומרים ומצפים אל הקדושה והדביקות הנקרא בוקר, שומרים לבוקר, פי' גם אנכי נחשב עם אותם השומרים לבוקר,** עכ"ד הקדושים.

ובזה ביאר אבא מארי זללה"ה בברך משה (פ' קדושים עמוד קלו) דברי רשי"ל (ר"פ קדושים) דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו, מלמד שנאמר פרשה זו בהקהל. והקשו המפרשים דהלא כל פרשיות התורה למד משה רבינו עם ישראל בהקהל כל העם כמבואר בגמרא (עירובין נד:), ולמה משמיענו ענין זה דייקא בפרשה זו. דהנה מצות קדושים תהיו היא מצוה גדולה ונשגבה עד מאד, ולאו כל אדם זוכה להגיע אליה בשלימות הנרצה, אכן כאשר האדם מדבק עצמו בתלמידי חכמים העובדים את השי"ת בקדושה ובטהרה, אזי נחשב לו כאילו נתעלה גם הוא במעלות הקדושה, וזה שדרש רש"י שנאמרה פרשה זו בהקהל, כדי כדי להגיע למדריגת קדושים תהיו, **מן ההכרח שיהיו כל ישראל בהקהל יחד עם הצדיקים והחסידים ועל ידי זה יהא נחשב להם כאילו נתעלו כולם במעלת הקדושה.** ועל זה איתא במדרש (ילקוט שם רמז תרד) קדושים תהיו, זה שאמר הכתוב (דברים ד ד) ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום, כי על פסוק זה דרשו חז"ל (כתובות קיא:) וכי אפשר לדבוקי בשכינה, אלא כל המדבק לתלמידי חכמים מעלה עליו הכתוב כאילו מדבק בשכינה, וזהו

ע"י קריאת פרשת שקלים נחשב כאילו אמרם משה רבינו ע"ה

ס'קען נאר זאגן דעס ענין, [על המדרש שמא משאני מת אין אני נזכר וכו' אמר הקב"ה אתה עומד וזוקף את ראשן וכו'] שטייט אין ישמח משה (פ' אמור ד"ה בחודש השביעי) יום זה אם יקרה בשבת קודש זכרון תרועה מקרא קודש, דעס מוז זיין נאך א העכערע בחינה.

זאגט ער א משל אז מ'וועלט זאט פון עסן עסט מען, אבער טאמער ווערט מען זאט פון א אנדערע זאך, מ'הערט שפילן אבער זינגען, מוז עס זיין נאך שטארקער אז ס'זאל טוהן די פעולה פון א אנדערע זאך, אז מ'טוהט נישט בפועל מ'איז נאר זוכר מוז עס נאר זיין מיט מער קדושה.

נו וועט קען צו דעם זוכה זיין, וועז קאן דאס זאגן אז מ'זאגט טאקע אמת'דיג מיט אזא גרויסע קדושה, אז ס'ברויך נאך צו זיין הערער ווי ווען מ'טוהט, איז דאך זייער שווער אז מ'זאל דאס זוכה זיין.

לכאורה אזוי ווי מ'זעהט אין פסוק העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט אז יעדער מוז געבן בפועל, און וואס טוהט מען בזמן שאין ביהמ"ק קיים ס'האט נישט געוועט קיין זכרון, ממילא אז ער האט געזעהן פרשת שקלים העשיר לא ירבה הדל לא ימעיט, אז יעדער מוז האבן א חלק בפועל, נו וואס וועט זיין וועז ס'וועט נישט זיין ביהמ"ק קיים, זעהט אויס ס'נוצט נישט, האט ער גערעכנט, ער האט געוואלט מיט זיין כח מעלה זיין דעם גאנצן כלל ישראל, מ'זעהט דאך אז יעדער מוז טוהן, יעדער מוז האבן א חלק בפועל אין די קרבנות, ממילא וואס וועט זיין, האט ער גערעכנט אז ער קאן שוין נישט טוהן, מסתמא משאני מת אין אני נזכר, אצינדערט [ווי לאנג ער האט געלעבט] האט ער אריינגעברענגט אין יודען יעדער זאל טוהן, אבער אז ס'וועט זיך אויפהערן דער כח פון משה רבינו"ן, וועלן שוואך וועלן דערן די מעשים של ישראל.

האט דער בוכ"ע געזאגט ניין, פון דער קריאה אין פרשת שקלים "אתה" עומד וזוקף, **כאטשיג די קריאה איז נישט בשלימות, ס'איז נישט מיט אזא קדושה,** ווי דער ישמח משה זאגט ס'ברויך נאך זיין גרעסער ווי וועז די פעולות, בעוה"ר אז ס'איז שוין ניטאמאל אזוי נאר ס'איז נאך בתכלית החולשה, **נאר אזוי ווי מ'איז מקיים די מצוה על פי פשוט מיט דער קריאה וואס חכמינו ז"ל האבן געזאגט אין די גמרא, פאר אדר ליינט מען די פרשה פון שקלים.. אז מ'זאגט נאר אפילו ווי שוואך די כוונה איז, ווי שוואך דער כח, ווי שוואך די קדושה איז, האט דער בוכ"ע געזאגט, אתה עומד וזוקף את ראשן.**

איבערדעם שטייט נישט דא, נאר ס'שטייט תשא, דער בוכ"ע האט מבטיח געווען פאר משה"ן, אז מיט דער קריאה פון דער פרשה על פי פשוט, מ'איז מקיים די מצוה, אפילו ווי אזוי ס'איז, ווי נידריג מ'איז, אז מ'איז נאר מקיים די קריאה על פי פשוט האט דער בוכ"ע מבטיח געווען אתה עומד וזוקף את ראשן, דער כח פון משה רבינו איז א נצחיות, ישא לא נאמר אלא תשא, וואס ס'שטייט דא, דער והי' לבני ישראל לזכרון ולא יהי' לבני ישראל נגף, דעס איז א נצחיות אויף אייביג.

מרן רבינו הדברי יואל ז"ל – נדפס בליקוטי אורה משנת תשכ"ב)

כוונת המדרש ללמדינו שעל ידי שיהיו דבקים בתלמידי חכמים יזכו כל ישראל להגיע למדריגת קדושים תהיו, עכ"ד.

ועל פי זה יתבאר הטעם שנצטוו ישראל לתת מחצית השקל, כי ידועים ד' האלשיך הק' (פ' תשא) בשם מהר"ש אלקבץ ז"ל, אשר מחצית השקל מורה שצריך כל אדם מישראל להתחבר עם חבירו, ורק אז הרי הוא שלם. ולדרכינו בא ללמד את בני ישראל אשר גם בזמן שאינם מבינים לעבוד את ה' באמת, ידבקו עצמם לעבדי ה' הצדיקים אשר עובדים אותו בלבב שלם, ובכך יהיו נחשבים גם הם כצדיקים אמיתיים.

והנה למדה זו נצרכים בני ישראל לעת כזאת, אשר לאו כל מוחא סביל דא איך יוכל לעבוד את ה' כראוי, ועל כן צוה השי"ת לתת מחצית השקל להורות להם הדרך שיתחברו עצמם עם הצדיקים, אבל לעתיד לבא כאשר יהיה (ישעיה נד יג) וכל בניך לימודי ה', וכולם יבינו לעבוד את ה' בלבב שלם, שיכירו גדולת ה' באמת, אז יתנו שקל שלם. ולכוונה זו יסד הפייטן (ויצר לשבת שקלים) אור"ר פנ"ך עלינו אדון נשא, שיזכינו במהרה להתגלות אורו של משיח, ובעת ההוא נהיה כולנו מאירים במאור פניו של הקב"ה ונכיר גדולתו, וגם הפשוטי עם יבינו לעבדו כראוי בדביקות, ועל כן ושק"ל אשא בבית נכון ונשא, שיתנו שקל שלם ולא מחצית השקל, שלא יצטרכו לדביקות כולם יחד, כי כל אחד ישיג גדולת הבורא לעבדו באמת.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א – ס"ג שקלים תש"ם)

גם הנשים נותנים מחצית השקל ע"י התנהגותם בדרכי הצניעות

ויתבאר על פי דברי א"ז זללה"ה בייטב לב (פ' תרומה) בשם המפרשים (עיין יערות דבש ח"א דרוש ז) על הא דנאמר ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך, כי בכל נפשך פירושו שכל אחד מחויב למסור נפשו על קדושת שמו יתברך, וצריך כל אחד לגמור בדעתו שאם יבא לידו ענין שצריך למסור נפשו אז ימסור עצמו למיתה וישלך נפשו מנגד, וצריך לכוין זאת בכל עת ממעמקי הלב כי בוחן לבות ה' ויודע מחשבות בני אדם אם מקבל עליו באמת ובלב שלם. והנה האדם מלובש בלבוש גשמי, ולפעמים ידמה לו כי אכן הוא במדרגה כזו ועומד מוכן ומזומן להשחט על קדושת שמו יתב' ובאמת אפשר אם יבא מעשה לידו בפועל ירך לבבו ויסוג אחור, והבחינה לזה לידע האמת מדרגת נפשו בזה יכול לעשות בנסיון ממונו אם יבזבזנו על דבר כבוד שמו יתברך, כי הנה האדם עוסק בזה כל ימי חייו לאסוף חיל ולצבור הון יום וליל לא ינוח ופורש עצמו למקום סכנה לעבור ימים ומדבריות וכמעט נתעצם עם המעות, ואם עומד האדם בנסיון שמבזבז הונו וממונו בשביל כבוד שמו יתברך, מזה יש להוכיח כי גם גופו ממש ימסרנו אם יזדמן לפניו ולא יעכב, ולזה כתבה התורה ובכל מאדך אחר בכל נפשך כי זה מורה על זה, עכ"ד.

ועל פי זה יש ליתן טעם לשבח על מה דקי"ל (שקלים פ"א מ"ג) דנשים פטורות ממחצית השקל, וביאר הרע"ב שם, דילפינן ליה מקרא ונתנו איש כופר נפשו לה', איש ולא אשה. והדבר צריך תלמוד למה נשים פטורות בזה ולא הוצרכו לכפרת נפש. ויתכן לומר על פי מה ששמעתי מכ"ק מרן אאמו"ר זללה"ה שאמר בשם הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זללה"ה שאשה נשואה כאשר גוזזה שערותיה נחשבת כאילו הקריבה קרבן לה'. ומעתה י"ל **כי דוקא האנשים הוצרכו להוכחה שהן מוכנים למסור נפשם למען כבוד ה',** ועל כן נצטוו לתת מחצית השקל כדי לפרוע מממונם להורות שהם מוכנים למסור נפשם וגופם לה', ומנסיון הממון יוכיח שמוכן למסי"נ, **אבל נשים כשרות וצנועות אשר בהתנהגותם בצניעות מקריבין קרבן לה', אינם צריכים להוכחה שמוכנים למסור גופם לה', כי בכל תהלוכותיהם הרי הם מוסרים גופם לה', ובימות הקיץ כאשר השמש יוצא על הארץ במילואו, והפריצות וזוהמא ר"ל מתרבה בשווקי העיר כדי להרוויח הנשימה ביותר, ובת ישראל לובשת צניעות ובאנפלאות עבות ומוכנת לסבול חום וזיעה כדי לעשות נחת רוח ליוצרינו ב"ה, הרי בזה מגשת קרבן במה שסובלת מן החום, וקרבן כזו לא שייך באנשים שאין להם נסיונות כאלו אלא בנשים,** ולכן צותה תורה ונתנו א"ש כופר נפשו לה', דוקא איש שלא שייך אצלו מסי"נ על כן צריך ליתן הוכחה שמוכן למסור נפשו לה', ולא אשה, דנשים פטורות ממחצית השקל, מאחר דעצם התנהגותה הוא מסי"נ למען כבוד שמו ית'.

ויש להמליץ בזה דברי התיקוני זוה"ק אית מאן דפרע בגופיה ואית מאן דפרע בממוניה, כלומר **דנשים הן פורעין בגופן להגישן לקרבן אשה לה', אבל אנשים שאינם זוכים למדריגה זו, על כן הם פורעים בממונם,** שיהיה עכ"פ הוכחה שמוכנים לזה.

ובדרך זה י"ל בטעם הדבר שציותה תורה לתת מחצית השקל ולא שקל שלם, דהנה העולם מחצית זכרים ומחצית נקיבות, והרי רק מחצית זכרים צריכים לאות ולמופת על מסירת נפשם לה', והנשים אינם צריכים לאות, ועל כן אנו נותנים רק מחצית השקל, כי רק מחצית העולם אלו הזכרים צריכים להביא הוכחה שהם מוכנים למסור נפשם למען כבר שמו ית'.

ובזה יש לפרש מה שיסד הפייטן אור פניך עלינו אדון נשא ושקל אשא **בבי"ת נכו"ן ונש"א, כי זה קאי על בית יהודי הבניוה על אדני הצניעות,** וכמ"ש (יומא ב.) ביתו זו אשתו, והנה שם ניתן שקל שלם, מאחר **שהאיש נותן מחצית השקל בממון, והאשה המתנהגות בצניעות נותנת גופה במקום מחצית השקל,** וביחד נעשה שקל שלם. וזה שאמר אור פניך עלינו אדון נשא ושק"ל אשא בבי"ת נכון ונשא, דהיינו בבית שהוא נכון ונשא, נשא בצניעות ובקדושה, בבית הזה שקל אשא.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א שבת שקלים תשס"ה

נלקט מספר "מקראי קודש - לשבת" אוצר נפלא על עניני שבת

שבת שקלים

רוממות מעלתה וגודל סגולתה

"לכפר על נפשותיכם" אף כשפרשת שקלים הוא רק לזכרון

"כתב אדמו"ר הרב הקדוש מוה"ר יעקב יצחק זצוק"ל (בספרו הק' "דברי אמת" פר' שקלים) זה לשונו: דהנה איתא (מנחות קי.) תינח בזמן שבית המקדש קיים וכו', כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה. וכן יש לפרש כאן, כי השקלים היו נוהגין בזמן שביהמ"ק [היה] קיים לקרבנות, אבל כשאין ביהמ"ק קיים, ודאי הקריאה נחשב לנו כאילו נותנים שקלים בפועל ממש לכפר וכו'.

ואני בעניי פירשתי הפסוק (שמות ל, טז): [ולקחת את כסף הכפורים מאת בני ישראל וגו'] והיה לבני ישראל לזכרון לפני ה' לכפר על נפשותיכם, היינו אפילו בזמן שאינן נותנין השקלים, היינו בזמן שאין ביהמ"ק קיים והוא נקרא לזכרון לפני ה' עם כל זה זכרון הפרשה במו פיהם הוא מכפר בעדן".

בני יששכר

שבת שקלים בפרשת משפטים בחינת "ראש השנה"

אור פניך עלינו אדון נשא. להבין שייכות ענין תפילה זו לפרשת שקלים, נראה על פי "ששמעתי מאאמו"ר (הרה"ק רחמ"י ממאגלניצא) זצ"ל כי בפרשת שקלים שאנו מבקשים "אור פניך עלינו אדון נשא", שהוא נובע מפסוק (תהלים ד) "נסה עלינו א'ור פ'ניך י'י". אשר בפסוק זה מרומז שם הפרנסה פא"י, ר"ת פ'ותח א'ת י'דיך. צריכים להמשיך פרנסה חיי ומזוני. והנה צדיקי הדורות שלפנינו אמרו כי בפרשת בא בשלח הוא פסח, יתרו הוא שבועות, משפטים הוא ראש השנה. והנה כתיב (שם פא) "כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב" 'חק' לישנא דמזוני. כי בראש השנה צריכין אנו להמשיך חיי ומזוני על כל השנה. והנה להמשיך חיי ומזוני צריכים אנו להמשיך מבחי' אוצר מתנת חנם כמבואר כו', וזהו בפרשת שקלים שע"פ הרוב חל בפרשת משפטים שהוא בחי' ר"ה, בחי' "חק לישראל משפט לאלקי יעקב" כנ"ל. אנו מבקשים 'אור פניך עלינו נשא' שיתמשך עלינו פרנסה חיי ומזוני בגשמיות ורוחניות מבחי' אור פני ה', מקום גבוה בחי' חסד חנם כו'.

אור אלימלך

משבת שקלים בא הכח למשה רבינו ע"ה להחזיר לנו הכתרים בכל שבת

איתא בפרי עץ חיים, שבשבת קודש משה רבינו ע"ה משיג מדריגות אורו דמתן תורה, ועל זה אמרינן ישמח משה במתנת חלקו, ואז מחזיר הכתרים לישראל, ועל ידי השקלים שבאו לתקן פגם העגל, אז מחזיר משה רבינו ע"ה לישראל הכתרים שפרקום על ידי העגל ונטלן משה רבינו ע"ה, וכן על ידי קריאת הפרשה וכמו שנתבאר למעלה, ונתקן קריאת הפרשה בשבת שהוא בכפל, שעל ידי זה נקבע לעולמי עד, וכמו שאמרנו כמה פעמים על דרך מה שנאמר [בראשית מא, לב] ועל השנות ונו' פעמים כי נכון הדבר וגו' וממהר וגו', שבכל מקום שיש קדושה כפולה בא מהר וגם נקבע הדבר, ונוכל לזכות שיהיה נקבע לעולמי עד שנזכה לכתרים דנעשה ונשמע.

פרי צדיק

קריאת פרשת שקלים הוא התחלת הכנת חלק הגאולה שבשנה זו, וזה שורש שמחת אדר

כשם שמשנכנם אב ממעטין בשמחה כך משנכנם אדר מרבין בשמחה (תענית כט.). וקשה מהו הלשון "כשם"; ועוד

לשמחה מה זו עושה. והנראה שזה הוא סדר פרשיות שקורין פרשת שקלים שלשים יום קודם ר"ח ניסן, כמ"ש (שקלים א, א) בא' באדר משמיעין על השקלים. והוא כי כאשר נאמין באמונה שלימה בחסד עליון אשר יגאלינו בניסן הבא עלינו לטובה, בוודאי היינו נגאלין. כי בבל שנה ושנה אנו מודים ומשבחים על גאולתינו ועל פדות נפשינו, כי בכל שנה נמחה קצת מזרע עמלק ונעשה מקצת גאולה למעלה. אשר לזאת נצטוינו לתת פדיון נפשינו מחצית השקל, "כי חלק ה' עמו" (דברים לב, ט) פירוש, כביכול מחצה ממנו. ואנחנו מחוייבין בקלבון להכריע עצמינו לכף זכות ולהדבק בדבק טוב בחלקנו יוצרנו באור פני מלך חיים. ועל כן אנו קורין אח"כ פרשת זכור ואחרי זה פר' פרה, כי ע"י מחיית עמלק תתקרב הגאולה, ומקוה ישראל ה' לטהר טמאים וכו'. וזהו שאמרו: כשם משנכנס אב וגו', כמו שממעטין בשמחה מיד בהכנסת אב וכו', כלעומת זה נהפך האבל לששון והתוגה לשמחה נוגה ה' הולך ואור עד נכון היום מר"ח אדר עד ר"ח ניסן הבא עלינו לטובה אורה ושמחה, כי ישיש ה' עלינו לטוב לנו כל הימים להחזיר העטרה ליושנה על גאולתינו ועל פדות נפשינו.

מנחם ציון (פר' פקודי)

פרשת שקלים הוא בחי' תשובה מאהבה

באחד באדר משמיעין על השקלים (שקלים א, א). למה באדר. ויראה שהוא זמן תשובה כמו אלול סוף השנה, כי גם בניסן ראש השנה (ר"ה א), ובאדר תשובה מאהבה, לכך מרבין בשמחה שנתעורר רצון ונדיבות בכל איש מישראל. וזה שאיתא "משמיעין על השקלים", שזה ענין השקלים לעורר נדיבות ישראל, כי בוודאי אין רצון ה' במחצית השקל, רק בהתעוררות רצון פנימי שבין ישראל לאביהם שבשמים, כי יש בכל איש ישראל נקודה פנימית בלתי לה' לבדו.

שפת אמת

במוסף אומרים אור פניך כו', כי כמו שמוסף ש"ק נקרב למעלה ע"י רצונינו, כן נעשה מעשה השקלים

אור פניך עלינו אדון נשא אומרים בתפילת מוסף שבת שקלים בפיוט בכל ברכה, וכיון שנתקבלו הפיוטים בכל ישראל ראוי להבין בדבריהם ואף שמחברם ומתקנם לא כיון לזה יכול להיות אמת וכמו שכתב בספר אורים ותומים שדברי השו"ע וכדומה שנתקבלו בכל ישראל ראוים לפרש בדבריהם הגם שלא כיונו לזה כי רוח ה' דיבר בם, ואומרים 'ושקל אשא' כי החשק הוא כעשיה כמו שאומרים במוספין נעשה ונקריב באהבה כמצות רצונך ואף דבמוסף זה של יום שבת זה אי אפשר להיקרב ביומו דאף דבשבת ויו"ט יוכל בנין העתיד ג"כ להגלות כיון שהוא בידי שמים וכמו שאמר רש"י (ר"ה ל') מ"מ לא נוכל להקריב המוסף הזה באותו יום ואמרנו שהפירוש דנעשה ונקריב היינו ע"י החשק לעשות שהוא כמעשה כיון שנאנס ולא עשאה וזה שאמר כמצות רצונך ולא מצות תורתך, דרצונו ית' הוא רק מה שאמר ונעשה רצונו שזהו עיקר נחוח לשם הנחת רוח כמ"ש במשנה דזבחים, וזהו החשק והאהבה אף בזמן הזה וקודשא בריך הוא לא בעי מינן אלא ליבא ובגמרא סנהדרין (ק"ו) הקב"ה לבא בעי וכן אומרים ושקל אשא ממש במעשה ע"י החשק והרצון שנעשה מהם שקלים בבית נכון ונשא המשוכלל למעלה.

פרי צדיק

אוֹר פָּנֶיךָ עָלֵינוּ אָדוֹן נְשָׂא. וְשֶׁקֶל אֶשָּׂא בְּבֵית נָכוֹן וְנִשָּׂא.
וּבְצֶדֶק הֶגֶה עֵרֶךְ כִּי תִשָּׂא. גּוֹנְנֵנוּ בְּמָגֵן אֵל רָם וְנִשָּׂא:

אוֹר פָּנֶיךָ עָלֵינוּ אָדוֹן נְשָׂא. וְשֶׁקֶל אֶשָּׂא בְּבֵית נָכוֹן וְנִשָּׂא.
וּבְצֶדֶק הֶגֶה עֵרֶךְ כִּי תִשָּׂא. הַחֲיֵינוּ בְּעֶשֶׂם אֵל רָם וְנִשָּׂא:

אוֹר פָּנֶיךָ עָלֵינוּ אָדוֹן נְשָׂא. וְשֶׁקֶל אֶשָּׂא בְּבֵית נָכוֹן וְנִשָּׂא.
וּבְצֶדֶק הֶגֶה עֵרֶךְ כִּי תִשָּׂא. וְנַקְדִּישְׁךָ קָדוֹשׁ אֵל רָם וְנִשָּׂא:

אוֹר פָּנֶיךָ עָלֵינוּ אָדוֹן נְשָׂא. וְשֶׁקֶל אֶשָּׂא בְּבֵית נָכוֹן וְנִשָּׂא.
וּבְצֶדֶק הֶגֶה עֵרֶךְ כִּי תִשָּׂא. עַנְּגֵנוּ בְּנוֹפֶשׁ אֵל רָם וְנִשָּׂא:

אוֹר פָּנֶיךָ עָלֵינוּ אָדוֹן נְשָׂא. וְשֶׁקֶל אֶשָּׂא בְּבֵית נָכוֹן וְנִשָּׂא.
וּבְצֶדֶק הֶגֶה עֵרֶךְ כִּי תִשָּׂא. רְצֵנוּ כְּשֵׁי אֵל רָם וְנִשָּׂא:

אוֹר פָּנֶיךָ עָלֵינוּ אָדוֹן נְשָׂא. וְשֶׁקֶל אֶשָּׂא בְּבֵית נָכוֹן וְנִשָּׂא.
וּבְצֶדֶק הֶגֶה עֵרֶךְ כִּי תִשָּׂא. וְתִיטִיב לָנוּ בְּטוּבְךָ אֵל רָם וְנִשָּׂא:

אוֹר פָּנֶיךָ עָלֵינוּ אָדוֹן נְשָׂא. וְשֶׁקֶל אֶשָּׂא בְּבֵית נָכוֹן וְנִשָּׂא.
וּבְצֶדֶק הֶגֶה עֵרֶךְ כִּי תִשָּׂא. בָּרְכֵנוּ בְּשָׁלוֹם אֵל רָם וְנִשָּׂא:

וועד
קרן הבנין

דקהל ומוסדות יטב לב ד'סאטמאר

בעיה"ק **ירושלים** תובב"א

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

יברכך השם מציון

בקול שירה וזמרה, נרים קולינו בגבורה, לברך ולקלס בנהורא, לרגל יומא טבא בבית ידידינו עוז כצאת השמש בזריחה, מוקיר תורה ולומדיה בשפע והרווחה, והוא גופא עוסק באורייתא בתדירה, עינו ולבו אלינו במידה כבירה, להרים קרנינו ולהגבירה, מה רב טובו ונחלתו, למען הקמת הבנין האדיר רב פעולתו, מושיט תמיד שבט עזרתו, ה"ה

הרבני הנגיד המרומם כש"ת

הרה"ח ר'

יקותיאל דוד אהרן ווייס

הי"ו

מהיושבים ראשונה במלכות
לבנות את בית ה' אשר בירושלים ת"ו

לרגל שמחת נישואי בנו למז"ט

החתן **יואל יהושע** הי"ו

עב"ג הכלה החשובה תחי' בת ידידינו החשוב, כש"ת
הר"ר **יעקב שטערן** הי"ו

תקרב רינתינו, לפני ה' אלוקינו, שירוה מע"כ מכל יו"ח רב נחת דקדושה, במדה גדושה, עדי נזכה בקרוב הימים, לתשועת עולמים, ותחזינה עינינו, בביאת גואלינו, ומלכינו בראשינו, במהרה בימינו אמן.

המברכים בברכת ציון וירושלים

וועד קרן הבנין

עיה"ק **ירושלים** תובב"א

פנימי העלא בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

מתוך שיחה אצל מסיבת הוואך נאכט של נכד כ"ק מרן רבינו שליט"א

בן הנולד לחדב"נ הגה"צ ר' **יוסף רוקח** שליט"א
רב דביהמ"ד בית חיים יעקב דקהלתינו הק' בקרית יואל יצ"ו
בן הגה"צ ר' **יואל רוקח** שליט"א **אבד"ק קאזלוב מאנסי**

מוצש"ק פרשת משפטים–שקלים, כ"ט שבט שנת תשע"ז לפ"ק

חדב"נ הגה"צ רב דביהמ"ד אבני צדק שליט"א: וועז כ'בין געווען אין צפת, בין איך געווען ביים טאלטשעווער רב'ס הויז. דער טאלטשעווער האט געשריבן אין זיין צוואה אז מ'זאל דארט מאכן א סעודת ראש חודש, יעדן חודש איז דא דארט א סעודת ראש חודש אין די דירה. עס וואוינען דארט צוויי יונגעלייט, איין חודש איז עס ביי דעם יונגערמאן, און איין חודש ביים צווייטן.[1]

זיי האבן מיר געווייזן דאס הויז וואס דער טאלטשעווער רב האט געטראפן אונטער דעם, דארט איז דא נאך א גאנצע הויז, ער האט אנגעהויבן צו בויען א הויז און מ'האט געטראפן א גאנצע הויז אונטער דעם, דאס איז נאך דא היינט.[2]

חדב"נ הגה"צ רב דביהמ"ד בית חיים יעקב שליט"א: ער שרייבט אין די צוואה אז אויב דער ייטב לב וועט קומען קיין ארץ ישראל, וועט ער קענען דארט וואוינען, נישט בתורת יורש, נאר אז ער וויל קען ער עס נוצן.

רב דביהמ"ד אבני צדק: זיי וואוינען דארט אהן א געלט, זיי צאהלן נישט קיין רענט.

---

1 בשנת תר"ג הגיע הגה"ק מטאלטשאווע ז"ל לאר"י ובתחילה הי' דירתו בעיה"ק ירושלים ת"ו, ואח"כ בחר לו להתיישב בעיה"ק צפת יצ"ו, וקנה שם איזה מקום לבנות בית, ושכר פועלים כדי לבנות את הבית והתחילו לחפור כדי לעשות יסודות הבית, וכאן אירע דבר פלא, שבאמצע החפירה נתקלו הפועלים בגג של איזה בנין, כנראה אחד מהבתים שנהרסו מרעידת האדמה של צפת, והתחילו לחפור סביב הגג, והגיעו גם להכותלים, עד לבסוף נתגלה בנין שלם, ובתוכה אפילו מטה בסא ושלחן, וכל דבר הצריך לבית, וע"ז לא הי' צריך להוציא את כספו לבנות ביתו, והי' יכול להדפיס בכסף אשר חסך, את ספריו הק', ותיכף הדפיס ספריו.

ובחודש אדר בשנת תרט"ז שנת פטירתו כתב צוואה לביתו, וז"ל בצוואתו: "והבתים יהיו נשכרים כל אחד לאנשים אחרים דוקא ולא לבניי נ"י, וגם בשכירות אין להם רשות לדור בהם, רק אם יעלה ברצון השי"ת שיבוא לכאן התני הרב הגאון מו"ה יקותיאל יודא נ"י יהיו כל הבתים נמסרים לו אם ירצה לדור ולהשתמש בהם, וגם הוא יתן שכירות כרצונו. וכל השכירות הן מהתני הנ"ל והן מאחרים יתחלק בכל ראש חודש מחמת שלא קיימתי בסעודת ראש חודש להזמין אחרים לסעודה זו, ויהיה עולה חלוקה זו לעולם לתיקון להתחלק ע"י התני הצדיק נ"י או ע"י האפוטרופוס אשר יבואר כאן בכל ראש חודש וראש חודש בל יחסר גם אחד, והשכירות יהיה מזומן בתחילת השנה על כל השנה. וכל מה שיהיה מותר אחר שיתקיים יתחלק לבניי הנזכרים חלק אחד, ולבנותי ולהתניי חצי חלק לכל אחד, גם מספרים וחפצים".

2 תמונת ביתו של הרה"ק מטאלטשאווע בצפת כהיום (בצד ימין):

ס׳איז א חידוש אז די סעודת ראש חודש איז די וועלט נישט אזוי מקפיד – יעצט בינאכט איז דאך שוין ראש חודש – און דער טאלטשעווער רב האט געשריבן מ׳זאל מאכן דארט א סעודת ראש חודש. מ׳האט נישט געמאכט קיינמאל קיין עסק דערפון.

רבינו: ווען דער טאלטשעווער דב האט געוואלט פארן קיין ארץ ישראל, איז ער געפארן זיך געזעגענען פון די צדיקים דעמאלטס, ער איז געווען ביים ריזשינער, און ביים רביץ ר׳ הערש פון רימנוב, ער איז געווען אין פרעמישלאן, און רבי מאיר׳ל פרעמישלאנער האט אים געבעטן זיין פאם, און ער האט עם אים נישט צוריק געגעבן נאר הערשט צוויי וואכן שפעטער, נאכדעם איז מען געווארן אז יענע שיקּ האט זיך נישט גוט געענדיגט.

מוה״ר שמואל הכהן פריעדמאן הי״ו, משב״ק: דער רבי ז״ל דער ברך משה פלעגט דערציילן אז וועז דער טאלטשעווער רב איז אלט געווארן זיבעציג יאר האט ער געהאט א ספק צי ער זאל דרוקן זיינע ספרים,[3] אדער ער זאל פארן קיין ארץ ישראל, קיין געלט פאר ביידע זאכן האט ער נישט געהאט. און דער ייטב לב האט אים געזאגט אז ער זאל פארן קיין ארץ ישראל און ער וועט קענען טוהן ביידע.

רבינו: דער טאטע ז״ל פלעגט צו זאגן, ׳דרייצן יאר האט ער געלעבט אין ארץ ישראל׳, ער איז געבוירן אין שנת תקל״ד, און ער איז נסתלק געווארן (ח״י תמוז) תרט״ז, ׳און למעשה האט ער אין די דרייצן יאר אנגעיאגט ביידע׳ (שעלה לארה״ק וגם הדפים את ספריו הק׳ ספר תולדות אדם על סוגיות הש״ס וספר באר שבע עה״ת ומועדים).

א׳ הנוכחים: ער איז דעמאלטס ארויפּ געגאנגען קיין ארץ ישראל?

רבינו: יא, וועז ער איז געווארן זיבעציג יאר, ער איז געפארן וואוינען קיין ארץ ישראל אין יאהר תר״נ.[4]

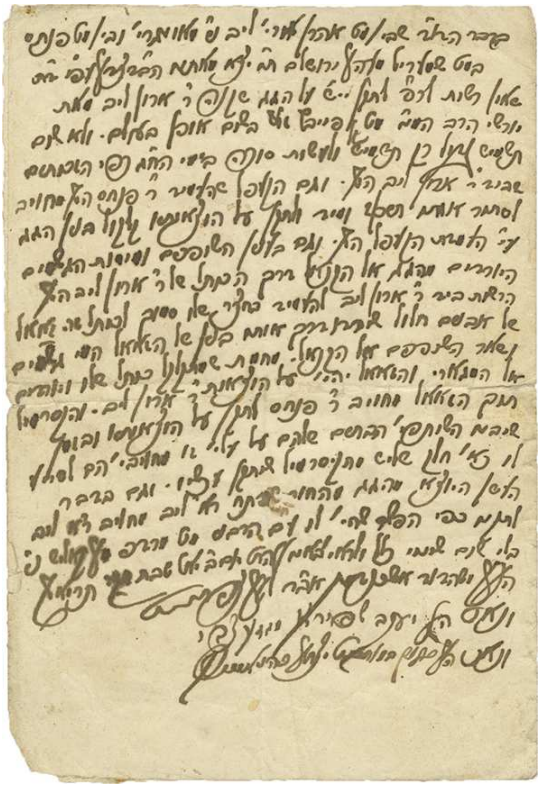
וועז דער ייטב לב האט געדרוקט זיין ספר, דעם ייטב לב, האט ער נישט געהאט ביי די דרוקערייי גענוג פאפיר צו ענדיגן דעם ספר, האט ער זיך געכאפט אז ער ברענגט קיינמאל נישט נאך קיין תורות פון זיין שוועי, איז אין פרשת האזינו ברענגט ער פונעם שוועי. אויך אין פרשת

---

3 שער הספר ׳תולדות אדם׳ מהרה״ק מטאלטשאווע שנדפס בירושלים ויש עליו חותמת מרן רביה״ק זי״ע אב״ד דק״ק קראל והגליל:

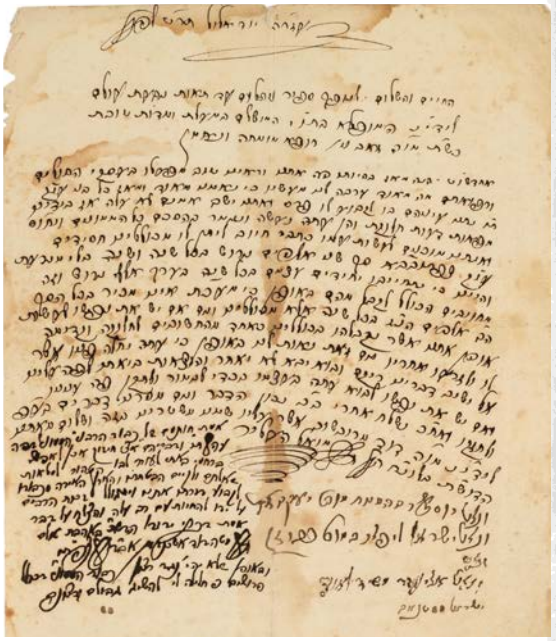
4 פסק דין בין שכנים בכתי״ק וחתימתו של הגה״ק מטאלטשאווא בעיר צפת שנת תרי״א:

וזאת הברכה ברענגט ער אים צו, דאם האט ער צוגעלייגט ווענן דעם.

דער ייטב לב אליין שרייבט אזוי אין אבני צדק (בשו"ת אבני צדק אבהע"ז סי' נ"ו), ער שרייבט עם צום שוואגער (ניסו הגה"ק רבי יואל אשכנזי ז"ל אבד"ק זלאטשוב ובעל שו"ת מהר"י אשכנזי חותנו של מרן הגה"ק בעל קדושת יו"ט ז"ל).[5]

להלן מכתב בכתב ידו של הגה"צ רבי שמואל העליר זצ"ל מצפת ובצידו הוסיף הרה"ק מטאלטשאווע זצ"ל בכת"י:

5

וולש"ק שם הפלא ופלא: ע"ד אשר לא הבאתי בס' ייטב לב בתחילה דברי מו"ח האון הצדיק זללה"ה אספר לו דבר פלא הענין שלא הבאתי כי לא זכרתי בזכרוני ממנו דבר בענין אגדה, ולכן לא חדשתי עפ"י דבריו, ולהעתיק מספרו באר שבע בלי חידוש דבר אמרתי למה זה לי, הלא הספר בעולם. ופעם א' בעת שכבר ניתן לדפוס, אמר לי חתני הרה"ג מו"ה יוקיל נ"י אבד"ק בערבעשט, לא טוב הדבר שאיני מזכיר בשם מו"ח ז"ל שיהי' חידוש בעיני העולם ובפרט בעיני בניו מה זה ועל מה זה, והשבתי לו מטעם הנאמר, ואח"ז כשהי' קרוב לגמור, עמדו המדפיסים בפ' נצבים, כי כלה הנייר הנצרך לזה והמדפיס היה רוצה לגמרו בזמן המוקדם, אבל ארכו הימים ששלח אחר נייר ולא בא, והוא כתב כמה פעמים לשלוח לו והשיב לו ששולחין לו, ושוב ארכו הימים ושבועות וזמן רב ולא בא, והיה הדבר לפלא בעינינו מה זה ועל מה זה, כי בכ"ע ששלח אחר נייר מהר לבא ומה נשתנה היום מיומים, ואז עלה בלבי אין זה כ"א מאת ה' היתה זאת הסיבה לעכבו כי לא לרצון הדבר הזה למו"ח הגאה"צ זלה"ה שאינו לפי כבודו, ותיכף נתעוררתי ואמרתי מוכרח אני להעתיק מספרו באר שבע בלא חידוש דבר ע"י והזכרתיו בפ' האזינו ופ' ברכה שלשה פעמים, א' על הפסוק האזינו ב' על הפסוק כי שם ה' אקרא ג' בפ' ברכה, אך שניתי מלשונו ללשוני כאשר הי' עם לבבי ביתר שאת, ואחרי שכך עשיתי בא הנייר ונגמר להדפיסו ולהוציאו לאורה תלי"ת.

6

ראשיתו ויסודו של ביהמ"ד הרי הוא נעוץ בנסיעתו המפורסמת של הגה"ק משינאווא ז"ל בשנת תר"ל לארה"ק, אשר כל הנסיעה ומטרתה הרי היתה אפופה מסתורין, וכמה שניסו חסידים ומקורבים לדעת סיבת נסיעתו, לא קיבלו תשובה ברורה, אלא אך התבטאותו של הגה"ק משינאווא שהמטרה האמיתית שלשמה נסעתי ומה שפעלתי בארה"ק לא יתגלה אלא בבוא משיח צדקנו.

אמנם אחד מהדברים המפורסמים והידועים שפעל הגה"ק משינאווא ז"ל היה שבא בשליחות אביו הק' מרן הדברי חיים שאמר עה"כ והתפללו אליך דרך ארצם הכוונה שהתפילות עוברים קודם בא"י ואח"כ עולים למרום, ולכן רוצה שיהיה לו מקום בא"י ששם יעברו תפילותיו, ובאמת רבות פעל שם הגה"ק משינאווא ז"ל להשגת מקום לבניית בית המדרש, וגם יסד המקווה שם.

אמנם עדיין לא זכו לברך על המוגמר ורק בשנת תרל"ג הגיע לצפת שליח מרן הדברי חיים הרה"ח ר' ברוך דוד כהנא ז"ל, והוא לא נח ולא שקט עד שהקים הבנין לתפארת מהמסד ועד הטפחות, ואף שגם לו היו קשיים רבים בפי שמסופר אך סוף סוף זכו בסיוע מרן הדברי חיים שאף הקדיש לכך שבת מיוחדת פר' במדבר שאז הגיע שליח מיוחד מא"י, ובאותה שבת הכריז הגבאי שכל העליות והמי שבירך ילכו לטובת ביהמ"ד בצפת, והנדבן הראשון היה הנגיד המפורסם ר' אייזיק שטערן שתרם סכום גדול של שני מאות רובל בכסף ובעורתם הוקם ביהמ"ד לתפארה (עפ"י הקדמת הספ' חיבת וברכת הארץ).

כן ידוע שכל עניני צדקת רמבעה"נ 'דכולל גאליציא' הכל עבר תחת ידיהם הנאמנות של הגבאים והאמרכלין שכולם הוי כמעט ממתפללי ועמודי התווך של הקלויז, ובפרט היה ידוע הרה"ח ר' ברוך דוד כהנא ז"ל שהוא היה איש אמונם וסודם של גדולי הדור ונשיאי הכולל ה"ה הגה"ק משינאווא והגה"ק מוהר"י מבעלוא, ומספור שפעם אחת יצא אחד מאנשי דלא מעלי נגד ר' ברוך דוד בטענות סרק שאינו מנהל את עניני הכולל כדבעי, ורבי ברוך דוד החליט בדעתו להסיר מעליו את המינוי וכאשר נתוודע הדבר להרה"ק משינאווא שלח מכתב חריף לרבי אברהם יהושע רובין זצ"ל אב"ד בצפת, בו קורא לקנוס את המבזה כדין המבזה תלמיד חכם, ולא ליתן לרבי ברוך דוד לעזוב את תפקידו, ובאמת עד יומו האחרון כ"א שבט תרפ"ה ניהל את הנהלת הכולל ביד רמה.

7

עיין בס' דברי יחזקאל (כתבי קודש מכתב י"ח) מה שכ' להרה"ק משינאווא להגה"צ מבראדשין ז"ל (בשנת תרי"ז) בו הוא מבאר באריכות דעתו הקדושה נגד חבורת 'שיבת ציון' ובתודה"ק כותב: ...ע"כ דירת ארץ

ער שרייבט אז זיין אידעם רבי יוקל (ב"א והתנו הגה"ק רבי ישראל יעקב יוקל ט"ב ז"ל אבד"ק וואלאווין) האט אים געפרענגט דערוועגן, ער איז געווען דעמאלטם בערבעשטער רב.

והמשיך רב דביהמ"ד אבני צדק: כ'האב געהערט מיטן ראש הכולל אין צפת ער הייסט ר' חיים יוסף הורוויץ, דארט אינעם צאנזער קלויז,[6] דער שינאווער רב האט דאך געבויעט דאס ביהמ"ד – דער דברי חיים האט אים געהייסן – ווען ער איז געווען דארט אום תר"ל.[7] האט ער פארציילט

אז רבי אלעזר אושפיצינער דעם דברי חיים׳ס איידעם האט געדאוועט דארט.[8] ס׳איז דא דארט א שטענדער וואם רבי אלעזר אושפיצינער האט געדאוועט דערויף. צוויי יאר האט ער געוואוינט דארט, און האט דארטן געדאוועט אין דעם ביהמ״ד.[9]

האט ער מיר פארציילט אז דער זיידע (מרן העצי חיים ז״ל) האט געהאט דארט א כולל פאר לומדי תורה וואם ער האט אויסגעהאלטן, ער האט געשיקט געלט אז דארט זאל זיין א כולל.

רבינו: אודאי, א באוואסטע זאך.[10]

רב דביהמ״ד אבני צדק: וואם עפעם פונקט אין צפת?

רבינו: ער האט געהאט אין נאך פלעצער.

דער קדושת יו״ט האט געהייסן מ׳זאל מאכן א כולל אין ארץ ישראל, ער האט געהייסן מ׳זאל מאכן אן עקסטערן כולל, און ער האט געשיקט געלט מ׳זאל זיך אפטיילן פון וויזניץ. ס׳איז געווען א מחלוקה, און ער האט געהייסן מ׳זאל מאכן א כולל.[11]

רב דביהמ״ד אבני צדק: ער האט נישט געדענקט צו זאגן אין וועלכן יאר דאם איז געווען.

רבינו: פאר די ערשטע וועלטם קריג.

רב דביהמ״ד אבני צדק: דעמאלטם האט דער קדושת יו״ט געשיקט.[12]

ישראל גורמת להיות ניזון מהשי״ת בעצמו, כמו שהיה בזמן שבהמ״ק היה קיים והיו שומרים תורה ומצות היו דבקים בא׳ חיים, וניזונין בלי אמצעי, אבל בעוה״ר עתה שגלינו מארצנו, טוב להחזיק את היושבים שם ועוסקים בתורה ומצות מתוך הדחק, ואם רוצה בעל נפש להיות לו אחוזה בארץ ישראל יוכל לקנות מקום באיזה ביהמ״ד, ׳כמו שגם אנכי קניתי בצפת׳, והרבה אנשים קנו מקומות בבתי כנסיות... עיי״ש.

גם רביה״ק ז״ל בויואל משה (דף שנ״ח) מזכירו וכותב במר נפשו בזה״ל: וכבר התמרמר ע״ז מרן הקדוש משינאווא זצלה״ה במכתבו שנת תרנ״ז, הנדפס בדברי יחזקאל, שהביא מה שראה בספריהם, שמי שדר בא״י אעפ״י שאינו מקיים התורה אין בו עון, וקללם ע״ז בללות נמרצות והביא ראי׳ מזה על חברת האנשים השולחים לעבוד שדות בא״י שהם תועבות ה׳, עי״ש כל הענין באריכות.

8 הגה״ק רבי אלעזר הלוי ראזענפעלד ז״ל אבד״ק אושפיצין בן הגה״ק רבי יהושע ז״ל מקאמינקא בנו של הגה״ק רבי שלום ז״ל מקאמינקא, והי׳ כמה שנים באר״י ואח״כ חזר למדינת אייראפע.

9 להלן תמונת ה׳צאנזער קלויז׳ בצפת:

10 כ״ק רבינו הברך משה ז״ל הזכיר בזה כמ״פ דעי״ז זוכין לקיים מצות ישוב אר״י כמ״ש מרן כ״ק דודי ז״ל בספה״ק ויואל משה (מאמר ישוב אר״י סי׳ ק״ב, וקל״ג אות י׳) מדברי הפוסקים, עי״ש.

11 ולחיבת הקודש נעתיק בזה מתוך דברות קודש שהשמיע מרן רבינו שליט״א בעת התחדשות כוללינו הק׳ בבני ברק, כולל עצי חיים צדקת רבי מאיר בעל הנס, כדלהלן:

״דער טאטע ז״ל האט מחדש געווען דעם כולל עצי חיים בחיים חיותו. ער האט דאס געשפירט פאר א הייליגע זאך, ווייל ער האט געוואוסט און געדענקט פון דערהיים ווי דער זיידע דער עצי חיים ז״ל האט זיך געפלאגט מיט דעם ביז ער האט דאס אויפגעשטעלט. דאס איז נישט געמאנגען אזוי פשוט.

דער זיידע ז״ל דער קדושת יו״ט האט אים אנגעזאגט פארן הסתלקות, ער האט געשפירט פאר אזוי וויכטיג, אז דאס איז געווען איינס פון די זאכן וואס ער האט אנגעזאגט, אז מען זאל מאכן א כולל אין ארץ ישראל פאר אנשי שלומינו. דער זיידע דער עצי חיים ז״ל איז אלט געווען פיר און צוואנציג יאר ווען ער האט איבערגענומען דאס רבנות אין תרס״ד. ער האט אנגעהויבן צו טון פעולות, און ס׳איז נישט געמאנגען אזוי גרינג. מ׳האט נישט געקענט אזוי לייכט מאכן א כולל. עס איז נישט אזוי ווי היינט, יעדער באשליסט מען מאכט א כולל. ס׳איז געווען א טענת חזקה, און עס איז געווארן זייער פארפלאנטערט.

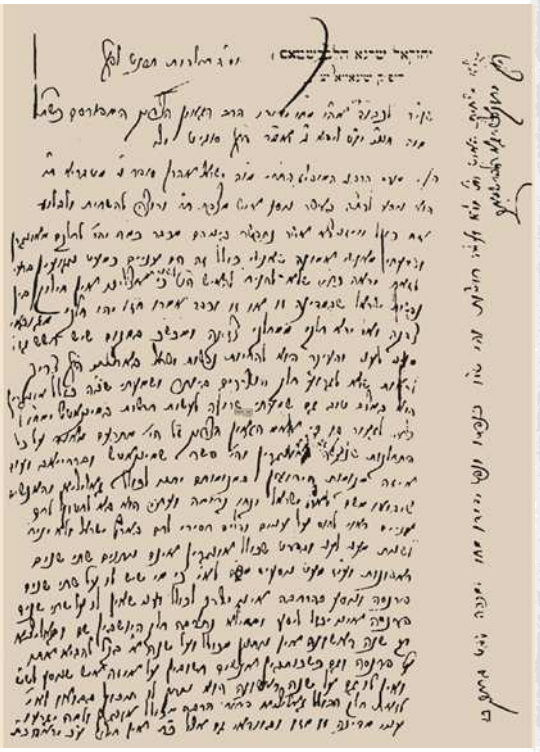
ער איז געווען א אינגערמאן וועו ער האט אנגעהויבן דאס אויפצושטעלן. ס׳איז געווען א דין תורה ביים ערוגת הבושם, א לאגגע היסטאריע וואס דאס האט זיך אפגעשפילט אפאר יאר. ס׳האט אים פארשאפט אסאך עגמת נפש, אבער ער האט דאס געזומען ערנסט, ווייל זיין פאטער, דער זיידע ז״ל דער קדושת יום טוב האט אים אנגעזאגט אז ער זאל זעהן דאס צו מאכן. האט ער זיך אריינגעווארפן אין דעם, און ס׳איז אים געגאנגען אין לעבן, און ער האט דאס באוויזן, ער האט דאס אויפגעשטעלט.

ער האט געשיקט געלט קיין ארץ ישראל. איך האב אפאר אינטערעסאנטע בריוון פון יעדע דריי חדשים וואס ער האט געשיקט געלט קיין ארץ ישראל, אזוי יעדע דריי חדשים, יעדע פערטל יאר האט ער געשיקט דאס געלט, מיט א רשימה, עס איז געווען ביי אים אן עסק, אן עבודת הקודש״.

12 להלן מכתב ממרן הגה״ק משינאווא ז״ל אשר כתב למרן הגה״ק הקדושת יו״ט ז״ל בשנת תרנ״ט לפ״ק בענין הכולל בארה״ק:

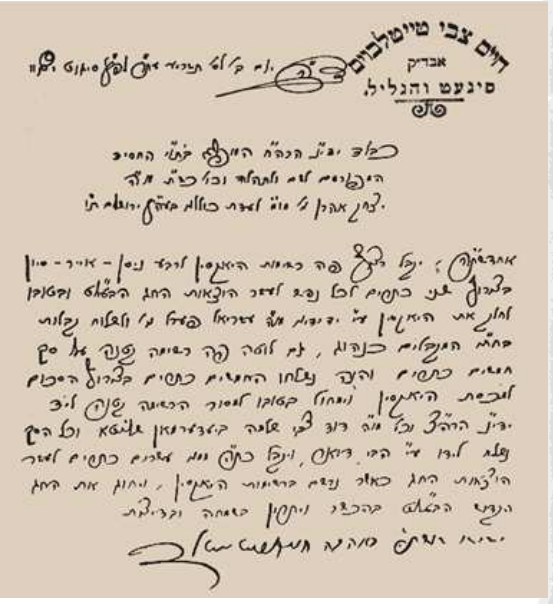
רבינו: איך האב בריוו'ן אויך פונעם זיידן דער עצי חיים.[13]

רב דביהמ"ד אבני צדק: אבער ער זאגט אז דער זיידע דער ברך משה האט אויך געשיקט געלט, אזוי זאגט ער, א

13

להלן א' ממכתבי מרן הגה"ק העצי חיים זי"ל אודות החלוקה החודשית להסיגוטער כולל באה"ק:

שטיקל תקופה איז געווען וואס דער זיידע האט געשיקט געלט אז יונגעלייט זאלן לערנען דארט אין יענעם ביהמ"ד.[14]

דער שווער קען מסתמא דעם ר' חיים יוסף הורוויץ, ער איז א משפחה מיטן דיסעלדארפער רב רבי אברהם הורוויץ.

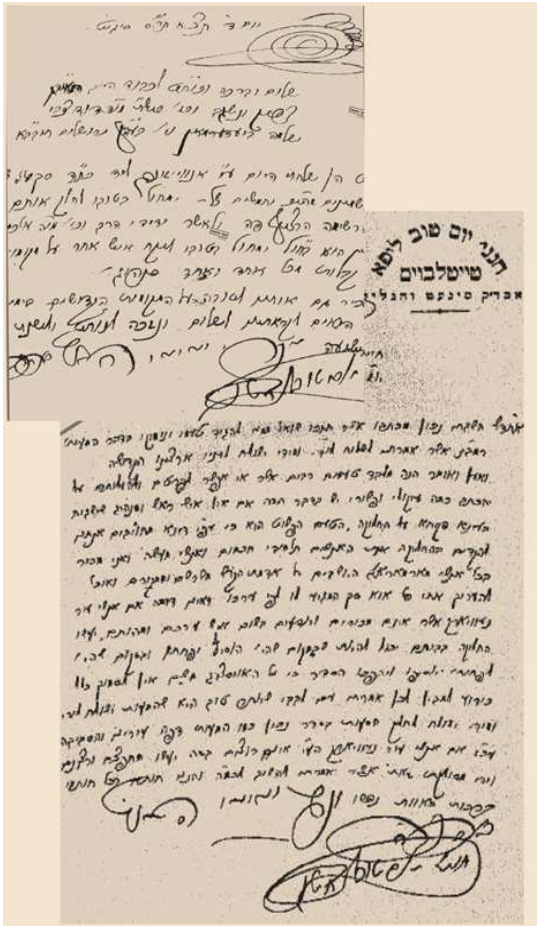
רבינו: ער האט געמאכט דעם ספר 'דבר הלכה' אויף הלכות יהוד.

רב דביהמ"ד אבני צדק: יא, זיין נעפיו איז ער, פון די משפחה. ער איז דארטן דער ראש הכולל, ער איז א עלטערער, ער געדענקט ווי דער זיידע (מרן הברך משה ז"ל) האט געשיקט געלט פון דאהי אלס סיגוטער רב.

הרש"ה: ס'איז דאך געווען א שטיק צייט וואס צפת איז געווען זייער אויסגעשפילט. יעצט ווערט אביסל בעסער דארט.

14

להלן שתי מכתבים הבאים כאחד מאת מרן הגה"ק הקדושת יו"ט ז"ל אודות ה'חלוקה געלט' לעני ארי"י:

רב דביהמ"ד אבני צדק: דא רעדט מען אבער פון אלט–שטאט. אין דעם נייעם חלק דארט קומט אן עולם, די אלטע שטאט איז נאך אלץ אזוי ווי אמאל.

רבינו: די וואס באזעצן זיך גייען אין די נייע שטאט, דאס איז העכער דעם? דארט וואו רבי משה ערנסטער׳ס שיכון?

רב דביהמ"ד אבני צדק: יא, אביסל ארויפציר. דארט הייסט שוין די נייע חלק.

רבינו: דאס איז נידריגער וואו די אלט שטאט. דארט וואו רבי משה ערנסטער האט זיין ישוב און זיין קהלה [מאור החיים] האב איך געזעהן וואו דאס איז.

רב דביהמ"ד אבני צדק: דעמאלטס אין יענע צייטן איז דארטן געווען זייער אויסגעשפילט.

רבינו: היינט איז שוין אנדערש, היינט איז שוין דא דארט א תלמוד תורה ׳בית עין׳.

רב דביהמ"ד אבני צדק: ווייל ס׳איז ביליגער די דירות דארט, דאס זעלבע פראבלעם פון דאהי איז דא דארט אויך, דארט קאסט א דירה ארום הונדערט צוואנציג טויזענט דאללער, און ירושלים קאסט אסאך אסאך מער.

רבינו: דארט האט מען זיך שוין אויסגעלערנט אז מ׳גייט ארוים פון די גרויסע שטעט, דאהי האט מען זיך נאכנישט אויסגעלערנט, די שטאטישע וויסן נאכנישט געגנג דערפון, זיי דערהערן עם נאכנישט.

רב דביהמ"ד אבני צדק: דארט איז אויך נישט אזוי גרינג.

רבינו: דארט גייט מען קיין בית שמש, קיין אשדוד, קיין חצור, מ׳גייט שוין היינט איבער אראל.

רב דביהמ"ד אבני צדק: א אינטערעסאנטע זאך, ער זאגט אז דער שינאווער רב איז געווען זיבעצן חדשים אין ארץ ישראל. ס׳איז א לאנגע תקופה.

רבינו: זיבעצן חדשים, אנדערט–האלבן יאר כמעט,[15] דאס מיינט אז ער איז געווען אלע ימים טובים פון שנת תר"ל דארט.

רב דביהמ"ד אבני צדק: לכאורה יא.

רבינו: ווען דער שינאווער רב איז צוריק געקומען פון ארץ ישראל האבן די חסידים געשמועסט צווישן זיך פארוואס איז געפארן, וואס ער האט אויפגעטוהן אין ארץ ישראל, דער שינאווער רב איז פונקט אדורך געגאנגען און האט געפרעגט וואס מ׳רעדט דא? האט מען געזאגט אז מ׳רעדט וואס דער רבי האט אויפגעטוהן אין ארץ ישראל. פרעגט דער שינאווער רב, נו, וואס זאגט מען?, האט מען געזאגט איינער זאגט אז דער רבי האט דאס געטוהן, און איינער זאגט אז דער רבי האט דאס געטוהן... איינער זאגט אז דער רבי האט געוואלט דרוקן א ספר,[16] האט ער געזאגט ׳דאס וואס כ׳האב געטוהן אין ארץ ישראל וועט מען וויסן וועט משיח וועט קומען׳.

די וועלט זאגט אז ער איז געפארן זעהן וויזוי ס׳זעהט אויס אן עטיפת הישמעאלים (בנוגע להלכה של עטיפת הטלית).[17] אזוי זאגט מען נאך.

מוה"ר אברהם משה פאלקאוויטש הי"ו: וועז דער סטראפקובער רב (הגה"ק רבי אברהם שלום הלברשטאם ז"ל בעמח"ס דברי שלום, בנו של הגה"ק הדברי יחזקאל משינאווא ז"ל) איז געווארן בר מצוה איז זיין פאטער (הגה"ק משינאווא ז"ל) נישט געווען אינדערהיים, ער האט געלייגט תפילין אין צאנז ביים זיידן. דער דברי חיים האט געהיסן בחורים זאלן לייגן תפילין

---

15 כידוע שהרה"ק משינאווא נשה בארה"ק כשבע עשרה חדשים, משלהי שנת תרכ"ט עד תחילת שנת תרל"א לפ"ק.

16 כידוע שהרה"ק משינאווא הדפיס הספרים הגדולים ספר הגלגולים של האר"י הק' זי"ע וספר זהרי חמה על הזוה"ק מהגה"ק הרמ"ק זי"ע מעיה"ק צפת ת"ו.

וז"ל הרה"ק משינאווא בשער ספר הגלגולים: 'אשר הקרה ה' עתה מקרה טהור לפני בהיותי באה"ק, והוצאתים לאור אני הק' יחזקאל שרגא האלברשטאם אבד"ק סטראפקוב'.

17 עיין בס' נמוקי או"ח (סי' ח' אות ב') שמאריך לבאר באריכות כל סדר עטיפת הישמעאלים, ובאות ה' מביא ד' הגמרא בסס' שבת (דף ס"ה ע"א) הערביות יוצאות רעולות, פירש"י דרך ערביות להיות מעוטפות ראשן ופניהן חוץ העינים וכו' עכל"ה. הרי שאין מכסות ראשן עד העינים מלפניהם ולמטה, רק מלמטה מתעטפות סביב גרונם ופיהם כדי שישארו העינים מגולים, (כי בודאי אין לומר שעושין נקבים בטליתן במקום העינים שיסתכלו דרך שם), ואם הנשים מחמת צניעות אין מכסות העינים, כ"ש האנשים שאין מכסין טליתם על העינים דכנ"ל.

ובאות ו' כותב, וגם עתה רואין בארה"ק ושארי ערי תורגמה הערביים הישמעאלים אשר מנהג אבותיהם בידיהם, גם במלבושיהם כנודע, ויעשו כן כשרוצה לילך במרוצה אז נוטל חלק אחד מבגדו הרחב העליון ומשליכו על כתפו וכורכו על צוארו, וכשהוא רפש וטיט ורוצה לרוץ אז גם החלק השני הוא מגביהו וכורכו על צוארו וזהו עטיפת הישמעאלים, כי אם יכסה פניו אז לא יראה אנא לילך כלל וכנ"ל, וכמו שנהג אדומו"ר הקדוש רבינו יחזקאל זי"ע הרב משינאווא. כי גם בעת עטיפת ישמעאלים שהוא עשית עיקר המצוה מן המובחר לעשות אז גם כדעת הגאונים והאריז"ל שצריכים עטיפת ישמעאלים, מ"מ צריכים לדקדק להמשיך למטה הטלית מצד ערפו ואחוריו שיהיה מכוסה בו ראשו ורובו של הגוף, כיון שעיקר מדינא היא ההלכה בזה בטוש"ע כדרך שבנ"א וכו', היינו עיקר עטיפת הגוף, ע"כ צריך להיות אז רוב הגוף ג"כ מכוסה כדי שלא יבטלו בעת עטיפת ישמעאלים המצוה בעיקרה להלכה שהוא עטיפת הגוף, והיינו רובו כנזכר, עיי"ש.

חוה"מ, פאר אים האט ער געזאגט, דו זאלסט נישט לייגן ווייל דיין טאטע זאגט מ'זאל נישט לייגן. אזוי ברענגען זיי צו.

רבינו: וועז דער שינאווער רב איז אהיים געקומען האט דער דברי חיים געמאכט א סעודה לכבודו, צו זיין אהיים קומען, און דער דברי חיים האט געבעטן ער זאל עפעס דערציילן וואס ס'איז געווען דארט אין ארץ ישראל.

האט דער שינאווער רב דערציילט אז וועז ער איז געווען אין ארץ ישראל האט ער געזעהן א ל"ו צדיק. וועז ער איז געווען אין צפת, איז ער געווען אין מקוה דארטן, און יענער צדיק איז געווען פריער אין מקוה, וועז ער האט זיך געטובל'ט האט ער באמערקט אויף איהם אז ער איז עפעס א זאך... וועז שינאווער רב איז אריין אין בור הטבילהאיז יענער איד שוין ארויס פון בור, אבער ער האט געוואלט זיך קענען מיט יענעם איד, האט ער אבער געזעהן אז יענער איד האט זיך שוין מזרז געווען און מקדים געווען ארויסצוגיין פון די מקוה, דער שינאווער רב האט זיך צוגעאיילט ארויס צו גיין פון די מקוה.

דער שינאווער רב האט איהם אנגעהויבן נאכגיין און זוכן, דער איד האט געשפירט אז מ'נייט איהם נאך האט ער אנגעהויבן צו גיין שנעלער, האט דער שינאווער רב אנגעהויבן צו גיין נאך שנעלער, ביז ער האט איהם דערגרייכט, דעמאלטס האט זיך דער איד אויסגעדרייט צום שינאווער רב און געזאגט 'שינאווער רב, וואס אהרט איך אז איך לעב' (היינו שרמז לו בזה כי מה שיתגלה צדקתו יזיק לו), האט זיך דער שינאווער רב צוריק געדרייט.

שפעטער שב"ק האט דער שינאווער רב געקלערט אז ער האט געדארפט כאטש בעטן א ברכה פון דעם איד, האט ער מוצאי שבת זיך אנגעהויבן נאכצופרעגן וואו איז דער איד?, ביז איינער האט איהם געזאגט אין וועלכע אכסניא ער איז, איז דער שינאווער רב געגאנגען צו די אכסניא אויפזוכן דעם איד דארטן, אנקומענדיג אין די אכסניא פרעגט ער וואו איז דער איד, זאגט איהם דער בעל אכסניא, אז דער איד האט טאקע ביז יעצט דא געוואוינט, אבער ער האט זיך יעצט צוזאם געפאקט די פעקלעך און אוועק געגאנגען פון דא, אזוי האט ער געזעהן איינעם פון די ל"ו צדיקים.[18]

ואיחל רבינו לאבי הבן: לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן זאלסט מכבים זיין דיין קינד בבריתו של אברהם אבינו בעתו ובזמנו און מגדל זיין לתורה לחופה ולמעשים טובים.

ואיחל רבינו לבני המשפחה ולכל המסובים, ואחר הזמירות למוצש"ק כיבד רבינו את מוה"ר יהושע מענדלאוויטש הי"ז משב"ק לזמר מכתם לדוד, לכבוד ההילולא קדישא של מרן הקדושת יו"ט ז"ל

הרא"מ: כ'בין אמאל פורים ארויף געגאנגען צו ר' מרדכי עקשטיין ע"ה,[19] ער האט זיך נישט גוט געפילט און כ'בין אים געגאנגען מבקר חולה זיין, האט ער מיר דערציילט אז וועז ער איז געווען א קליין קינד איז דער קדושת יו"ט געווען צוגאסט אין קראסנא, און ער האט דעמאלטס געהאט א געשווילעכטס, עם איז אים געווארן געשוואלן זיין האלז, מ'האט עם גערופן 'אסכרה', און ער איז שוין געווען דאס דריטע קינד ביי זיי מיט די מחלה, זיינע צוויי עלטערע געשווויסטער זענען שוין אווק, אין עם האט זיך אהנגעשוואלן אין איין נאכט די גאנצע מעשה, צופרי זיבענע–אכטע איז דער דאקטער געווען, און ער זאגט אז דאס קינד האט שוין נישט מער צו לעבן מער ווי אפאר שעה.

די מאמע איז געווארן היסטעריש. זי האט געעפנט די טיר, און זי זעהט ווי דער קדושת יו"ט גייט אין די גאס צום דאוונענן צופרי, ס'איז געווען פרייטאג אינדערפרי, האט זי געכאפט דאס קינד אויף די האנט און ארויסגעלאפן צום קדושת יו"ט, אין זי פארציילט אים וואס דער דאקטער האט געזאגט – כ'מיין זיין טאטע האט האט געהייסן ר' מענדל – רופט זיך אהן דער קדושת יו"ט 'מענדל האט מיר גארנישט

---

18 בדרך אגב, מן הענין לציין מעשה פלא המובא בס' אוצר ישראל (עמ' ל"ה) בשם האדמו"ר מסטראפקוב ירושלים ז"ל ששמע מיהודי שהיה שם בשעת מעשה, בשינאווא התגורר איזה יהודי פשוט, וטרם שנסתלק מהעולם פתח את פיו ואמר, שיביאו כסא לאברהם אבינו ע"ה, ואח"כ אמר שיביאו כסא ליצחק אבינו ע"ה, אח"כ נסתלק האיש מהעולם, וסיפרו זאת להגה"ק משינאווא ז"ל, אז אמר הגה"ק האיך יכול להיות שבעירינו היה צדיק נסתר ואנכי לא ידעתי, אינו יכול להיות דבר כזה. ולקח הגה"ק עשרה אנשים ונכנס לביתו של הנפטר ואמר להנפטר בלש"ק: אני גוזר עליך שתקום ותאמר מה היה כאן, והנפטר הקים עצמו ואמר, היות ויש לו שלשה בנות ואין להם מעות לשלם הנדן, לכן פיתה אותו היצה"ר שיעשה ככה טרם מותו שיחשבו עליו שהיה צדיק נסתר, כדי שיקחו את בנותיו בלי נדן, והנפטר השכיב עצמו שוב. ואח"כ אמר הגה"ק משינאווא ז"ל שהפליא זאת לעשות כי לא רצה שיהודי יסתלק מהעולם עם שקר גם כזה.

19 מתלמידי מרן הקדוויו"ט ז"ל ובא לאמעריקא עוד לפני המלחמה, ועמד במסירות לימין רבותיה"ק ז"ל בעת בואם לאמעריקא בשנת תש"ז לפ"ק.

געזאגט'..., זאגט זי, ווען דער רבי איז דא האט מען מעגדל נישט קיין ווייב, מעגדל האט נישט קיין קינדער, און ער ווייסט נישט אז דאס קינד שפירט זיך נישט גוט..., ווייל ס'האט זיך אהנגעשוואלן זייער שנעל.

דער קדושת יו"ט איז אריין געקומען אין שטוב, און האט געהייסן מ'זאל אריבער רופן דעם דאקטער. און ער האט געפרעגט דעם דאקטער, צי אפשר וואלט געווען אן עצה, אויפשניידן דעם האלז פון אינדרויסן און אויסצאפן דעם אייטער? זאגט דער דאקטער, עס וועט נישט העלפן, ווייל אז עס איז נישט דא קיין אנטיביאטיק מיט וואס צו היילן דעם אייטער וועט זיך עס ווייטער אנזאמלען, דאס קינד וועט זיך נאר מוטשען נאך אפאר טאג... פרעגט ער, אבער שאדן וועט עס?, זאגט דער דאקטער, פאר דעם קינד וועט שוין גארנישט שאדן...

להלן ה"גרינדונגס סערטיפיקעט' בעת יסוד הקאנגרעגעישן 'עצי חיים סיגעט' ביום ז' חשון תש"ז לפ"ק, עליה חתום הר"ר מרדכי עקשטיין הנ"ל יחד עם תלמידי מרן העצי חיים ז"ל הר"ר מרדכי ווילינגער ז"ל והר"ר יעקב יצחק צימענד ז"ל:

CERTIFICATE OF INCORPORATION

CONG. ATZEI CHAIM OF SIGET

STATE OF NEW YORK)
CITY OF NEW YORK)
COUNTY OF KINGS)

WE, the undersigned, Marcus Eckstein Presiding Officer, Rabbi Marcus Williger and Ignac Ciment, persons present at the meeting hereafter referred to and voting thereat, for the purpose of incorporating Cong. Atzei Chaim of Siget an unincorporated Jewish Congregation, pursuant to Article 10 of the Religious Corporation Law, do hereby make, execute, and acknowledge this Certificate as follows:

1- That notice of a meeting called for the purpose of deciding whether such unincorporated congregation should be incorporated was given as required by Section 191 of the Religious Corporation Law, and such meeting was held at the time and place specified in such notice and conducted inconformity with Section 192 of the said Law.

2- That the said Marcus Eckstein was the presiding officer of the said meeting and the said Marcus Williger and Ignac Ciment, above mentioned, were present and voted at such meeting.

3- That at such meeting it was decided to incorporate such Congregation, pursuant to Article X of the Religious Corporation Law and that the other matters to be determined thereat were decided as follows:

4- That the name of the proposed corporation shall be Cong. Atzei Chaim of Siget.

5- That the number of trustees shall be nine (9).

6- That the date on which the first annual election shall be held is the first Tuesday in January.

7- That the names of the trustees selected at such meeting and the terms of office of such are as follows:

9- That the principal place of worship shall be located in the Borough of Brooklyn, City of New York.

IN WITNESS WHEREOF, we have made, executed and acknowledged this certificate this 30th day of October, 1946.

Marcus Eckstein

Rabbi Marcus Willig

Ignac Ciment

דער קדושת יום טוב האט געזומען דאס קינד אויפן שוים, ארוים געזומען א מטבע פון טאש, און אפגעקויפט דאס קינד פון די מאמע, ער האט געזאגט אז ס'איז א מזל זאך, שוין דאס דריטע קינד וואס עס פאסירט, איז עס אפשר א מזל זאך. און אויפן קדושת יו"ט'ס שוים האט מען אפערירט דאס קינד, און ארויסגעצאפט דעם אייטער. ער האט אים נאכדעם געבענטשט, ער האט געזאגט 'ער וועט נאך זיין אן אלטער איד'...

זאגט ער, וועז איך בין געפארן לערנען צום עצי חיים – ער האט געהאט נאך אן עלטערן ברודער, און דער ברודער האט אים אונטער געהויבן דאס בערדל, און געווייזן דעם שניט פאר'ן עצי חיים. האט אים דער עצי חיים געזאגט 'זאלסט עס פאר קיינעם נישט ווייזן וועגן עין הרע'. זאגט ער מיר, 'איך האב שוין היינט נישט מורא פון פאר קיין עין הרע' – ער איז שוין געווען דעמאלטם א איד פון פינעף און אכציג יאר – זאגט ער, 'זיבן מאל במשך פון מיין לעבן האבן זיך די דאקטוירים פון מיר מייאש געווען, אבער איך האב מיך נישט מייאש געווען, ווייל דער רבי האט געזאגט אז איך וועל זיין אן אלטער איד...!'

רבינו: יא, כ'האב אויך געהערט פון אים די מעשה.

דער זיידע ז"ל דער קדושת יו"ט איז געקומען דעמאלטם אויף קראסנא, ס'איז געווען פאר די חתונה פונעם עצי חיים. ער איז געווען דארט אויך אויף א שבת.[20]

---

20 עי' בס' מוש"י (ח"ה עמ' פ"ח) שמביא העובדא באריכות מה שהגה"צ ר' יחיאל מיכל פריעד ז"ל אב"ד קראסנא שמע דבר זה, כאשר סיפר זאת חותנו כ"ק הגה"צ ר' הילל ליכטנשטיין ז"ל אב"ד קראסנא בעל כונת הלב למרן רבינו ז"ל, כדלהלן: הרב הגאון הצדיק רבי ברוך בעדיט ליכטענשטיין ז"ל אב"ד קראסנא היה פ"א בסיגעט אצל מרן הקדושת יו"ט ז"ל, והקדושת יו"ט עמד אז לפני נישואי בנו הגדול הגה"ק בעל עצי חיים ז"ל, והקדושת יו"ט נקלע אז למצב קשה עד שלא היה בידו לכלכל הוצאות החתונה וכדומה. וכאשר דיבר הקדושת יו"ט עם הרב מקראסנא אודות מצבו הקשה, הציע לו הרב מקראסנא שהקדושת יו"ט יבוא לשבות בתוככי עיר קראסנא, ואמר לו הקדושת יו"ט הלא העיר קראסנא מצער היא ואין בין תושביה הרבה גבירים ומאין יבא עזרי בעיר קראסנא. וענה הרב אב"ד קראסנא: הנני מבטיח לרבינו סכום כסף הנצרך להוצאות החתונה (ונקב הרב מקראסנא את הסכום), והסכים הקדושת יו"ט ונעתר לבקשתו ונסע באמצע השבוע לקראסנא ולעשות שם את שבתו.

הרב מקראסנא דיבר על לב בעלי הבתים בקראסנא שיבואו כולם להקדושת יו"ט בפתקא ופדיון ולהושיט לו יד עזרה בצר לו. והרב מקראסנא התייצב ליד דלת חדרו של מרן הקדושת יו"ט ואמר להמשב"ק (ר' אשר גבאי) שיעמוד בעת מן הצד והוא ימלא את תפקידו,

איז געווען אזוי יענעם שבת, אז ס׳איז זיך צוזאם געקומען אסאך אידן, ס׳איז געווען זומער און ס׳איז נישט געווען וואו צו שלאפן. מ׳האט אויסגעשפרייט שטרוי אין הויף, און דארט איז מען געשלאפן.

און דער קראסנער רב איז געקומען פרייטאג צונאכטס נאכן טיש, און האט מכבד געווען דעם קדושת יו״ט צו זאגן א דרשה מארגן אין ביהמ״ד. נאכדעם זאגט ער אים אז ס׳איז דא א גרויסער עולם, און ס׳איז נישט דא וואו צו שלאפן האט מען זיך אויסגעשפרייט אינדרויסן, און מ׳שלאפט אין הויף, אבער ס׳איז פארוואלקנט און ס׳גייט רעגענען..., וואם וועט זיין דא?.

האט דער קדושת יו״ט געזאגט מ׳זאל אים ברענגען א גמרא, און ער האט זיך אוועק געשטעלט ביים פענסטער, ער איז געשטאנען א גאנצע נאכט און געלערנט. ער האט אויפגעהאלטן דעם רעגן.....

שבת איז ער אלעמאל אויף געווען, שבת איז ער נישט געשלאפן. ער האט געזאגט ׳השומר שבת׳ א שומר טאר נישט שלאפן.

והמשיך רבינו: דער זיידע ז״ל דער קדושת יו״ט האט דאך געפירט א ישיבה אין סיגוט, איז געווען א מעשה מיט רבי שאול בראך, ער נאכנישט געווען דעמאלטס קאשויער רב, ער איז נאך געווען א יונגערמאן, ער האט געהאט דעמאלטס א פראבלעם פריי צו ווערן פון מיליטער, ער האט חתונה געהאט קיין אוהעל און אין סיגוט איז געווען א דאקטער וואם מ׳האט געהאט אינטערגעקויפן וואם דורך אים האט מען אזוי געקענט פריי ווערן פון מיליטער, איז ער געקומען קיין סיגוט זיך שטעלן פטור צו ווערן פון מיליטער, דערווייל איז אנגעקומען א מסירה, מ׳האט געמסר״ט דעם דאקטער, במילא האט דער דאקטער גארנישט געקענט טוהן, איז ער דארט געבליבן שטעקן אזוי, ער האט מורא געהאט זיך צו גיין שטעלן, און אלע וואם זענען געווען אזוי ווי ער, זענען געבליבן שטעקן א צייט אין סיגוט, איז ווען ער געווען אין סיגוט האט ער געהאט א שיעור מיטן זיידן ז״ל, דער קדושת יו״ט האט מיט אים געלערנט.

דעמאלטס איז געווען די מעשה מיטן אפיציר..., רבי שאול בראך איז געזעצן אמאל אינדערפרי פאר״ן דאוונען ביים קדושת יו״ט, ער האט דאך נישט געקענט פריי ווערן איז ער געזעצן אזוי דארט און געלערנט, און אין די אנדערע עק גאם איז געווען די מיליטערישע קארסעל, דארט וויי די מיליטער איז געזעצן, און דער אפיציר איז געקומען צו רייטן אויף א פערד, ער איז דאך געווען א אפיציר, דאם האט געהייסן א שיינע קאר, דעמאלטס איז דאך נאכנישט געווען קיין קאר, ס׳איז געווען א פערד, איז ער געקומען צו רייטן אויף א פערד, און אזוי איז ער געפארן יעדן טאג, ער איז געווען א גרויסר רשע, ניין אזייגער פונקטליך איז ער אריבער געפארן דארט, און דער רבי שאול בראך איז געזעצן ביים קדושת יו״ט אינדערפרי פאר״ן דאוונען, ווען ס׳איז געווארן ניין אזייגער האט ער געזאגט פארן קדושת יו״ט, ׳יעצט קומט ער צו פארן׳, האט דער קדושת יו״ט געזאגט, ״יא? אזוי? כ׳וויל אים זעהן!׳ ער האט זיך אויפגעשטעלט און איז צוגעגאנגען צום פענסטער, און ער האט ארוים געקוקט פון פענסטער, און דער אפיציר איז אזוי געפארן אויפן פערד, און דער קדושת יו״ט האט געקוקט אזוי מיט די אויגן, אויף איינמאל האבן זיך די פערד געגעבן א שטעל אויף פלוצלינג אויף די הינטערשטע פום, און דער אפיציר האט זיך נישט געראכטן, און ער האט אים געגעבן אזא וואלף און ער איז אראפ געפאלן פונעם פערד, און ער האט זיך צובראכן די ביינער, און ער איז שוין נישט אנגעקומען אין אפים, ער איז שוין געגאנגען אין שפיטאל אריין, מ׳האט אים פון דארט אריינגעפירט, און אז ער איז שוין נישט אנגעקומען האט שוין דער דאקטער געוואוסט וואם ער האט צוטוהן, און יעדער איינער איז פריי געווארן פון מיליטער, אזוי איז רבי שאול בראך אויך פריי געווארן.

הרא״מ: כ׳מיין כ׳האב שוין פארציילט אמאל פארן רבי׳ן, אז איך בין געווען אמאל אין פלארידע מיטן רבי׳ן דער ברך משה ז״ל, ס׳איז געווען דעם קדושת יו״ט׳ס יארצייט, ס׳איז געווען דארט א שטיקל עולם אין פלארידע, איך בין שוין געפארן א נאכט פריער כ׳האב מיטגעטראגן א יארצייט

שרוצה לדבר עם כל הגבירים בפרוטרוט, והרב מקראסנא פקד על כל הבעלי בתים לפי ראות עיניו שיתן סכום כסף לידו הגדולה של הקדושת יו״ט כאשר שת עליו. וכאשר עברו כמה גבירים, יצא הקדושת יו״ט מהחדרו וקרא להרב מקראסנא ואמר לו: קראסנער רב, כבר יש לי את כל הסכום שהנני צריך לו, ע״כ אבקשו שיפסיק תיכף ומיד לחייב ולבקש כסף מהגבירים, כי תלי״ת נאסף לי את כל מה שאני צריך, וכסף מיותר אין לי צורך בו״

ועוד סיפר אז הרב מקראסנא לרבינו ז״ל, שמרן הקדושת יו״ט שאל מהרב מקראסנא מי מכין את הדגים לכבוד שבת, והשיב הרב מקראסנא שהוא בעצמו עוסק בזה בכל ערב שבת קודש. ונכנס הקדושת יו״ט לחדר המבשלות לראות את הרב מקראסנא בשעה שמכין את הדגים לכבוד שבת, ואמר הקדושת יו״ט: ׳זייער שיין, זייער שיין׳ (דבר זה היה חשוב מאוד בעיני רבינו ז״ל). - ועי׳ בס׳ קדוש וברוך מהרה״ק מקראסנא ז״ל בעל המעשה (דף קס״ח).

סעודה, און אהיים גייענדיג פון מעריב פון קערעסטירער ביהמ"ד דארט, האב איך אהיים באגלייט דעם רבי'ן צוזאמען מיט ר' הירצקא צוויבל (ראה"כ וומסב"נ), דער רבי איז געווען זייער פארטראכט, פאר'מח'ט – ס'איז שוין געווען אויף די עלטערע יארן, ס'איז געווען בערך תשנ"ו צי תשנ"ז – און דער רבי הייבט אהן צו זאגן, 'עס איז היינט נאכט דעם זיידן'ס יארצייט, מארגן גיי איך פירן טיש, עס וועט זיך צוזאם קומען א גרויסער עולם, אפשר וואלסטו מיר געזאגט א שטייגער וואספארא שייכות האב איך מיטן זיידן אז איך גיי מארגן פירן טיש לכבודו...?

אונז זעמיר געבליבן אזוי שטיל...

נאכדעם רופט ער זיך אהן, 'נאר כ'האב געטראכט, עס איז דא יעצט דאהי א בנן של קדושים, וואם מאכט מיט שווערידקייטן אין שטוב, זיין בני בית איז שוין עטליכע מאל צוזאמען געפאלן ל"ע, און זי פילט נישט אזוי גוט, און איך האלט אז די סיבה איז וויל ער וואוינט אויף א הויכע שטאק, א קליינע ענגע דירה, און אויב מ'זאל אים העלפן צו באקומען א לייטישע דירה וועט דאס העלפן פאר די שטוב, נאר ער האט דאך נישט קיין געלט אויף דעם, אבער אויב מ'וועט אים צוזאם שטעלן א סכום אויף אהנצוהייבן וווי מ'רופט דאס א 'דאון פעימענט' וועט ער זיך קענען מסדר זיין מיט'ן מארטגעדזש, און איך האלט אז אויב זיי וועלן האבן א דירה וועט זי זיין אין ארדענונג, און די גאנצע שטוב וועט זיך שטעלן אין פלאץ.

זאגט ער, איך קום אהיים יעצט אין שטוב דא אין פלארידע, איך וועל דיר געבן נעמען פון נדיבים, אן דו וועסט אפיר זוכן זייער טעלעפאן נומערן, איך וועל רעדן צו די אידן און מ'וועט צוזאם שטעלן דאס געלט פאר די דירה.

אזוי איז געווען יענע נאכט איז דער רבי געזיצן דריי שעה אויפן טעלעפאן, ער האט גערופן מענטשן, און האט געשאפט הונדערט טויזענט דאללער, נאכדעם ווען ער האט געענדיגט האט ער זיך אנגערופן 'היצט האב איך שוין א שייכות מיטן זיידן...'.

רבינו: אינטערסאנט ווי אלע רבנים בדורו, בפרט אין אונגארין – דער ערוגת הבושם, דער דרכי תשובה, אלע גדולי ישראל האבן געהאט דאס גרעסטע דרך ארץ פאר'ן קדושת יו"ט, זיי האבן געהאט אן התבטלות צו אים.

א' הנוכחים: דאכט זיך מיר ביים צעהלימער רב (כ"ק בעל מגדלות מרקחים ז"ל, בנו של הגה"ק בעל ערוגת הבושם ז"ל **איז דער** קדושת יו"ט געווען סנדק.

רבינו: יא, דער קדושת יו"ט איז דאך געווען זייער נאנט מיטן ערוגת הבושם.

רב דביהמ"ד בית חיים יעקב: איינער האט מיר געזאגט אז ער האט געהערט פון מיין זיידן דער פאפער רב (כ"ק בעל ויחי יוסף ז"ל), אז דער ערוגת הבושם האט געוואלט פארן צום קדושת יו"ט נאך דעם ייטב לב'ס פטירה, און דער קדושת יו"ט האט אים געזאגט אז ער זאל נישט קומען צו אים, ווייל אויב ס'וועט זיין עפעס א שאלה ביי אן אסיפת הרבנים, אז ער וועט זאגן אזוי ווי דער קדושת יו"ט וועט ער דאך נישט זיין קיין צד, ווייל ער געהערט דאך צו אים, האט דער קדושת יו"ט געזאגט ער זאל נישט קומען צו אים, און אזוי אז ער וועט זאגן וועט ער האבן נאך איינעם וואם האלט אויך ווי ער.

הרא"מ: כ'האב געהערט אז דער ערוגת הבושם האט עס געזאגט ביים הספד אויפן קדושת יו"ט, דאס איז א מנהיג ישראל, ער האט אנגעהויבן צו פארן קיין בעלזא נאך די הסתלקות פונעם ייטב לב, ער האט געוואלט פארן צום קדושת יו"ט, אבער דער קדושת יו"ט האט אים געזאגט 'פאהר קיין בעלזא אדער אויף שינאווא, ווייל איך וועל אייך ברויכן דא האבן, און אז איר וועט זיין מיין חסיד, וועט מען זאגן אז וואם דער רבי זאגט, זאגט ער נאך... האט דער ערוגת הבושם געזאגט, אוועק צו שיקן א חסיד פארדעם ווייל ער זאל קענען טוהן פאר אידישקייט – און נאך אזא חסיד ווי דער ערוגת הבושם – דאס איז א מנהיג ישראל... אזוי האב איך אמאל געהערט בשם דעם זיידן (כ"ק בעל ויחי יוסף ז"ל).

רבינו: בכלל אלע רבנים האבן געהאט פאר אים א געוואלדיגע הערצה.

הגה"צ ר' יואל רוקח שליט"א, אב"ד אהל משה קאזלוב, מאנסי: כ'מיין אז דער ערוגת הבושם איז געווען מוהל, און דער קדושת יו"ט איז געווען סנדק, ביים צעהלימער רב'ס ברית.

רבינו: יא, אזוי שרייבט ער אין ערוגת הבושם (פ' שופטים).[21]

---

21 עיי"ש בערוגת הבושם, אחרי שמאריך שם בד"ת על הפסוק 'שום תשים עליך מלך' בדרוש נפלא למצות מילה, כותב בזה"ל: "כל זה אמרתי בתוספת מרובה ביום ג' פרשת שופטים, דהוא ג' אלול תרנ"ג, בסעודת ברית מילה של בני הילד לוי יצחק שליט"א (ז"ל), שזכיתי להכניסו בבריתו של אברהם אבינו ע"ה ביום הנ"ל, על ברכי ידיד נפשי הגה"צ מוה"ר חנני' יו"ט ליפא טייטלבוים האבדק"ק סיגעט שליט"א (ז"ל)".

אב"ד קאזלוב מאנסי: מ'זאגט נאך אז דער צעהליטער רב זאל האבן געזאגט פארן רבין ז"ל (בעל דברי יואל) אז זיי האבן געהאט דעם זעלבן סנדק און דעם זעלבן מוהל.

רבינו: אבער דאס איז אביסל א פלא, ווייל היינט איז דאך אלעס אפען מ'קען זעהן די אלטע ארכיוון, און מ'איז אהנגעקומען צו די ארכיוון דארט פון ראמעניא, אין באניע איז דא אלע ארכיוון פון סיגעט, כ'האב עס געזעהן און דארט שטייט פארצייכנט דער טאג וואס דער פעטער ז"ל איז געבוירן, און ס'שטייט דארט ווער ס'איז געווען סנדק און ווער ס'איז געווען מוהל, און ס'זעהט אוים אז נישט דער קדושת יו"ט איז געווען זיין סנדק און נישט דער ערוגת הבושם איז געווען זיין מוהל.

רב דביהמ"ד בית יעקב: דער ערוגת הבושם איז דאך נאכנישט געווען רב אין הוסט דעמאלטס.

רבינו: אין קליינוואלדיין.

רב דביהמ"ד בית יעקב: יא, יענע יאר איז ער געווארן רב אין קליינוואלדיין, ס'איז א אנדערע געגענט.

רבינו: ער איז נאך געווען ביים ייטב לב.

און ס'איז דא בריוו'ך פון אים אין 'מלחמת מצוה', וואס ער האט געשריבן צום קדושת יו"ט נאך פון קליינוואלדיין.[22]

א' הנוכחים: כ'מיין דארט אין די שריפטן שטייט אז דער טעטשער רב איז געווען סנדק?

רבינו: ניין, דארט שטייט אז דער וואלאווער רב (הגה"ק רבי יעקב יוקל טייטלבוים ז"ל בן אחיו ותחנו של מרן הגה"ק בעל ייטב לב ז"ל ומח"ס היטב איטיב), מיין זיידע פון די מאמע'ס זייט.

אב"ד קאזלוב מאנסי: און ווער איז געווען מוהל?

רבינו: ר' משה ארי' פריינד, דער ראש הקהל.

עכ"פ אזוי שטייט דארט אריינגעשריבן, וואס ס'איז געווען במציאות איז שוין נישטא וועם מ'קען פרעגן....

אב"ד קאזלוב מאנסי: דער קדושת יו"ט האט געהאט נאך א זוהן צווישן דעם עצי חיים און רבי'ן ז"ל?

רבינו: יא, ער האט געהאט נאך א קינד, א אינגל. דאס איז אויך וואס מ'האט געטראפן אין די ארכיוון, ער איז אוועק אלץ קינד פון צוויי יאר.

אב"ד קאזלוב מאנסי: און ער האט געהייסן נאכ'ן טאטן?

רבינו: יא, ער האט געהייסן זלמן לייב, נאכ'ן ייטב לב.

הרא"מ: כ'האב געהערט פון א איד וואס האט געהערט ווי אזוי דער רבי ז"ל האט געשמועסט, דער רבי האט געזאגט אז ס'איז געווען אין צאנז פיר יונגעלייט וואס מ'האט אויף זיי געזאגט אז זיי זענען די צוקונפט פון צאנזער חסידים אינעם קומענדיגן דור, אויף צוויי האט מען געזאגט אז זיי וועלן זיין גרויסע רבי'ם, און צוויי וועלן זיין רבנים'לעך אזוי ווי אלע בנן של קדושים'ם. האט מען געזאגט אויפן בארדיובער רב (כ"ק רבי משה הלברשטאם ז"ל בנו של הגה"ק רבי ברוך מגארליץ ז"ל) און רבי משה יוסף (כ"ק אבד"ק אוהעל ז"ל בנו של הגה"ק מרן הייטב לב ז"ל) וועלן זיין גרויסע רבי'ם, און אויפן קדושת יו"ט מיטן ערשטן באבובער רב רבי שלמה'לע זיי וועלן זיין רבנים'לעך. און דערווייל האט זיך עס אויסגעשטעלט פארקערט. אזוי האט עס דער רבי ז"ל פארציילט.

האט יענער געפרעגט דעם רבי'ן, און ווי אזוי טאקע? פארוואס האט זיך עס אויסגעשטעלט אזוי?, דער רבי איז בלאס געווארן, און געזאגט 'אין דעם "כתוב בספר דאדם קדמאה" גלייבסטו נישט?!...'.

רבינו: יא, אזוי האט מען פון היכל געוואלט.

אב"ד קאזלוב מאנסי: רבי שלמה'לע באבובער האט געהייסן פון די געלונגעסטע אייניקלעך, ער האט געלערנט בחברותא מיטן דברי חיים.

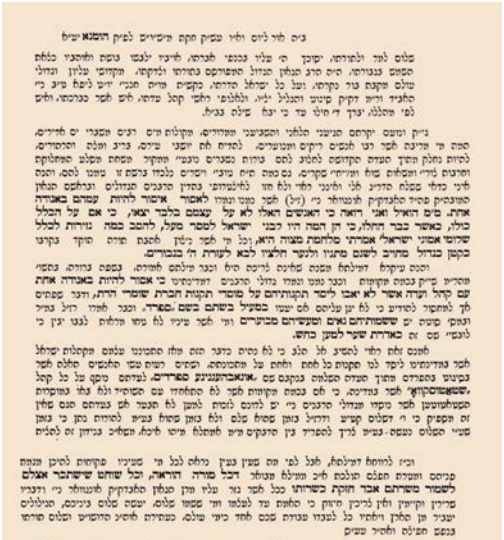
רבינו: דער בארדיובער רב אויך, זיי האבן בויידע געלערנט בחברותא.[23]

22

ועיי' בס' תולדות ערוגת הבושם (ח"ב עמ' קע"ב) שהערוגת הבושם היה המוהל, והשמיע את הברכה בקול חוצב להבות אש בהתלהבות גדולה ועצומה כדרכו, עד שהקדושת יום טוב פנה לאחד ממקורביו שהיה שם באמרו 'השמעת את הברכה שבירך הרב מחוסט?'.

22

להלן א' המכתבים שנדפס בס' מלחמת מצוה:

23

עיי' בס' נפלאים מעשיך (ח"א) שסיפר הגה"צ מפאיע הי"ד, שהרה"ק מצאנז ז"ל למד בצוותא עם נכדו הגה"ק רבי משה מבארדיוב ז"ל ועם

דער באבובער רב מיטן בארדיובער רב האבן זיך אפגעגעבן מיטן דרוקן דאס ערשטע מאל די תשובות דברי חיים. דער דברי חיים האט זיי געשיקט דרוקן די תשובות.[24]

אב"ד קאזלוב מאנסי: זיי זענען געווען די צוויי גרעסטע אייניקלעך פונעם דברי חיים.

הרא"מ: יא זיי האבן געהאט אסאך השלמות..

רבינו: מ'האט אין סיגוט אויך נישט געגלייבט אז דער קדושת יו"ט וועט אזוי מצליח זיין.[25] דער ייטב לב האט אבער אזוי געוואלט אז דוקא ער זאל אים איבערנעמען, ער פאר זיך איז געווען א צוריקגעצויגענער, אבער איינמאל ער איז געווארן רב איז סיגוט איז ער נתגלה געווארן אלם א גרויסער רבי, א רב רבנן, ער האט ממש געפירט די מדינה.

*

אב"ד קאזלוב מאנסי: כ'האב אמאל געהערט א ווארט נאכזאגן פון ערשטן באבובער רב רבי שלמה'לע אויף 'משנכנס אדר מרבין בשמחה', האט ער געזאגט אזוי, אז אין שולחן ערוך שטייט עס נישט, נאר די גמרא ברענגט עס (תענית כט.), אין שולחן ערוך שטייט נאר 'משנכנס אב ממעטין בשמחה'. זאגט ער, אז פשט איז אזוי, אז אין חודש 'אב' דארף מען זיין מער בשמחה ווי פורים אליינס. ווייל 'משנכנס אדר מרבין בשמחה', פון אדר גייט מען ארויף אן ארויף און ארויף, און ביי חודש אב הייבט מען שוין אן אראפצוקומען. קומט אוים אז תשעה באב דארף מען זיין מער בשמחה ווי פורים. אזא ווערטל איז דא פון רבי שלמה באבובער.

הגם אין שולחן ערוך שטייט נישט די הלכה, עם שטייט נאר 'משנכנס אב'.

רב דביהמ"ד בית חיים יעקב: אין רמב"ם שטייט עם אויך נישט, ס'איז דא א תשובה אין חתם סופר (או"ח סי' ק"ס), אז דער רמב"ם פסק'נט נישט אזוי, ער זאגט אז רב גייט לשיטתיה, ער מאכט א גאנצע פשעטל אז ער פסק'נט נישט 'משנכנס אדר מרבין בשמחה'.

רבינו: יא, ווייל רב לערנט אז גאנץ חודש אב איז נוהג אבילות, ער שטעלט דאם צוזאם דארט.[26]

הגאון רבי שמואל ענגיל ראב"ד ראדימשילא ז"ל, והיה להם שיעור בשו"ע חושן משפט, ופעם אחת חזרו בעל פה על מה שלמדו עם הרה"ק מצאנז ורצו לעיין בתוך הספר איזה דין מסויים שלמדו עם רבם הק', ובמקרה לקחו את השולחן ערוך חושן משפט שהרה"ק למד בו עמהם, אז הבחינו למרבה פליאתם שחסרים מן הספר שני דפים והרה"ק למד עמהם אותו שני דפים מילה במילה מפיו ולא מפי כתבם.

ומענין לענין עיי' בס' דברי חנה (ח"ב עמ' פ"ח) שהרה"ק מקאלאשין ז"ל היה לו בירושה שו"ע חושן משפט מזקה"ק מצאנז ולא הוגהו שם טעותי הדפוס, ואמר בשם זקה"ק שאינו רואה צורך לתקן השיבושים כי מי שלומד היטב לאשורו יראה בעצמו שיש כאן טעותים, עיי"ש.

24 עיי' בס' פי צדיק (עמ' ר"צ) מביא: מכתב מכ"ק מהר"י ז"ל מפשעוואורסק, וז"ל: הנה כמדומה ששמעתי זאת מחותני הה"צ שליט"א (ה"ה רבי איציקל ז"ל) ששמע מכ"ק מורי ורבי הגה"ק מקאלאשיטין ז"ל הי"ד שרבינו הגדול מצאנז זיע"א צוה והזהיר לנכדו הגה"צ מהר"מ רב דבארדיוב ז"ל שכל זמן ההדפסה יהי' נזהרים ממגע נכרי שלא יגע נכרי בהכתב ובמה שמדפיסין, ואמר הרב מבארדיוב שדבר זה קיים הגם שהי' קשה לו, ע"כ.

25 עיי' בס' נפלאים מעשיך (ה"ב) שסיפר הרב החסיד המפורסם רבי יעקב יוסף לעפקאוויטש ע"ה אמר שבסוף ימיו של הרה"ק מרן הייטב לב ז"ל עשו חסידי סיגעט חשבון לעצמם מי יעמוד לשרת למלא מקום רבם הק', שהיות שיש לו למרן הייטב לב ג' בנים, ואם ילך לפי הגדול שבמנין הרי הגה"ק רבי אברהם אהרן הקאלבסוב־ער רב הוא הגדול שבאחין והוא ימלא מקום אביו, ואם ילך לפי הכשרונות וההשלמה הרי הגה"ק רבי משה יוסף האוהעל־ער רב הוא המוצלח ביותר, אבל אף אחד לא העלה בדעתו שימנה את מרן הקדושת יו"ט, אמנם מרן הייט"ל רוח אחרת היתה עמו והכתירו למלאות מקומו בעיר סיגעט, וברבות הימים ראו גודל חכמתו של מרן הייט"ל שהקדושת יו"ט האיר את כל הגולה בתורתו ובהנהגתו, וכחומה בצורה עמד בתוקף ועוז להמשיך מורשת אבותיו בעניני הכלל והפרט.

26 עי' שם בשו"ת חת"ס (או"ח סי' ק"ס), וז"ל: יפה נתעורר על השמטת הרמב"ם אלא שלא פירש יפה ואני אפרש, דבמתני' שלהי תעני' תנן משנכנס אב ממעטין בשמחה, ואמר רב בגמרא כשם שמשנכנס אב וכו' כך משנכנס אדר מרבים בשמחה, ואר"פ הלכך האי בר ישראל דאית לי' דינא בהדי נכרי לשתמיט מיני' באב ולימצי לי' באדר, והרמב"ם פ"ה מתענית כתב משנכנס אב ממעטין ולא כ' הא דלשתמיט מנכרי, אמנם בש"ע בהלכו' ט"ב הוסיף וכ' הא דלשתמיט, ואמנם בהלכות מגילה לא כ' רמב"ם ולא השו"ע הא דמרבים בשמחה ולא הא דלימצי לנכרי, והמג"א הביאו וצריך לידע טעם להשמטה זו.

והנלע"ד, דרב לטעמי' ס"ל כמ"ד כל חודש אב אסור ברחיצה ואבילות נוהג, וכמ"ש תוס' סוף מגילה, והיינו טעמא דדרש כמ"ד והשבתי חדשה דכל החודש נוהג אבילות, א"כ ה"נ דרשינן לענין שמחת אדר וההדש אשר נהפך מיגון לשמחה להיות שמחה נוהג משנכנס אדר, ואולי אסור בהספד ולכל הפחות מצוה לשמוח, אמנם אנן קיי"ל כמ"ד דשבת שחל ט"ב בתוכה נוהג אבילות דדרשינן והשבתי שבתה ולא חדשה, וכמ"ש כל זה תוס' סוף מגילה הנ"ל, א"כ ה"ה באדר לא דרשינן והחודש אשר נהפך, וכיון דלא דרשינן והחדש שוב אין לנו להוסיף שמחה אפילו בשבוע שחל פורים דשבתה לא כתיב בפורים, ולפ"ז מה דתנן במתני' משנכנס אב ממעטי' בשמחה ומייתי ליה רמב"ם היינו לענין שאין בונין בית חתנות ואבורנקי של מלכים, וכמבואר בפ"ק דמגילה גבי רבי נטע נטיעה בפורים וזה לא שייך באדר מרבין שבונין ונוטעין פשיטא כל השנה נמי, ורק ביום פורים איתא להאי חידושא שאפי' במקום שנהגו איסור מלאכה מ"מ בונין בנין של שמחה, ומשו"ה לא הו"מ לאתוי' הך דרב מרבים בשמחה, והנה ר"פ אמר הלכך האי בר ישראל וכו' ונדחקו

אינטערעסאנט, רש"י זאגט אויף די גמרא דארט אין תענית (כט.) משנכנס אדר מרבין בשמחה, זאגט רש"י ימי ניסים היו לישראל פורים ופסח, נו וואלט דאך געדארפט זיין משנכנס ניסן אויך מרבין בשמחה.

אז רש"י דערמאנט דא פסח אויך, איז לכאורה משמע אז די שמחה וואס מ'איז מרבה משנכנס אדר דארף טאקע ווערן מער און מער, אריין אין חודש ניסן אויך. דער אלי' רבא (סי תרפ"ה) רעדט וועגן דעם.[27]

דער התם סופר אליינס דארט אין די תשובה פארענטפערט אויך דעם דיוק אין רש"י.[28]

*

א' הנוכחים: דער צאנזער רב איז אמאל געפארן קיין אפטא?

רבינו: דער צאנזער רב אלס יונגערמאן איז ער געפארן קיין ראפשיץ, און איינמאל ווען דער ראפשיצער רב איז נישט געווען אינדערהיים. איז ער געפארן קיין אפטא צו רבי מאיר'ל אפטער, דער אור לשמים, און דער דזשיקובער רב האט אים אויפגענהאלטן ער זאל בלייבן.[29]

א' הנוכחים: ער האט מורא געהאט פון טאטן, ער האט נישט געוואלט דערציילן אז ער איז געווען דארט.

רבינו: ווייל ער האט אים געזהן דאוועננן, האט ער זיך דערשראקן.[30]

*

א' הנוכחים: ס'איז דא עפעס א מעשה ביי אונז אין די משפחה, ממש א תחיית המתים מעשה וואס איז געווען ביים קדושת יו"ט, ס'איז געווען דריי קויפמאן ברודער'ס שוחטים – ר' יצחק קויפמאן, ר' יעקב קויפמאן און נאך איין ברודער – זיי האבן געהאט א שוועסטער וואס איז שוין שיעור אויסגעגאנגען ל"ע, זיי האבן איר ארויפגעלייגט אויף א וואגן און געטראגן צום קדושת יו"ט, און האבן געזאגט אז דער דאקטער האט שוין אויפגעגעבן רח"ל, דער קדושת יו"ט האט איר אנגעוואונטשן אז זי וועט זיין געזונט, וכך הוה זי איז טאקע געווארן אויסגעהיילט.

כ'מיין אלע ברודער'ס זענען געווען שוחטים, איינער פון זיי איז געווען שוחט אין סיגוט.

א' הנוכחים: ר' ליפא קויפמאן איז געווען שוחט אין סיגוט.

רבינו: ער איז געווען שוחט ערגעץ נעבן סיגוט. כ'וויים נישט צי דאס איז די זעלבע קויפמאן.

א' הנוכחים: נישט דער ר' ליפא וואס האט געוואוינט אין סאטמאר.

רבינו: ר' ליפא'ס פאטער האט געהייסן ר' חיים לייב.

תוס' דקאי אלעיל דמגלגלין זכות ליום זכאי, ורמב"ם ס"ל כפשוטו אדרב קאי הלכך, ואם כן כיון דלא קיי"ל כרב ואין אבילות מר"ח אין ריעא מזלא ג"כ, ושו"ע חשש לסכנתא ופסק דלשתמט באב אבל עכ"פ באדר לא כתב דלימצי לי', עי"ש.

27 וז"ל: ונראה לי דניסן הוא כאדר, שהרי פירש"י משנכנס אדר ימי ניסים היה לישראל פורים ופסח, וזה נראה לי כוונת רש"י דמה דאמר משנכנס אדר כוונתו נמי אניסן, דקשה לרש"י נימא נמי ניסן משנכנס, לכן פירש דבאמת כן כוונתו, ע"כ. - ועיי' בפי' האלשי"ך בפר' בא עה"פ החודש הזה לכם וגו'.

28 עי' (שם) בהמשך התשובה הנ"ל: ולענ"ד משו"ה כ' רש"י ימי ניסים הי' לישראל פורים ופסח, וביעב"ץ ח"ב סי' פ"ח נתעורר בזה מה רצה רש"י להוסיף פסח, ולפי הנ"ל י"ל דס"ל אע"ג דאין מזל לישראל מ"מ אחזו"ל אע"ג דאין ניחוש יש סימן והוא דאתחזק, וס"ל הכא אתחזק תרי זימנא עכ"פ פורים ופסח, וקי"ל ב' זימני הוה חזקה, א"נ ס"ל בחד זימני איכא למימר שמא ריעא מזלא דעמלקים גרם ולא בריא מזלא ישראל דאין מזל להם, אבל השתא דאירע ע"י ב' אומות שונות רצופים, עמלק ומצרים, ש"מ יש סימן טבא דבריא מזלא דישראל, ועכ"פ יש סימן, עי"ש.

29 עיי' בס' כל הכתוב לחיים שמביא עובדא דלהלן: פע"א הצדיקים הקדושים האדמורי"ם רבי נפתלי מראפשיץ זצל"ה ורבי מאיר מאפטא בעל המחבר ספר אור לשמים זצל"ה התועדו יחדיו, והיה שמה הרה"ק מרן אדמו"ר בעל דברי חיים מצאנז זצלה"ה, וכיבדוהו להתפלל תפלת מנחה בעש"ק, והתפלל בזריזות ואחר התפלה שבחו הה"ק מאפטא הנ"ל איך שאעפ"י שהתפלל בזריזות כל כך, מ"מ לא חיסר שום כוונה מכונת האריז"ל, שני הצדיקים הנ"ל התבודדו ביער הסמוך לעיר ודברו מגדלותו של הה"ק בעל דברי חיים זצל"ה, והסכימו להכתירו בתואר צדיק הדור, עיי"ש.

ועיי' בס' הדרת קודש שהרה"ק מצאנז ז"ל אמר, מכיר הייתי בשלשה צדיקים שהיו כאדם הראשון קודם החטא ביותר שהיו אוכלים יותר היו מרבים במצוות, הלא המה האדמו"ר הזקן מראפשיץ, המאור ושמש, והאור לשמים. - ועיי' בס' מקור חיים שמביא כמה עובדות שסיפר הרה"ק מצאנז על האור לשמים, עיי"ש.

30 עיי' בס' עשר צחצחות (מערכת ט' אות כ"ו): הגה"ק מורינו הרב רבי חיים מצאנז ז"ל בעת החל רוח השם לפעמו לבקש יראת שמים, בא אליו הרב הצדיק רבי שמואל משיאווי שהיה אחר כך אב בית דין קהילה נאשעלסק לייעצו ליסע לפרשיסחא, ואמר הגאון הקדוש רבי חיים, הנה על ראפשיטץ אין התנגדות מה שאין כן על פרשיסחא, ונזדמן לו עגלה לראפשיטץ, אבל הגאון הקדוש מורינו הרב רבי נפתלי מרפשיטץ לא היה אז בביתו, ובא לכפר הסמוך לשם ומצאו הגאון הקדוש רבי אליעזר מדזיקוב, והרב מדזיקוב היה לו דרך הצניעות בתפלה, והרב מצאנז התפלל בקול רם בצעקות ובכיות, ולזאת חשש הרב מדזיקוב כי יכעוס עליו אביו שהביא לו איזה צועק ובוכה, והוביל אותו לביתו, ואז כשבא אביו לביתו הריח בו, ושמח שמחה גדולה והחזיק טובה תמיד לבנו עבורו. וכן הרה"ק מצאנז נסע בכל שנה אל הרב הקדוש מדזיקוב להחזיק לו טובה על שקירבו לאביו מרופשיטץ ז"ל.

א' הנוכחים: יא, זיי זענען וויייטערע קרובים.

רבינו: הייסט עס אז דאס איז א אנדערער ליפא קויפמאן.

הרא"מ: יענער איז געווען שוחט אין סיגוט נאך די מלחמה, ער האט שפעטער געוואוינט אין ווילנא.

רבינו: אין קאלוב איז געווען ר' שלמה קויפמאן.

הרא"מ: זיי זענען געווען קרובים.

רבינו: ר' יוסף לייב כהנא"ס שווער (בזיוו"ש) האט געהייסן ר' שלמה קויפמאן פון קאלוב.

הרא"מ: זיין זוהן איז יעצט אוועק פאר אפאר חדשים צוריק.

רבינו: דער זיידע (מרן העצי חיים ז"ל) איז איינגעשטאנען ביי דעם ר' שלמה קויפמאן ווען ער איז געקומען קיין קאלוב. דער פעטער ז"ל אויך, ווען זיי פלעגן פארן ז' אדר אויף קאלוב.[31]

א' הנוכחים: רבי משה טעטשער[32] איז אויך געראטעוועט געווארן דורך דעם קדושת יו"ט'ס א ברכה, ער האט געוואוינט אין טעטש, און א וואסער איז ארויף געקומען, און ער איז כמעט דערטרונקען געווארן פארן בריח.

רבינו: מ'האט אים א נאמען געבן משה, 'כי מן המים משיתהו'. דאס איז נאך געווען ווען דער קדושת יו"ט איז געווען רב אין טעטש, ס'איז נאך געווען פארץ ברית, און ס'איז געווען א פארשוועמונג.

ער איז געווען א תלמיד פונעם קדושת יו"ט, פון טעטש צי אפשר פון סיגוט.[33] נאכדעם איז ער געווארן א וויזניצער חסיד ווען ער האט התונה געהאט, זיין שוועי איז געווען א וויזניצער חסיד. אזוי זאגן די אייניקלעך.

א' הנוכחים: דער קדושת יו"ט האט שוין געהאט א ישיבה אין טעטש.

רבינו: כ'ווייס נישט. אבער כ'האב אזוי געהערט פון זיין ברודער ר' יעקל [ראזענפעלד], אז ער איז געווען א תלמיד פון קדושת יו"ט, ער האט מיר אויך געזאגט אז זיי שטאמען ארגינעל פון צאנזער חסידים פון גאליציע.

א' הנוכחים: כ'מיין ער האט געלערנט אין חוסט אויך.

רבינו: ווער האט געלערנט אין חוסט?

א' הנוכחים: ר' יעקל.

רבינו: כ'רעד נאך פון פריער. ר' יעקל'ס ברודער איז אויך געווען ר' חיים שמואל – ער האט דאהי געוואוינט – און ער האט אויך געהאט א ברודער ר' נפתלי, און נאך א ברודער ר' אלימלך.

ר' שמעון טייטלבוים איז געווען אן איידעם ביי ר' חיים שמואל [ראזענפעלד].[34]

דער טאטע ז"ל פלעגט דערציילן, אז דער ייטב לב איז אמאל געפארן פון סיגוט קיין טעטש, און ער איז אנגעקומען קיין טעטש, ער האט קיינעם נישט געזאגט, ער איז געגאנגען שפעט אין די נאכט קוקן ביים פענסטער פונעם קדושת יו"ט, ער האט געוואלט זעהן וואס ער טוהט, האט ער געזעהן אז ער זיצט און לערנט מיט די פוס אין א לעווער וואסער (מים קרים שלא יפול עליו תרדימה במשך הלילה), ער איז אפילו נישט איריין געגאנגען, ער האט זיך אויפגעהויבן און צוריקגעפארן. ער האט נאר דאס געוואלט זעהן...

דאס האב איך אויך געהערט פון טאטן ז"ל, אז דער ייטב לב איז אמאל אדורך געגאנגען פרייטאג צונאכט'ס פארן טיש, די שטוב וואו דער זיידע דער קדושת יו"ט איז געזעצן און געלערנט, האט ער זיך אנגערופן פאר ר' אשר גבאי,[35] כ'ווייס נישט ווי אזוי איך קען מיך ארויף זעצן אויבן ביים טיש, און ליפא'לע וועט זיצן פון די זייט...

א' הנוכחים: ס'איז נישט צי ווייט פון סיגוט קיין טעטש?

רבינו: בימים ההם האט יעדע זאך מער געדויערט, מיט א פערד אין וואגן זיבער.

---

31 עיין בס' זכר צדיק לברכה (אות תרי"ט) בשם א' שהיה בעיר קאלוב בשנת תש"ד כשהרה"ק רש"א מראצפערט ז"ל הגיע לבקר את רביה"ק ז"ל בביתו של רבי שלמה קויפמאן ע"ה ודיברו מהרשע הצורר ימ"ש וגזירותיו הנוראות, עיי"ש.

32 ה"ה הרב החסיד המפורסם רבי משה ראזענפעלד ע"ה שהיה נקרא בפי כל 'ר' משה טעטשער', והיה איש חסיד ושתדלן גדול בחצרות מלכים, וברוב פקחותו פעל לטובתן של ישראל גדולות ונצורות, והיה גר בחוסט ומגדולי חסידי הרה"ק האהבת ישראל מוויזניץ ז"ל.

33 ועיי' בס' נפלאים מעשיך (ח"ב) שסיפר הרה"ח רבי לייבעל'ע בערקאוויטש ע"ה (שהיה לידי טעטש) ששמע מזקני העיר שפע"א ערך מרן הקדושת יו"ט ז"ל שולחנו בפורים, ורבי משה טעטשער היה בגילופין ועלה על השולחן לשמח את מרן הקדוש, ונשתטח על השולחן כשרגליו אל מול פני מרן הקדושת יו"ט, ואמר הנני מקיים עתה מאמר חז"ל (ראש השנה טז:) חייב אדם להקביל פני רבו ברגל.

34 הר"ר שמעון הי' מחשובי וזקני קהילתינו הק' בווילנא-מסבורג, הם היו נכדי הגה"צ ר' לייבוש טייטלבוים ז"ל מק"ק אוהעל, בן הגה"ק ר' שמואל מגארליץ ז"ל.

35 החסיד המפורסם ר' אשר ישעי' שווארץ ז"ל נודע בין החסידים בשם ר' אשר גבאי, אשר זכה לשמש את רבותיה"ק עצי התמרים ז"ל עוד אצל מרן הגה"ק הייטב לב ז"ל בצעירותו, ולאחמ"כ אצל מרן הגה"ק הקדושת יו"ט ז"ל, ומרן הגה"ק העצי חיים ז"ל, וגם הי' עוד יותר משנה משב"ק אצל הגה"צ רבי יקותיאל יהודה ז"ל הי"ד.

הגם, ס׳איז שוין געווען א באהן דעמאלטס, אין די גרויסע שטעט איז שוין געווען, טעטש איז אבער געווען א קליין שטעטל, וויים איך נישט צי דארט איז שוין געווען א באהן.

הרא״מ: מיין טאטע ע״ה (הרה״ח ר׳ שלמה מנשה פאלקאוויטש ז״ל) האט פארציילט אז ער האט געהאט א געשוועסטער קינד וואס איז געווען א משמש ביים קדושת יו״ט, האט ער אים אמאל געפרעגט וואס האט ער געטוהן דארט ביים קדושת יו״ט אין שטוב?. האט ער געזאגט אז דער קדושת יו״ט האט נישט געוואלט די קינדער זאלן שלאפן אליין אין שטוב. איז ער געווען דער נאכט וועכטער, ער איז געווען אויף א גאנצע נאכט ביי די קינדער, און יעדע פופצן מינוט האט ער געדארפט וועקן די קינדער און געזאגט ׳ביזסט אויף, שלאף וויטער׳.

אב״ד קאזלוב מאנסי: כ׳מיין אז איינער פון די גבאים האט געהייסן ר׳ ישעי׳ לעפקאוויטש.

רבינו: יא, כ׳געדענק אים נאך, פון וויליאמסבורג.

רבי ישעי׳ לעפקאוויטש,[36] האט מיר פארציילט אז ער איז געווען משמש אלס בחור ביים קדושת יו״ט, ער האט משמש געווען סוף ימיו ביז צום הסתלקות, דער קדושת יו״ט איז שוין געווען שוואך, ר׳ ישעי׳ם פאטער האט געהייסן ר׳ בערל (מעיר אהעל), ער איז געווען נישט געזונט, איז געווען אזוי, אז דער קדושת יו״ט האט אים געפרעגט א קורצע צייט איידערן הסתלקות ׳וואס מאכט דיין טאטע?׳ און ער האט געענטפערט אז ער איז נישט געזונט, האט אים דער קדושת יו״ט געענטפערט ׳איך האב שוין נישט קיין כח, זעהסט דאך וויאזוי איך זעה אוים, ביז יעצט האב איך אים געטראגן, יעצט קען איך מיך קוים מיט מיר אליינם אן עצה געבן׳, אזוי האט ער געזאגט.

און ער האט מיר דערציילט, א פלא, דער קדושת יו״ט איז נפטר געווארן כ״ט שבט, און עטליכע וואכן דערויף איז זיין פאטער אוועק.

והמשיך רבינו: וועז דער קדושת יו״ט איז נאך געווען רב אין טעטש, בעפאר סיגוט, דער ייטב לב האט נאך געלעבט וועז ער איז שוין געווען רב אין טעטש, און וועז ער איז אוועק פון טעטש קיין סיגוט (בשנת תרמ״ג, למלא מקום אביו הגה״ק הייטב לב ז״ל) איז געקומען דער ברודער און האט איבער געזונומען דאם רבנות, דער ברודער רבי אלי׳ בצלאל איז געווען א יונגערער ברודער ער איז געווען רב קודם אין פאליענע, ער איז אוועק פון פאליענע און ער איז געקומען קיין טעטש נאכן קדושת יו״ט, האט זיך געמאכט אמאל א מעשה דארט אין טעטש, מ׳האט געדארפט בויען א מקוה, און ער האט געוואלט בויען די מקוה אויף א געווייסן פלאץ, און קהל האט געוואלט בויען אין אן אנדער פלאץ, און ער האט געהאט עגמת נפש דארט מיט קהל, האט ער מודיע געווען פארץ ברודער פארן קדושת יו״ט אז ער האט עגמת נפש, איז דער קדושת יו״ט געקומען צופארן קיין טעטש, און ער האט אריבער געפרופן דעם ראש הקהל..., ער האט אים אראפגעלאזט צווי פעטש... און ער האט אים ארויס געווארפן.

און ס׳איז געווען אינטערסאנט, מ׳האט דארט געוואלט גראבן א קוואל מקוה, מ׳האט געדארפט טרעפן וואו ס׳איז דא א קוואל, איז דער קדושת יו״ט ארויס געגאנגען אין הויף, ס׳איז געווען א גרויסער הויף, אזא גרויס פלאץ, און ער איז געגאנגען אזוי מיטן שטעקן, ער האט אזוי ארום שפאצירט מיטן שטעקן דארט ארויף און אראפ, און ער האט זיך אפגעשטעלט אויף איין פלאץ, ער האט געמאכט מיטן שטעקן אזוי א רינג אויף דער ערד, און געזאגט ׳דא זאל מען גראבן׳, און מ׳האט געטראפן א קוואל.

חדב״נ הגה״צ רב דביהמ״ד אחל פיגא שליט״א: מיין זיידע ז״ל דער מהרי״ץ (דושינסקיא, גאב״ד עיה״ק ירושלים ת״ו) האט באקומען א ברכה פונעם קדושת יו״ט אויף קינדער, ס׳איז דא א בריוו וואס ער שרייבט פאר ר׳ משה מרדכי אז ער איז געגאנגען צו צדיקים בעטן אויף קינדער, שרייבט ער אז ער איז געווען ביי ׳הרב הצדיק מסיגוט׳, עם שטימט אויך לויט די יארן.

א׳ הנוכחים: אויף אסאך צדיקים האט מען געזאגט אז בזכותם איז ער איז געהאלפן געווארן.

רב דביהמ״ד אחל פיגא: ער רעכנט אוים נאר דריי גדולים וואו ער איז געווען, ער שרייבט אז ער איז געווען אין סיגוט, און ביים מונקאטשער רב, און ער שרייבט אויך אז ס׳איז געווען א מקובל רבי יצחק אהרן פעדערווויים, פון זיי האט ער באקומען ברכות אויף קינדער.

רבינו: עם איז דא דער בריוו פונעם ערוגת הבושם וואו ער שרייבט פארץ קדושת יו״ט, ער לאדענט אים אין צו א

---

36 הרה״ח ר׳ ישעי ז״ל היה ׳הויז בחור׳ באחרית ימיו של מרן הקדוויו״ט ז״ל ובארה״ב הי׳ מחשובי מתפלליו ביהמ״ד עצי חיים בוומסב״ג יצ״ו, והסתופף בצ״ק של רביה״ק בעל דברי יואל ז״ל. הוא שימש כמקור ראשון של כמה סיפורים ועובדות ממרן הקדוי״ט ז״ל, ונפטר בשנת תשל״ו לפ״ק.

חתונה (שמחת נישואי בתו הרבנית שרה יוכבד ע"ה עב"ג החתן הגה"צ רבי אהרן זילבערשטיין ז"ל אב"ד בעלעד, בנו של הגה"צ בעל 'מעשי למלך' מווייצען ז"ל), שרייבט ער אז דער חתן איז א תלמיד.[37]

א' הנוכחים: ער איז דאך געקומען נאר צו א שבע ברכות.

רבינו: יא, ער האט איינגעלאדנט דעם זיידן צו די חתונה, למעשה איז ער נישט געקומען צו די חתונה, ער איז געקומען אויף א שבע ברכות.

די שבע ברכות איז געווען נאכמיטאג, איז געווארן א מדובר צי מ'דארף קודם דאוועגען מנחה און נאכדעם די שבע ברכות, ס'איז שוין געווען דער זמן פון מנחה גדולה, האט דער זיידע דער קדושת יום טוב געזאגט מ'זאל פרעגן דעם חוסטער רב אויב ער האט אנגעגרייט א סעודה גדולה, דעמאלטם דארף מען דאוועגען מנחה קודם.[38]

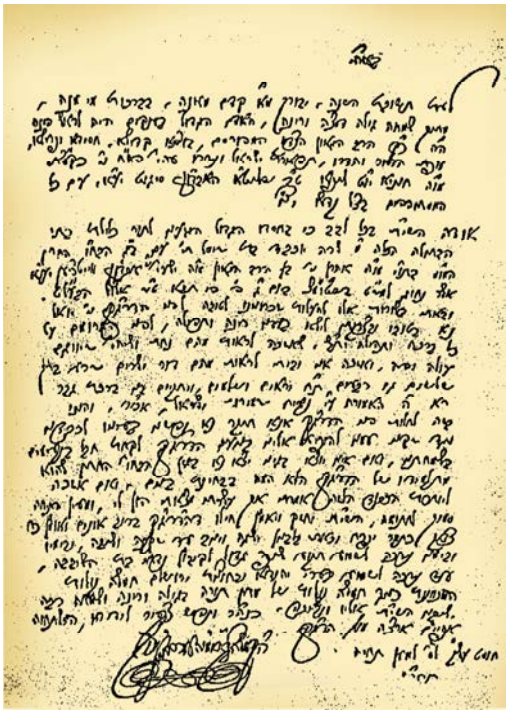
האט דער ערוגת הבושם געזאגט, אוודאי האב איך אנגעגרייט א סעודה גדולה, רש"י זאגט דאך אין פרשת וירא אויפן פסוק (בראשית כא, ה) ויעש אברהם משתה גדול, וואם מיינט מען משתה גדול 'שהיו גדולי הדור מסובים בה', במילא אז דער סיגעטער רב איז דא איז דאם א משתה גדול...

הרא"מ: מ'זאגט אז דער ערוגת הבושם האט געבעטן דעם נייעם חתן ער זאל פארן לערנען קיין סיגוט, ווייל וויטצען איז געווען א שטארקע אשכנז'ישער מקום, אזן ער געוואלט אז דער חתן זאל זיך צוגעווענען צו חסידות.

אחר ברהמ"ז קרא רבינו קר"ש כנחוג בבית הילדות ונפרד מהם ברב ברכות

---

37 להלן תמונת המכתב אשר שלח אז מרן הגה"ק הערוגת הבושם ז"ל למרן הגה"ק הקדושת יו"ט ז"ל:

וז"ל המכתב: לעת תשובת השנה, יבורך מן קדם מעונה, בברכות מי מנה, מתוך שמחה גילה דיצה ורנה, האדם הגדול בענקים, היה לראש פינה, ה"ה כ"ק הרב הגאון הצדיק המפורסם בוצינא קדישא, חסידא ופרישא, מופת הדור והדרו, תפארת ישראל ועוזרו, עמוד הימינו, פטיש החזק, נר ישראל, בקש"ת מוה"ר חנניא יו"ט ליפא ט"ב שליט"א האבדק"ק סיגוט יע"א עם כל המסתופפים בצל קדשו יצ"ו.

אודה השי"ת בכל לבב כי בחסדו הגדול הגיענו לתור כלולת בתי הבתולה הכלה מ' שרה יוכבד בת יסל ת' עם ב"ג הבחור החריף המו"מ בתו"י מו"ה אהרן נ"י בן הרב הגאון מוה"ר ישעי' נ"י אבדק"ק ווייטצען יע"א אשר נחוג למז"ט בשטומ"צ ביום ג' פר' כי תבא ט"ו אלול הבעל"ט.

ובאתי בשורות אלו להעלות זכרונינו לטובה לפני הדרג"ק נ"י יועיל נא בטובו ובצדקתו לישא בעדינו רבה ותפילה לפני המרומם על כל ברכה ותהלה י"ש שאזכה לראות מהם נחת ושיהי' זיווגם עולה ואזכה אני וביתי לראות מהם דור ישרים זרע ברך שלשים גם רבעים ת"ח יראים ושלמים, ויתקיים בי ברכת גבר ירא ה' האמורות ע"י נעים זמירות ישראל אכי"ר.

והנני בזה לחלות פני הדרג"ק אנא תיקר נא נפשינו בעיניו לכבדינו נגד זקני עמנו להופיע אלנו הדרג"ק לקחת חבל בנעימים בשמחתינו, ואם אין יוצא בגיני יצא נא בגין הבחור החתן שהוא מתלמידיו של הדרג"ק הלא המה בבחינת בנים, ואם אוכה ליותרת הכבוד הזה אמרתי אך עשרתי מצאתי הון לי.

ומעין פתיחה סמוך לחתימה השי"ת יחזק ויאמץ חילו דהדרג"ק ברוב אונים ואמיץ כח, צדיק כתמר יפרח וכארז בלבנון ישגה וינוב עד זקנה ושיבה ובימיו ובימינו נזכה לשמוע תקוע שופר גדול לקיבוץ נדחי בת השובבה עוד נזכה לשמוע בערי יהודה ובחוצות ירושלים חמשה קולות המכוונות נגד חמשה קולות של מתן תורה בגילה ורבה ושמחה רבה ישיבנו השי"ת אליו ונשובה כנה"ר ונפש צמוד לידידיו המשתחוה אפיים ארצה מול הדרג"ק. חוסט עש"ק לס' למען תחי', הק' משה בלאאמו"ר עמרם ז"ל גרינוואלד.

38 וז"ל הרמ"א בשו"ע או"ח (סימן רל"ב): הגה ויש חולקים וסבירא להו דסעודה קטנה מותר ואינו אסור רק בסעודת נשואין או מילה (טור בשם ר"ת), וי"א דאפילו סעודה גדולה סמוך למנחה גדולה שרי (בעל המאור והג"מ פ"ק דשבת) וי"א דסעודה קטנה אפילו סמוך למנחה קטנה שרי (טור בשם ר"י). ונהגו להקל כשתי הסברות דהיינו בסעודה גדולה סמוך למנחה גדולה ובסעודה קטנה סמוך למנחה קטנה ואפשר הטעם משום דעכשיו קוראין לבית הכנסת לא חיישינן דלמא יפשע ולא יתפלל (אגודה פ"ק דשבת) (וע"ל סימן פ"ט) מיהו בסעודה גדולה יש להחמיר אפילו סמוך למנחה גדולה ואפי' אם התחיל קודם לכן כשמגיע מנחה קטנה והשעה עוברת צריך לקום ולהתפלל (טור וב"י בשם הפוסקים).

הטיבה ה' לטובים

בשער בת רבים נביע, מזמור לתודה נריע,
לכבוד האי נדיב לב, שנשאו לבו בחכמה וקנה לעצמו

זכות נשגב של

סעודת הילולא קדישא

של מרן הקדושת יו"ט זי"ע
בהשתתפות מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ה"ה

כבוד האי איש חי"ל, הנגיד המרומם, כש"ת

הרה"ח ר' חנני' יו"ט ליפא שלום פריעדמאן הי"ד

מו"ל ספר דרכי קדושת יו"ט
מחשובי ונכבדי עיר בארא פארק יע"א

ישלם ה' פעלו, ותהא משכרתו שלימה מעם ה' אלקי צבאות,
וזכות רביה"ק הקדושת יו"ט זי"ע, אשר שמו הק' נקרא עליו
יעמוד לו ולבני ביתו להתברך בכל מילי דמיטב

הנהלת ה'שוהל-הויף'
- סיגוט יצ"ץ

וועד
קרן הבנין

דקהל ומוסדות
יטב לב ד'סאטמאר
בעיה"ק **ירושלים** תובב"א

בנשיאות כ"ק מרן
רבינו הגה"ק שליט"א

ויזמרון לך
שירין ורחשין
בירושלים קרתא
דשופריא

מהררי ציון קרתא קדישא, נשגר ברכותינו בנהורא נפישא, לכבוד מע"כ ידידינו האי מרגניתא טבתא, מלא מדע וחכמתא, עומד לנס עמו, מה טוב טעמו, מכבד את ה' בהונו, נודע בצדקת פזרונו, עוטה כשלמה אורה, מגדולי מחזיקי תורה, ראש וראשון לכל דבר קודש, לבו בוער למען קרן הבנין דקהלתינו פה עיר הקודש, עושה ומעשה במדת הגודש, פועל פעולות גדולות ונפלאות, כתר שם טוב לו יאות.

ר"ה ידידינו הרבני הנגיד המפואר כש"ת

מוה"ר

יואל
עפשטיין

הי"ו

חבר הנהלת קהלתינו הק' בקרית יואל יצ"ו

מהיושבים ראשונה במלכות
לבנות את בית ה' אשר בירושלים ת"ו

לרגל שמחת אירוסי בתו בשעטומ"צ

בסימן טוב ובמזל טוב

עב"ג החתן **שמחה קליין** ני"ו

בן ידידינו החשוב והנעלה כש"ת

הרה"ח ר' **צבי אלימלך קליין** הי"ו

תקרב רינתינו, לפני ה' אלוקינו, שירוה מע"כ מכל יו"ח רב נחת דקדושה, במדה גדושה, עדי נזכה בקרוב הימים, לתשועת עולמים, ותחזינה עינינו, בביאת גואלינו, ומלכינו בראשינו, במהרה בימינו אמן.

המברכים בהוקרה והערכה

וועד קרן הבנין
ירושלים ת"ו